

Міністерство освіти і науки України
Рада директорів закладів фахової передвищої освіти Львівської області
ВСП «Львівський фаховий коледж індустрії моди
Київського національного університету технологій та дизайну»

**Матеріали II міської науково-практичної інтернет-конференції
«ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ В КОНТЕКСТІ ПОТРЕБ
СУЧАСНОГО РИНКУ»**

18 травня 2021 року

м.Львів

Професійна підготовка фахівців в контексті потреб сучасного ринку/
Матеріали II міської науково-практичної інтернет-конференції: ВСП
«Львівський фаховий коледж індустрії моди Київського національного
університету технологій та дизайну», 18 травня 2021 року. – Львів, 2021. –
145с.

Рекомендовано методичною радою ВСП «Львівський фаховий коледж індустрії
моди КНУТД» (протокол № 4 від 11.05.2021 р.)

Процеси інтеграції України до європейської спільноти, орієнтація на загальноєвропейські рекомендації щодо якості освіти передбачають реформування фахової передвищої освіти і модернізацію змісту підготовки фахівців у ЗФПО. Проблема формування професійної компетентності студента – одна з найбільш актуальних проблем коледжів.

Основною метою конференції є обговорення проблем підготовки фахівців у ЗФПО в сучасних умовах реформування фахової передвищої освіти та розробка рекомендацій щодо їх вирішення, використання інноваційних освітніх технологій, аналіз стану та перспектив розвитку підприємств легкої промисловості та індустрії моди.

Матеріали конференції висвітлюють питання за такими напрямками:

- Модернізація змісту підготовки фахівців у ЗФПО
- Використання сучасних педагогічних технологій у забезпеченні якісної підготовки студентів фахового коледжу
- Інновації в певній галузі (легка промисловість, індустрія моди тощо)

Матеріали збірника подано у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст та достовірність опублікованих матеріалів.

Організаційний комітет

1. **Креденець Н.Д.**, доктор педагогічних наук, доц., директор ВСП «ЛФКІМ КНУТД»
2. **Ходань О.Л.**, кандидат педагогічних наук, доц., заступник директора ВСП «ЛФКІМ КНУТД» з виховної роботи
3. **Скоропад О.Ю.**, заступник директора ВСП «ЛФКІМ КНУТД» з навчальної роботи
4. **Мовчан В.П.**, методист ВСП «ЛФКІМ КНУТД»

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. Модернізація змісту підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти	
Бартіш Г.В. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ В ІСНУЮЧІЙ СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	5
Войтович О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	8
Герус О.О. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	14
Дзюма О.М. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ: ПРИЙНЯТИ І ЗРОЗУМІТИ НОВЕ	18
Нічкало Т.Р. НАВЧАННЯ ПІДПРИЄМЛИВОСТІ ЯК КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ	23
Санагурська О.Л. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ ДО ВИВЧЕННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	26
Тарасюк І.В. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	32
СЕКЦІЯ 2. Використання сучасних педагогічних технологій у забезпеченні якісної підготовки студентів фахового коледжу	
Зазуля Л.М., Бенько І.П. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ З ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА	36
Кінаш З.П. ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ	41
Лойко І.Р. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	45
Лопушанська О.С. ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	50
Лучаківська Н.М. ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ МІКРОЕКОНОМІКИ	54
Лялюк М.Б. РОЗВИТОК МЕДІАГРАМОСТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»	58
Мельник О.М. ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЦІНОУТВОРЕННЯ» ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТА	63
Недопольська С.М. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ	68

Семко А.О. НАЧЕРК ЯК МИСТЕЦТВО ШВИДКІСНОГО РИСУНКУ	74
Скоропад О.Ю. ЧИТАННЯ РОБОЧИХ КРЕСЛЕНЬ ДЕТАЛЕЙ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	79
Ходань О.Л. РОЛЬ КОМЕРЦІЙНОГО ТОВАРОЗНАВСТВА У ВИХОВАННІ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ	86
Чередняк Н.А. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ	90
Ярема Б.П. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	94
СЕКЦІЯ 3. Інновації в певній галузі економіки (легкій промисловості, індустрія моди тощо)	
Балич-Гудз Г.В. ІННОВАЦІЇ У ПОЛІГРАФІЧНІЙ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОСТІ	100
Балко О.Б. ХМАРНІ РЕСТОРАНИ – НОВА КОНЦЕПЦІЯ ПОБУДОВИ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	104
Гладун О.В. ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В КОНТЕКСТІ ПОТРЕБ СУЧАСНОГО РИНКУ	108
Колодчак О.С. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ЗОКРЕМА У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	113
Мазур Т.М. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПОБУДОВИ НАГРУДНОЇ ВИТОЧКИ ЗАСОБАМИ САПР JULIVI	117
Мовчан В.П. АРОМАМАРКЕТИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ СПОЖИВАЧІВ В МАГАЗИНАХ ОДЯГУ	122
Старий А.Р. ОБГРУНТУВАННЯ ПАРАМЕТРІВ ДИНАМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ОЧИСТКИ ТА МИЙКИ У ВІБРАЦІЙНІЙ МАШИНІ ЗАНУРЕНИМ ПУЛЬСУЮЧИМ СТРУМЕНЕМ РІДИНИ З ТВЕРДИМИ ЧАСТИНКАМИ	128
Шняк О.З. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	142

СЕКЦІЯ 1. Модернізація змісту підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти

БАРТІШ Г.В.

*ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач англійської мови*

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ В ІСНУЮЧІЙ СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація: Розглянуто підходи до визначення особливостей стратегічного планування розвитку коледжу як закладу фахової передвищої освіти в сучасних умовах реформування освітньої галузі. Розкрито особливості технологічного підходу до навчального процесу; проведено порівняльний аналіз традиційної та інноваційної систем навчання; висвітлено особливості, зміст, переваги й межі застосування інноваційних освітніх технологій в оптиці сучасних концепцій педагогічної теорії. Розглянуто креативні технології навчання і викладання. Розкрито сутність професійного розвитку викладачів ЗФПО в умовах сьогодення. Розкрито сутність професійного розвитку викладачів ЗФПО в умовах сьогодення.

Ключові слова: оновлення, модернізація, зміст, форми, професійна діяльність, навчання, навчальне середовище, науково-педагогічні працівники, педагогічні технології, інноваційні технології навчання, креативний викладач, освітні технології, індустрія моди, дизайн одягу, інноваційні продукти, інноваційні технології, ефективність, професійний розвиток, професійна підготовка, професійний саморозвиток.

Ефективна реалізація будь-яких соціально-економічних змін у суспільстві нерозривно пов'язана з модернізацією системи освіти – як найпотужнішого соціального інституту впливу на свідомість громадян. Саме тому особливого значення набуває вдосконалення системи педагогічної освіти на всіх її рівнях. Одним з основних чинників прогресу в освіті є якість фахових кадрів. Ускладнення завдань і функцій підготовки фахового працівника відповідно до вимог реформування зумовило необхідність підвищення вимог до його професійної компетентності.

Сформувати людину з інноваційним типом мислення, інноваційним типом культури, з готовністю до інноваційного типу діяльності стане адекватною відповіддю на перехід цивілізації до інноваційного типу розвитку. Лише сформувавши інноваційну особистість, можливо стати конкурентоспроможною нацією.

Нинішнє суспільство неможливо уявити собі без змін та інновацій. Здатність генерувати нові ідеї, сприйнятливість до нового є запорукою успіху та розвитку будь-якої країни, системи. Зміст підготовки фахівців ЗФПО, форми організації навчального процесу, науково-методичного, інформаційно-технологічного і технічного забезпечення є визначальним в умовах реформування освіти. Тому, потрібно готувати фахівця, який би розумів, умів і бажав вдосконалювати свої вміння.

Отже, до основних складових удосконалення системи підготовки майбутніх кадрів можна віднести: оновлення змісту і форм їх професійної діяльності; розробка концептуальних засад модернізації змісту навчання майбутніх працівників з урахуванням усіх сучасних вимог, поліпшення методичної, практичної підготовки з усіх навчальних дисциплін.

Освіта постійно вдосконалюється, реалізуючи нові концепції, підходи та прийоми навчання. Традиційні методики стають менш ефективними тому, що не можуть бути застосовані до навчання нового покоління. Зараз студенти більш мобільні, енергійні і допитливі. Уміння працювати на комп'ютері і знання з використання інформаційних технологій визначають професійну придатність фахівця у сучасному суспільстві. ЗФПО сьогодні потрібні не просто хороші викладачі, а викладач-технолог, викладач-майстер, викладач-новатор. Використання в навчальному процесі інформаційно-комунікативних технологій сприяють його інтенсифікації.

Перед викладачами встають нові освітні та педагогічні завдання. Вони повинні пристосовуватися до нових умов викладання й сприймання інформації студентами. Аналізуючи сутнісний зміст понять «професійний розвиток», «саморозвиток», «професійний саморозвиток» можна зробити висновок, що освіченість і професійна компетентність викладача полягають в умінні вільно орієнтуватися в потоці наукової інформації, розумінні нових педагогічних технологій, аналізувати альтернативні й варіативні навчальні програми, використовувати прогресивний педагогічний досвід. Традиційні методики поступово втрачають свою ефективність, тому необхідно впроваджувати в навчальний процес сучасні педагогічні технології. В інноваційних технологіях закладені величезні можливості для підготовки компетентних і мобільних студентів, здатних успішно функціонувати в різних соціально-професійних спільнотах.

Разом із читанням лекції важливо використовувати сучасні засоби й методи донесення навчального матеріалу – використовувати інтернет, цікаві презентації, фото та відеоматеріали. Завдання повинні спонукати пошук нових знань, необхідність аналізувати, порівнювати, робити висновки. Дуже популярними стають інтерактивні методи навчання. Вони дають можливість

відтворити понятійне сприйняття інформації у студентів. Ці завдання діяльні, засновані на принципах зворотного зв'язку – співпраця з викладачем, і на принципах відкритості – мають різні шляхи вирішення і кілька можливих відповідей.

У повсякденному житті феномен інновацій став настільки звичним, що у більшості випадків це поняття використовується як інтуїтивно зрозуміле та не вимагає додаткових коментарів або спеціального аналізу. У сучасному суспільстві накопичений високій потенціал знань для ефективного впровадження досягнень високих технологій, проте існує ряд напрямків, у яких для управління інноваційною діяльністю потрібний нестандартний підхід, який відрізняється від підходу, що склався у таких високотехнологічних галузях, як мікроелектроніка, ІТ, енергетика, біоінженерія. Таким напрямком діяльності є фешн-індустрія, який сполучає у собі художньо-естетичні, технологічні та соціально-психологічні аспекти. Рішення актуальних проблем дизайну костюма усе більше спирається на ланцюжок інновацій, аналіз факторів впливу яких на процеси створення та просування на ринок виробів сучасного одягу сформувався в самостійну актуальну проблему фешн-дизайну.

Результативність діяльності ЗФПО суттєво залежить від ефективності професійної діяльності викладацького складу. Однак, на жаль, професійний рівень сучасного викладача ЗФПО не цілком відповідає потребам сьогодення. Усе це вимагає від викладачів не лише певних природних здібностей і таланту, значних розумових, фізичних, емоційних, фінансових і часових витрат, а й готовності до постійного самовдосконалення та професійного саморозвитку. Очевидно, що від професійного рівня педагогів ЗФПО залежить особистісний розвиток студентів, їхнє самовизначення, життєві й професійні плани, якість навчання.

Тому перед професійною педагогікою постає завдання розвитку творчих можливостей особистості викладача ЗФПО, його самореалізації, самовдосконалення й професійного саморозвитку. Це означає, що його професійна діяльність має бути організована так, щоб впливати на розвиток не лише студентів, а й на власний.

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що зміст та стратегія професійної діяльності викладача ЗФПО залежить від соціокультурних умов, у яких функціонує система передвищої освіти, та освітніх завдань щодо якості підготовки фахівця на конкретному етапі суспільного розвитку. Орієнтуючись в освітніх інноваціях, володіючи різними технологіями викладання свого предмету та застосовуючи їх у своїй роботі, викладач, таким чином, самореалізується у професійній діяльності, набуває здатності до самостійного інноваційного пошуку. Професійний розвиток науково-педагогічних

працівників має бути спрямований на набуття нових та вдосконалення вже набутих професійних компетентностей, що відповідають сучасним тенденціям навчання і викладання.

Список літератури:

1. Ангеловски К. Учителя и инновации: Кн. для учителя / Пер. с макед. В.П.Диденко / К.Ангеловски – М.: Просвещение. 1991. – 159 с7.
2. Сумина О. Н. Развитие рынка технологических инноваций в Украине в процессе интернационализации науки и технологии/ О.Н. Сумина, Ю.Я. Ткачук // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 2. – С. 139–144
3. Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities. Brussels: EUA publication, 2015. 130 с.
4. Workers. Modern Science – Modern věda. 2017. № 6. С. 79–85.
5. <https://vseosvita.ua/library/zastosuvanna-innovacijnih-tehnologij-unavcalnomu-procesi-malociselnoi-skoli-100055.html>
6. <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-vprovadzhennya-vnavchalniy-proces-innovacijnih-tehnologiy-3126.html>
7. <http://www.tryapie.net/2015/10/issey-miyake-designer-propagandiruyushiy-innovacii/>
8. <https://vseosvita.ua/library/samoosvita-ak-bezperernij-proces-samorozvitku-ta-samovdoskonalennaprofesijnoi-kompetentnosti-pedagoga-9286.html>
9. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

ВОЙТОВИЧ О.В.

ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач конструювання одягу

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Вступ. Збільшення чисельності дітей, у яких виявлено інвалідність, та інтенсивність інтеграції таких дітей в загальноосвітній простір вимагають формування інклюзивного освітнього середовища в системі вищої і професійної освіти України. На сучасному етапі суспільного розвитку відбуваються зміни ставлення громадськості до людей з особливими потребами; створюються сприятливі умови для здобуття освіти та інтеграції в суспільство людей з психофізичними порушеннями.

Створення інклюзивного освітнього середовища в системі вищої та професійної освіти дасть змогу краще інтегруватись молоді з інвалідністю у професійну сферу, забезпечити доступність до здобуття фахової освіти, забезпечити розвиток ефективного та доброзичливого освітнього середовища, спрямованого на розвиток особистості, її талантів, розумових і фізичних здібностей.

В даній роботі проаналізовано можливості фахової підготовки студентів з вадами слуху та мовлення, оскільки подібні відмінності в меншій степені перешкоджають в подальшій професійній діяльності випускника ЛФКІМ КНУТД.

Виклад основного матеріалу. За статистикою станом на квітень 2019 р. дітей, які мають особливості, в Україні майже 157 тисяч осіб. У закладах загальної середньої освіти, згідно із даними Міністерства освіти та науки, навчається понад 12 тисяч дітей з особливими освітніми потребами. [2] Закони та підзаконні акти, ухвалені з 1991 року, здебільшого регламентують впровадження інклюзивної освіти в дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах. Першим законодавчим актом, що вніс нормування створення рівних можливостей для студентів з обмеженими можливостями в здобутті ними вищої освіти нарівні зі здоровими однолітками вважають Указ Президента України „Про Національну програму професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями на 2001-2005 роки”. Від 10 липня 2019 р. маємо Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти», де зазначається, що у навчальному закладі створюється академічна група, в якій спільно навчаються особи з інвалідністю з особами, які не мають інвалідності. [6] І якщо кількість школярів з особливими освітніми потребами, які навчаються у звичайних школах, зросла на 61% , у вищій та фаховій школі ця цифра є значно меншою.

До переліку проблем входять: відсутність одного постійного вчителя, асистент, який має орієнтуватися в навчальній програмі кожного предмета, підлітковий перехідний період, що іноді відображається агресивністю та жорстокістю до особливих одногрупників тощо. Тому батьки, аби уникнути цих проблем, ще після початкової школи переводили дитину на індивідуальний тип навчання або взагалі припиняли вчити. Хоча саме підлітки найактивніше соціалізуються й набувають необхідних навичок.

І хоча залишається проблема доступності дітей з особливими освітніми потребами до закладів освіти у зв'язку з архітектурними особливостями будівель, значна кількість закладів вищої та фахової освіти готові приймати особливих абітурієнтів, які мають проблеми зі здоров'ям, не пов'язані з пересуванням. Це

студенти з порушеннями зору, слуху, мовлення, незначними порушеннями опорно-рухового апарату.

І якщо з початком реформ в українських школах відчувається певний поступ у розвитку інклюзивної освіти, викладачі вищих та фахових навчальних закладів в меншій мірі стикаються з проблемами інклюзії, адже більшість потенційних абітурієнтів поки що отримують середню освіту у новостворених інклюзивних класах загальноосвітніх шкіл та спеціалізованих закладах.

Назагал студенти з особливими потребами в процесі пристосування до умов навчання у ВНЗ стикаються зі специфічними труднощами, а саме: проблеми зі здоров'ям вимагають застосування спеціальних допоміжних засобів, спрямованих на наближення життя інваліда до життя здорових людей; соціальна група, в яку включається інвалід часто його не приймає через наявність в суспільній свідомості багатьох негативних стереотипів щодо інвалідів; людина з особливими потребами часто сама не готова до включення в соціум, оскільки акцентує увагу на своїй ваді, страждає від комплексу меншовартості та має тенденцію до самоізоляції.

Якщо в групі людину з особливими потребами приймають, сприймають як повноцінну особистість, здатну до соціальної активності, то найчастіше інвалід намагатиметься відповідати даним очікуванням та матиме високий адаптаційний потенціал. Якщо ж інвалід не буде допускатися групою до сумісної діяльності, буде піддаватися насмішкам та дискримінації, то це значно погіршить його можливості до соціальної адаптації в даній групі та може призвести до зниження самооцінки та до зростання почуття меншовартості. [5]

Аналіз опитувань та власний досвід показують, що в багатьох випадках у підлітків-інвалідів не вистачає соціальних навичок, уміння виразити себе в спілкуванні з оточуючими, особливо старшими людьми. Інваліди не завжди можуть вловити нюанси людських стосунків, сприймають інших людей дещо узагальнено, оцінюючи їх на підставі лише деяких моральних якостей - доброти, чуйності тощо.

В ЛФКІМ КНУТД неодноразово приходили навчатись студенти з особливими потребами. Це були молоді люди з проблемами мовлення, слуху, незначними порушеннями опорно-рухового апарату, що не надто перешкождали пересуванню. Викладачі та майстри виробничого навчання, які працювали з такими студентами, звісно намагалися зробити все можливе для комфортного перебування та навчання таких студентів на заняттях, ставлячи собі за мету не лише отримання студентом освітнього результату, але й спрямованість на розвиток особистості в цілому. Не будучи спеціально підготовленими до

інклюзивного навчання, завдяки професійним якостям (емпатії, толерантності, педагогічному оптимізму, високому рівню самоконтролю, креативності, творчому підходу), постійному контакту з батьками студентів нам вдалося підготувати успішних випускників, які затребувані у швейній галузі.

Адже лише у Львові налічується кілька швейних підприємств, що охоче приймають на роботу людей з інвалідністю. Багато роботодавців наймають людей з особливими потребами, тому що це нормальна світова практика. В багатьох розвинутих країнах компанія в такому разі отримує додаткові пільги в оподаткуванні. [1] В Україні ж - якщо на підприємстві кількість працівників з інвалідністю складає менше 4%, підприємство сплачує санкції за це. [7]

Однак дуже важко без спеціальної підготовки порозумітися зі студентом з різними ступенями порушення слуху, мови або слуху і мови водночас. Тому присутність на заняттях фахового перекладача з мови жестів суттєво спростила б процес навчання і для викладача, і для студента. Окрім спрощення в комунікації, студент в повній мірі зміг би отримувати інформацію, висловлену викладачем усно на лекції.

Труднощі комунікації у процесі навчання дітей із порушеннями слуху зумовлені тим, що більшість навчальної інформації втілена у засобах словесної мови – в її писемній формі через пояснення в підручнику, слайдах презентацій, тезах на дошці тощо, а також в усній формі при поясненні вчителя. При цьому це стосується як навчання «стаціонарного», так і дистанційного.

Іноді здоровим людям здається, що подібні проблеми можна вирішити за допомогою слухових апаратів. Але слід пам'ятати, що практично всі слухові апарати, які є сьогодні у вільному продажу, як закордонного, так і вітчизняного виробництва, недостатньо якісні. Звісно, вони в деякій мірі дозволяють відтворити навколишні звуки, але це дорогі пристрої, складні в налаштуванні, інваліди скаржаться на постійні збої налаштувань вловлюваної частоти звуків, врешті в багатьох випадках відмовляються від них зовсім.

Неоднозначною є також думка психологів щодо мови жестів. Якщо дитина володіє мовою жестів, то цю мову можна використовувати як засіб навчання, а якщо дитина з порушеннями слуху цією мовою не володіє (оскільки є певний відсоток дітей, які цією мовою не володіють), а знає лише окремі жести, то ця мова не може використовуватися як засіб навчання. Найбільш прийнятним навчальним засобом для дітей з порушеннями слуху, на думку психологів, є *українська жестова мова*. Кожна навчальна дисципліна насичена власною термінологією. В Україні особливий дефіцит становлять перекладачі, які вільно розуміють і перекладають не те, що каже чуючий, а те, що розповідає глухий.

Якщо перекладач не викладав сам певний предмет, він не завжди може правильно розуміти зміст терміну, а відтак, і знайти відповідний жестовий відповідник. Наприклад, «пілочка» чи «поличка», «спина» чи «спинка», «строчка», «стібок» чи «шов», «покрій», «посадка» тощо.

Маючи хоч і незначний, але все ж позитивний досвід роботи зі студентами з вадами слуху та мовлення, можна стверджувати, що є певні методи, які значно полегшують і можуть спростити процес навчання навіть за відсутності перекладача з мови жестів.

Зокрема для студентів з обмеженнями у вербальному спілкуванні доцільно дублювати вказівки жестами, повторювати студентові індивідуально загальні інструкції, використовувати письмові вказівки замість усних. Студент замість усних відповідей може розв'язувати тести, давати відповіді у вигляді розв'язання письмових прикладів. Для того, щоб студент, який нечітко чує пояснення викладача біля дошки, мав змогу докладно розібратися зі схемою побудови нових конструкцій, доцільно використовувати збільшені зображення вузлів креслень, надавати спрощені інструкції до завдання у відповідності до лексики студента, додаткову візуалізацію усних завдань, скорочувати обсяги завдань при збереженні рівня його складності, спрощувати зміст завдання. [4] Під час організації навчання такої категорії студентів необхідно:

- *добирати відповідне словникове оформлення* пояснень вчителя, для усього, що записується на дошці чи представлено на слайді таким чином, щоб основу лексикону складали слова, які дитина часто зустрічає в своєму житті і навчальній діяльності;
- *контролювати граматичне оформлення* пояснень викладача, зокрема, більше використовувати прості речення; складнопідрядні і складносурядні речення краще не вживати, розбивати їх на окремі речення; не використовувати вислови з переносним значенням;
- *контролювати зміст повідомлень, що подаються*, зокрема, менше відволікатися на сторонні теми чи «ліричні відступи»;
- пам'ятати про *збережені можливості* дітей з порушеннями слуху точніше, *зорове сприймання навчальної інформації*. Саме здатність до зорового сприймання інформації є можливістю для розвитку дитини, її сильною стороною.

Отже суттєво зростає роль *наочності*, яка використовується для пояснення навчального матеріалу. Менше тексту, більше наочності. В якості наочності можна використовувати малюнки чи їх серії, таблиці, схеми, макети тощо.

В останні роки спостерігаємо нову тенденцію в школах та вищих навчальних закладах – *тьюторство*. В університетах тьютори - помічники викладача,

здебільшого аспіранти або старші студенти.[9] Іноді викладач призначає тьютором добровільного помічника, іноді - посада тьютора – адміністративне рішення. У нашому випадку тьютором може бути будь-який студент, що є в колі довіри дитини-інваліда і може бути її наставником певний період. І зовсім необов'язково, щоб студент-тьютор був відмінником. Важливо, щоб це була людина з високою емпатією, дружнім ставленням до особливого студента та певним авторитетом у групі. Помічено, що допомагаючи іншим, студент-тьютор значно покращує свою успішність та професійні навички, систематично працюючи не лише над собою, але й допомагаючи іншим.[8] Подібний підхід є надзвичайно позитивним, оскільки дозволяє краще порозумітися студентам, сприяє збереженню в колективі дружньої атмосфери та покращенню загальної успішності.

Висновки. Викладач, який планує працювати в системі інклюзії, повинен володіти певними професійно-особистісними якостями: високим ступенем емпатії, толерантності, педагогічним оптимізмом, високим рівнем самоконтролю. Вміти використовувати креативність, творчий підхід до вирішення проблем; дотримуватися конфіденційності службової інформації та особистісних таємниць учня. Щоб навчання в інклюзивних групах відбувалося успішно, викладач повинен оволодіти спеціальними знаннями і навичками: ознайомитися з анамнезом, мати уявлення про основні види порушень психофізичного розвитку учня; вивчати стан уваги, стомлюваності, темп роботи кожного; враховувати стан слуху, зору, загальної та дрібної моторики; навчитися адаптувати навчальні плани, методики, наочний матеріал та середовище до спеціальних потреб студентів; формувати у них досвід відносин у соціумі, навичок адаптації до середовища; ставитися з повагою до студентів.

Список використаних джерел:

1. *Відкрита лекція з досвіду організації інклюзивного навчання відбулася в Університеті «Україна» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/novyny/suspilstvo/9131-vidkryta-lektsija-z-dosvidu-organizatsiyi-inkluzivnogo-navchannja-vidbulasja-v-universyteti-ukrayina>*
2. *Гриневич Л. Інклюзія для всіх: освітня політика та практика [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzivnenavchannya/prezentacii/mon2019-01-25inkluzivne.pdf>*
3. *Жовтко Г. Коли відмовити не можуть, але тобі не раді: реалії українських шкіл [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2019/04/9/236471/>*
4. *Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти. Навчально-методичний посібник. Київ, 2018, [Електронний ресурс] – Режим*

доступу: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/HANDOUT-for-trainers_TOT-Sept-2018_corrected-final1-new.pdf

5. Камінська О. Особливості адаптації студентів з особливими потребами до умов навчання у ВНЗ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ap.uu.edu.ua/article/75>
6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів 10 липня 2019 р. № 635 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/635-2019-%D0%BF>
7. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні *З а к о н У к р а ї н и* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
8. Цветкова Л. Тьюторство як форма педагогічного супроводу руху учня за індивідуальною освітньою траєкторією – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/1289-tyutorstvo-yak-forma-pedagogichnogo-suprovodu-rukhu-uchnya-za-individualnoyu-osvitnoyu-traektorieyu>
9. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%8C%D1%8E%D1%82%D0%BE%D1%80>

ГЕРУС О.О.
ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»
викладач англійської мови

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сьогодні питання вивчення англійської мови набуває нового значення - знати мову стає необхідно з огляду активної міжнародної інтеграції, розвитку міжнародних відносин. Разом з тим, не завжди студенти розуміють важливість вивчення англійської мови і готові серйозно ставитися до його вивчення. Більш того, ситуація ускладнюється і з огляду на те, що діти сильно завантажені, зайняті підготовкою до здачі іспитів і вступу у вузи. У світлі цього, завдання педагога розширюються - крім власне навчання, з'являються нові, пов'язані зі створенням мотивації до вивчення. Зацікавлені у вивченні іноземної мови студенти, як відомо, більш активні в навчанні, демонструють якісну підготовку,

а тому питання вдосконалення мотивації студентів до вивчення англійської мови є надзвичайно актуальним.

Об'єкт дослідження - процес навчання англійської мови у коледжах;
предмет дослідження - проектування комплексу рекомендацій щодо вдосконалення мотивації студентів до вивчення мови.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб розробити рекомендації для підвищення мотивації студентів до вивчення англійської мови.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- на основі аналізу теоретико-методологічної та педагогічної літератури охарактеризувати сучасний стан процесу навчання і ступінь застосування мотиваційних технологій;
- уточнити зміст поняття «мотивація», перерахувати і охарактеризувати типи мотивації;
- виявити проблеми мотивації і відзначити шляхи їх вирішення;
- розглянути технології підвищення мотивації;
- охарактеризувати інноваційні технології підвищення мотивації і оформити комплекс рекомендацій з їх упровадження в освітній процес.

Інформаційну базу дослідження складає широке коло джерел, роботи відомих педагогів, матеріали конференцій і періодичних видань, інтернет-статті та огляди, а також власні дослідження.

Виділяють кілька типів мотивації, пов'язаної з результатами учення:

- мотивація, яку умовно можна назвати негативною. Під негативною мотивацією прийнято на увазі такі спонуки студентів, які викликаються усвідомленням незручності і неприємностей, які можуть виникнути, якщо він не буде вчитися (докори з боку батьків і викладачів, складнощі з отриманням атестата, проблеми зі вступом до вузу і т.п.). Така мотивація, як правило, не призводить до успішних результатів;
- мотивація, що носить позитивний характер, але також пов'язана з мотивами, закладеними поза власне навчальної діяльності.

Ця мотивація може виступати в двох формах. В одному випадку таку позитивну мотивацію визначають важливі для особистості соціальні устремління, коли вчення розглядається студентом як шлях до освоєння великих цінностей культури, як дорога до знаходження свого призначення в житті. Така установка в навчанні, коли вона є стійкою і займає важливе місце в особистості студента, надає йому сили для подолання виникаючих складнощів. Це - найбільш цінний вид мотивації. Але, коли в процесі навчання ця установка не підкріплюється сукупністю інших мотивуючих факторів, вона не може забезпечити максимального ефекту, оскільки володіє привабливістю не діяльністю як така, а лише те, що з нею пов'язано.

Інша форма мотивації визначається індивідуально-особистими мотивами: схвалення оточуючих, шлях до особистого благополуччя і т.п. [3, с.29]. Фахівцями прийнято розрізняти дві великі групи навчальних мотивів: пізнавальні (вони пов'язані зі змістом навчальної діяльності і процесом її виконання) і соціальні (пов'язані з різними соціальними взаємодіями студента з іншими людьми).

Пізнавальні мотиви включають:

- широкі пізнавальні мотиви, що складаються в орієнтації студентів на оволодіння новими знаннями. Прояв цих мотивів у навчальному процесі полягає в успішному виконанні навчальних завдань, позитивної реакції на підвищення викладачем труднощів завдання, зверненні до викладача за додатковими відомостями, готовність до їх прийняття, позитивному ставленні до додаткових завдань і т.д.;
- навчально-пізнавальні мотиви, що складаються в орієнтації студентів на засвоєння способів добування знань. Їх проявом на заняттях можуть бути наступні:
 - самостійне звернення студента до пошуку способів роботи, методів рішення, а також до їх зіставлення;
 - повернення студента до аналізу способу вирішення завдання після отримання правильної відповіді; вивчення альтернативних способів вирішення; аналіз помилок; визначення оптимального методу рішення;
 - характер питань до викладача; прагнення студента знайти відповіді на питання, що відносяться до пошуку методів і теоретичному змісту курсу;
 - інтерес студентів при переході до нових дій, до введення нових понять;
 - самоконтроль в ході виконання завдань як умова уваги та зосередженості;
- . мотиви самоосвіти, що складаються в спрямованості школярів на самостійне вдосконалення способів добування знань. Їхні прояви на уроці: звернення до викладача і іншим дорослим з питаннями про способи раціональної організації навчальної праці і прийомах самоосвіти, участь в обговоренні цих способів; всі реальні дії студентів по здійсненню самоосвіти (читання додаткової літератури, відвідування гуртків, складання плану самоосвіти і т.д.).

Соціальні мотиви включають в себе:

- широкі соціальні мотиви, що складаються в прагненні отримувати знання на основі розуміння соціальної необхідності, з тим, щоб стати корисним суспільству, родині, бути готовим до продовження навчання, до дорослого життя;
- вузькі соціальні (позиційні) мотиви, які полягають у прагненні зайняти певне положення, місце у відносинах з оточуючими, заслужити авторитет;

- широкі соціальні мотиви, звані також мотивами соціального співробітництва, що полягають у бажанні спілкуватися і взаємодіяти з іншими людьми, прагненні розуміти і аналізувати способи і форми своєї співпраці та взаємовідносин з викладачем та одногрупниками, прагнути до їх вдосконалення.

Формуванню позитивної мотивації навчання у студентів коледжу сприяє загальна сприятлива атмосфера в групі, включеність студента в колектив, відносини співпраці викладача і студента, допомога викладача у вигляді порад, які підштовхують до правильного рішення, формування у студентів адекватної самооцінки. «Формуванню мотивації сприяють цікавість викладу, незвичайна форма піднесення матеріалу, емоційність мови викладача, пізнавальні ігри, ситуації суперечки та дискусії» [8, с.25].

Робота викладача, спрямована на розвиток мотиваційної сфери студентів, включає в себе наступні види впливів:

- актуалізацію вже сформованих у дитини позитивних мотиваційних установок, які потрібно зміцнювати;
- створення сприятливих умов для появи і розвитку нових мотиваційних установок;
- корекцію дефектних мотиваційних установок;
- зміна внутрішнього ставлення студента до рівня його власних можливостей і перспектив їх розвитку.

Підводячи підсумки проведеного дослідження, можна сформулювати такі результати:

- у даній роботі на основі аналізу науково-методичної літератури з проблеми дослідження детально охарактеризовано поняття мотивації, описана важливість мотивації у вивченні мови, види мотивації;

- виявлено ключові аспекти забезпечення підвищення мотивації;
- розроблено комплекс інноваційних методів підвищення мотивації, викладено рекомендації щодо їх впровадження в навчальний процес.

Проведене дослідження відкриває нові можливості у підвищенні мотивації; результати цієї роботи можуть бути корисні як початківцям педагогам, так і досвідченим, бажаним впровадити в навчальний процес нові технології.

Список використаних джерел

1. *Агмалова А. Ф. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів/А. Ф. Агмалова//Молодий вчений.- 2013. - №4.- С. 504-505.*
2. *Афанасьєва Т.П., Немова Н.В., Стрельцова Н.Я., Томазова А.Н. Управління профільним навчанням старшокласників: Методичний посібник для керівників шкіл.- М .: АПКіППРО, 2005. - 100 с.*

3. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб. – К.: Академвидав.-2007.-616 с.
4. Гін А. Безкровна атака: Технологія проведення навчального мозкового штурму: [Цікава і проста форма навчальної діяльності] / А. Гін // Завуч (Перше вересня). – 2000. – №8. – С.7-11.
5. Дніпрова Е.Д. Шкільна реформа між «вчора» і «завтра» - М.: РАВ, 1995-173 с.
6. Клевцова Н. И. Методико-дидактические принципы создания и использования мультимедийных учебных презентаций в обучении иностранному языку / Н.И. Клевцова. – Курск, 2003. – 178 с.
7. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів / С. Г. Крамаренко // Відкритий урок. – 2002. – № 5-6. – С.7-10.
8. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2008.–447с.
9. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник/кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 1999. – 320с.
10. Sheils J. Communication in the modern language classroom / J. Sheils. – Strasbourg : Council of Europe Press, 1993. – 250 p

ДЗЮМА О.М.

ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
завідувач денним відділенням,
викладач технології виробів

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ: ПРИЙНЯТИ І ЗРОЗУМІТИ НОВЕ

Анотація. Діджиталізація освіти сьогодні є головним трендом розвитку освітніх систем майже в усіх країнах світу й охоплює всі рівні - від початкової освіти до магістрів та докторів наук.

Наша країна теж перебуває в загальному тренді: створюються електронні підручники, з'являться інтерактивні дошки, впроваджується електронний документообіг, підключення Інтернету тощо. Проте практично не змінюються сама сутність, процес і умови навчання. Тобто маємо ситуацію, коли традиційна освіта впроваджує використання цифрових інструментів у практику, але суть принципово не змінюється.

Освіта в домашніх умовах, здобуття освіти не виходячи з дому, альтернативна освіта, онлайн-освіта, інноваційна освіта, самоосвіта – раніше чи не кожен із педагогів ставився до такої форми освіти доволі скептично, з хитринкою в очах та усмішкою на вустах, але, на жаль, усе це віднедавна стрімко увірвалося у наше з вами життя, і схоже, що надовго. Яким буде подальший результат, яких фахівців ми отримаємо «на виході» – покаже час. Такому становищу ми мусимо завдячувати відомому у всьому світі вірусному захворюванню COVID-19 (SARS-CoV-2), від якого потерпають усі верстви населення. Пандемія змусила у надзвичайно короткі строки згуртуватися педагогічні колективи задля освоєння нової форми навчання. Кожен викладач переглянув увесь накопичений за роки своєї праці арсенал методичних розробок та інтегрував і адаптував їх для представлення слухачам.

Ключові слова: діджиталізація, дистанційне навчання, інноваційного навчання, сучасна освіта, якість освіти, цифрові технології, альтернативна освіта, саморозвиток, самоосвіта.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Постійно зростаючий інформаційно-комунікаційний простір та цифровізація призводять до інновацій в педагогіці, адже у всі часи вони були пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, переоцінювання цінностей, налаштованість на педагогічну діяльність у нових реаліях. А чи готові педагоги до впровадження інновацій, пов'язаних з діджиталізацією суспільства? Чи розуміють вони відповідальність, покладену на них? Чи подолає значна кількість викладачів педагогічний консерватизм і відкриється новому?

Аналіз останніх досліджень. Проблема якості підготовки фахівців, якості сучасної освіти присвятили свої праці як зарубіжні, так і вітчизняні дослідники, серед яких В.П. Андрущенко, Г.М. Борліков, В.Г. Вікторов, Л.А. Гаєвська, І.П. Кінаш, Ю.М. Дрешер, М.В. Кісіль, Т.М. Котенко, М.І. Мурашко, Т.І. Туркот, Ю.І. Якименко.

Мета статті. Дистанційне навчання збільшує доступність освіти, а змішане навчання – поєднання дистанційної і очної форм – стане нашим майбутнім. Прийшов той момент, коли дві невід'ємні сфери людини – дім і робота мають поєднатися. Ми не говоримо про ідеальність, постійність, зручність. Такого не буде, адже будь-яка освіта має проводитися у комфортних для цього умовах, а не просторах ліжка чи кухні. Зараз час диктує умови, але пандемія мине, а дистанційна освіта вийде на якісно вищий рівень у світі і ми повернемося до своїх кабінетів, де будуть ті самі технічні засоби, але уже з відповідними умовами. Ми говоримо про якість освіти (знань, способів

вирішення завдань); якість методів навчання і виховання (організації пізнавальної діяльності, мотивації пізнавальної діяльності, контролю за здійсненням навчальної діяльності); якість освіченості особистості (засвоєння знань, умінь та навичок, засвоєння моральних норм). Навчання, яким би воно не було: класичним, змішаним, дистанційним, заочним, має бути якісним. Якість – це те, що є запорукою компетентісного фахівця, а отже, поціновуваного роботодавцем. Ми знаємо, що нема неможливого – є небажання вчитися. Дистанційна освіта – наш іспит вміння самостійно навчатися і організовувати свій час та простір.

Виклад основного матеріалу. Діджиталізація — переведення інформації у цифрову форму. В Україні відбуваються процеси глобалізації і діджиталізації. англ. digitalization - переведення інформації в цифрову форму. Ніхто не сподівався, що потрібно буде розповідати, що робити, коли вам доводиться перед собою бачити не «живих» студентів, а всього лиш «віконечка» із їхніми «ніками», де ще й не кожен «нік» може вам відповісти на поставлене питання (не тому, що не знає відповідь, а тому, що його технічний засіб не підтримує потрібну функцію). Проблема якості підготовки фахівців завжди на першому місці будь-якого закладу освіти. Гострота питання зумовлена передусім глобальними проблемами суспільства, умовами життя, вимогами сучасності. Зміна пріоритетів і цінностей освіти в Україні зумовлена світовою проблемою, що має назву «COVID-19». Викладачі, які під час карантину дійсно намагаються зберегти якість освітнього процесу, підготовка до занять онлайн займає набагато більше часу, ніж до звичайного. Всі активно почали оволодівати навичками користування мобільних сервісів MEET, ZOOM, Skype, GoogleClassroom тощо. Хтось запитає: про яку якість іде мова? Та таку саму, що і під час звичайного освітнього процесу. Завжди будуть ті, хто прогулюватиме і вважатиме, що їм це не треба. Будуть ті, хто попри перешкоди (неякісний інтернет, старий ПК, тріснутий екран телефону) опрацьовуватимуть параграф за параграфом. Будуть і ті, хто побачить в цьому плюси. Нас же цікавить внутрішня сторона – якість роботи викладача. Тут нема виправдань щодо відсутності технічних засобів чи неякісного забезпечення функціонування ліній передачі цифрової інформації. Освітня система, програма уже не один рік впроваджує мобільного (забезпеченого сучасними формами й засобами роботи, який не просто знатиме перелік існуючих соцмереж, а ще й знатиме, як їх використати на своїх заняттях; як говорять студенти: «якщо викладач у темі», то не так важливо, скільки йому років) викладача, якому давно має бути мало одного підручника. Питання в тому, наскільки кожен із тих, хто носить звання «викладач», це впроваджував у своїх компетентностях чи це був всього лише

бюрократичний момент у паперах атестацій і обов'язковому навчально-методичному комплексі.

Ніколи щось нове не було легким. Якщо раніше було достатньо «кинути» фото домашнього завдання чи лекції тим, хто був відсутній, то у нинішніх умовах мало сфотографувати 4 лекції чи надіслати текст практичного заняття. Робити так – знецінювати роботу викладача (подібну функцію для сучасної молоді виконує мережа). Так само ніхто не скаже дякую, якщо дистанційна освіта зведеться до бездумного переписування чи набору питань, на які потрібно написати відповіді (виконати в просторах інтернету всього дві функції: копіювати і вставити). Для цього ви, чи то педагог з досвідом, чи то новачок, самі сідаєте за «підручники» (починаєте у просторах мережі відшукувати те, що стане саме вам потрібним для того, щоб зацікавить і не залишить байдужим студентів). І тут ти зустрічаєшся з проблемою: інформації «мізер» і вона ще й однотипна, а крім того, що ти її маєш засвоїти, її потрібно адаптувати для дітей, щоб і вони зрозуміли, як слід працювати. І тут самому потрібно перетворитися на свого студента й починати вчитися. Вчитися не лише створювати класи, відеоконференції, тести, презентації, а й доводити собі, щоб не припинив вчитися сам і слова «якість», «професія», «компетентності» – не просто слова.

Сучасна модель якості фахівця має містити такі основні властивості: цінність цілей і ціннісних орієнтацій; працьовитість; творче ставлення до справи; здатність до ризику; незалежність у прийнятті рішень; здатність бути лідером; здатність до безперервного саморозвитку. Незважаючи на те, що формати дистанційного навчання, проведення заходів закладами освіти є перспективними і успішними, наявні проблеми, які з кожним днем продовження карантину накопичуються, знаходять шляхи вирішення. Коронавірус дійсно підняв багато важливих проблем в освіті. Та для того, щоб перетворити проблеми на можливості, педагог має пильно моніторити, наскільки ефективно він реалізовує дистанційне навчання (у тому числі отримувати якісний зворотний зв'язок і від викладачів, і від студентів). Він має фіксувати й аналізувати як недоліки, так і хороші практики, обмінюватися досвідом з іншими педагогами.

Висновки. Якщо викладач закладу вищої освіти не працює в інформаційному просторі, не володіє електронними освітніми технологіями – він буде нецікавий студенту, а заклад освіти буде неконкурентоспроможним. Педагоги мають бути готові прийняти і зрозуміти нове, самовдосконалюватися, займатись самоосвітою, володіти інноваційною ситуацією. Впровадження дуальної форми навчання також сприяє розвитку цифрових технологій в освіті. Адже завдяки електронним засобам навчання студент має можливість

підготуватися до занять на виробництві, переглянувши навчальне відео, пройшовши веб-квест, а викладач може перевірити готовність студента до роботи на сучасній техніці завдяки електронним та діалоговим тренажерам, тестуванню онлайн тощо. А головне – працювати з електронними освітніми ресурсами можна будь-де, будь-коли і на будь-якому девайсі.

Зараз багато говорять про низьку якість освіти – не тих фахівців готуємо, вони не зорієнтовані на практичну діяльність, не готові до першого робочого місця, не сформована професійна компетентність, молодь соціально не адаптована, не вміє грамотно працювати з інформацією, відсутнє критичне мислення, комунікативність. І це неповний перелік претензій від роботодавців до фахівців, хоча самі роботодавці, за винятком, взагалі не беруть участі у їх підготовці. Вся відповідальність покладається на науково-педагогічних та педагогічних працівників, яким відведено головну роль і у впровадженні інновацій, що відповідають новим цілям і завданням. Наразі це діджиталізація освіти, яка є складовою діджиталізації суспільства. І це треба зрозуміти і прийняти до виконання.

Список використаних джерел:

1. Кінаш І. П. *Якість освіти як результат, процес та освітня система* //Науковий вісник НЛТУ України : зб. науковотехн. пр. Львів : РВВ НЛТУ України. 2011. Вип. 21.5. С. 363–368.
2. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. *Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навч. посіб. / за ред. В. М Кухаренка. 3-є вид. Харків, 2002. 320 с.*
3. Туркот Т. І. *Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студентів магістратури вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. Херсон, 2010. 608 с.*
4. URL: <https://osvita.ua/vnz/74767>.
5. URL: <https://ipv.org.ua/2020/analitchna-dovidka-vykhovnyy-protses-vumovakh-pandemii>.

УДК 377.6

НІЧКАЛО Т.Р.,
*ВСП Львівський фаховий коледж
харчової та переробної промисловості НУХТ,
викладач спецдисциплін*

НАВЧАННЯ ПІДПРИЄМЛИВОСТІ ЯК КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Анотація. У статті розглянуто необхідність навчання підприємливості як однієї із ключових компетентностей напрямку модернізації вищої освіти України.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенції, підприємливість, активні форми і методи навчання.

Постановка проблеми. Якість професійної підготовки в Україні не повною мірою відповідає вимогам сучасного ринку праці. Модернізація професійної освіти потребує вдосконалення науково-методичного супроводу її розвитку, врахування прогресивних ідей, запровадження інноваційних технологій і методик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади компетентнісного підходу в системі вищої професійної освіти знайшли висвітлення у працях В. Байденка, В. Болотова, Н. Бібік, А. Вербицького, Е. Зеєра, М. Голованя, І. Зимньої, В. Лугового, А. Маркової, О. Овчарук, Д. Равена, С. Соколової, А. Ф. Хуторського та ін. Процесам навчання підприємницької компетентності присвячені напрацювання Є. Бобінської, Г. Назаренко, М. Товкало та інших.

Метою статті є узагальнення наявного науково-методичного досвіду щодо навчання підприємливості як однієї з ключових компетентностей.

Виклад основного матеріалу дослідження . Одним із пріоритетних напрямків модернізації освіти в Україні визнано компетентнісний підхід, який набуває важливого значення, так як переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку в студентів здатності практично діяти і творчо застосовувати у різних ситуаціях набуті знання і досвід. Впровадження компетентнісного підходу в систему вищої професійної освіти супроводжується покращенням взаємодії з ринком праці, підвищенням конкурентноспроможності фахівців, оновленням змісту, методології та відповідного освітнього середовища. [1]

Ми живемо в часи глобальної революції, яка змінює наш спосіб життя, спілкування, мислення, бачення майбутнього і розуміння добробуту. Напрями, що формують майбутнє :

- епоха швидкісної комунікації, об'єднання світової економіки, посилення конкуренції;
- старіння людства, зростання чисельності низькокваліфікованого прошарку;
- зміна форм праці, поєднання великого і малого, спільне підприємництво;
- відкриття дивовижного потенціалу мозку;
- зростання сфери послуг, особливо освітніх;
- новий бум самоосвіти, триумф особистості.

Для того, щоб адаптуватися і бути успішним, нам конче необхідна революція в навчанні, яка поєднувала б чудові результати дослідження мозку з можливостями негайного доступу до глобальної мережі інформації та знань. Традиційні методи навчання і застаріла модель школи вже не відповідають вимогам сучасності. Організація Об'єднаних Націй визначила три глобальні цілі, в досягнення яких освіта має зробити вагомий внесок:

- доступ кожної людини до освіти протягом усього життя для безперервного навчання компетентностей, що відповідають вимогам глобалізованого суспільства знань;
- забезпечення сталого економічного розвитку через покращення зайнятості та підприємництва;
- посилення соціальної інтеграції та згуртованості через активне залучення до громадської діяльності. [2]

Зазначені глобальні цілі визначають ключові напрями навчання і компетентності, на яких необхідно зосередити зусилля, щоб відповідати вимогам мінливого світу. Компетентнісний підхід тісно пов'язаний із такими підходами до навчання, як:

- особистісно орієнтований (потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі «для всіх» на суб'єктивні надбання одного учня, які можна виміряти);
- діяльнісний (може бути реалізований тільки в діяльності, тобто в процесі використання конкретним учнем певного комплексу дій).

У оновленому переліку ключових компетентностей для навчання протягом життя, визначених Європейським Союзом, окреме місце посідає підприємницька, адже виховання підприємливої молоді – не лише засада економічного розвитку, а й умова виживання України як держави.

Підприємництво — це здатність реагувати на можливості та ідеї і перетворювати їх у цінності для інших. Підприємництво означає вміння планувати й управляти проектами, що мають культурну, соціальну або комерційну цінність. Ця компетентність базується на навичках творчості,

критичного мислення, вирішенні проблем, ініціативності, наполегливості та вмінні співпрацювати.

Основні знання, вміння, навички та ставлення, пов'язані з підприємницькою компетентністю:

- ✓ знання того, що існують різні контексти і можливості для перетворення ідей в особисту, соціальну та професійну діяльність, а також розуміння підходів до планування та управління проектами;
- ✓ підприємливість потребує розуміння економічних та соціальних можливостей і викликів, з якими стикається роботодавець, організація чи суспільство. Необхідно знати етичні принципи й усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони;
- ✓ підприємницькі навички засновані на креативності, що включає уяву, стратегічне мислення, вирішення проблем, а також критичний аналіз творчих процесів та інновацій;
- ✓ важливою є здатність приймати фінансові рішення стосовно цінності та вартості, ефективно спілкуватися та вести переговори з іншими, справлятися з невизначеністю, неоднозначністю та ризиком як невід'ємними частинами прийняття обґрунтованих рішень;
- ✓ ставленнями, що характеризують підприємливість, є: почуття ініціативи, активності, пошуку, сміливості та наполегливості у досягненні цілей;
- ✓ це також бажання мотивувати інших і цінувати свої ідеї, співпереживати і піклуватися про людей та світ, а також приймати відповідальність за етичність дій протягом усього процесу.

Формування підприємницької компетентності відбувається через зміст навчального предмета і через форми, методи, технології. На компетентнісно-орієнтованому занятті опанування змісту відбувається через використання активних форм і методів навчання, технології практичного навчання, інноваційні методи навчання. Серед технологій практичного навчання – це ігри, симулятори, Gamification, віртуальна реальність. Зокрема, використання бізнес-симуляторів як інтерактивної моделі реального ділового середовища у вигляді комп'ютерної програми, що відтворює структурний підрозділ компанії, цілу фірму, виробничу галузь чи економіку всієї держави. Важливим чинником у формуванні підприємливості є мотиваційне середовище заняття як у вступній, так і у основній і підсумковій частині заняття. Формуванню та розвитку компетентностей студентів мають сприяти й домашні завдання міжпредметного типу.[3]

Висновки. З метою максимального використання позитивного потенціалу сучасних глобальних тенденцій у розвитку освіти та подолання їх негативних наслідків необхідною є реалізація низки заходів, зокрема, активне

впровадження у програми вищої освіти підприємницької складової, передусім у плані оволодіння студентами практичними навичками, необхідними для ведення самостійної економічної діяльності, а також отримання ними необхідних знань щодо законодавства та практики бізнесу в Україні і за кордоном.[5]

Список використаних джерел:

1. УДК 738.147 Клак І.Є. *Теоретичні засади компетентнісного підходу в системі вищої професійної освіти.*
- 2.<http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53>
- 3.ББК 74.200.53 Г 32 Гельбак А.М. *Формування підприємливості учня як ключової компетентності для життя : [методичні рекомендації] / А.М. Гельбак. – Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2017. – 24 с.*
4. *Vacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., Van den Brande, G. (2016). EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. Люксембург: Publication Office of the European Union; EUR 27939 EN; doi:10.2791/593884.*
- 5.<http://old2.niss.gov.ua/articles/1537/>

САНАГУРСЬКА О.Л.

*ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач електротехніки*

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ ДО ВИВЧЕННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У даній роботі розглянута проблема мотивації навчання студентів коледжу при вивченні електротехнічних дисциплін. Визначається поняття мотивації, характеристика і види мотивів, розглянуті проблеми відсутності мотивації навчання у студентів, їхній зв'язок з соціально-економічним розвитком країни, проведено аналіз форм та засобів взаємодії сучасного ринку праці з ринком освіти, а також запропоновані рекомендації щодо підвищення мотивації студентів при вивченні електротехнічних дисциплін з метою кращої професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Ключові слова: навчальна діяльність; мотиви; мотивація особистості; потреби особистості; професійна мотивація; електротехнічні дисципліни; підготовка спеціалістів.

Постановка проблеми та її актуальність. Освіта – це основа духовного, соціального, економічного і культурного розвитку суспільства. Вона формує інтелект нації, її мета – всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових та фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору.

У сучасних соціально – економічних умовах розвиток освіти повинен базуватися на трьох основних принципах: відповідності необхідному рівню професіоналізму, динамічності і спрямованості в майбутнє. Актуальною стає проблема переходу фахівців із одного напрямку або сфери професійної діяльності в інші сфери. Ефективність особистих ресурсів для переорієнтації професійної діяльності в процесі підвищення кваліфікації, отримання нової професійної освіти або кваліфікації визначається готовністю особистості до пізнавально-творчої діяльності. І визначальним фактором серед таких особистих ресурсів особистості є формування професійної мотивації .

Ринок праці потребує нової концепції професійної підготовки фахівців, яка базується на тісній його взаємодії з ринком освіти, оскільки соціально орієнтований спосіб ведення виробництва і бізнесу передбачає якісно новий рівень професійної мотивації особистості. Успішною і задоволеною життям особистістю нині можна вважати того, хто вміє поставити перед собою мету, обрати правильні шляхи її досягнення, нести відповідальність за результати своєї праці, має навички самостійно здобувати необхідні знання і творчо застосовувати їх на практиці.

Актуальність цієї проблеми ще й посилюється в умовах системної суспільної кризи. Соціальна незахищеність та економічна нестабільність руйнує особистість та може викликати такі негативні явища як алкоголізм, наркоманія, ігроманія, тощо. Окрім того, сучасні умови вступу до ВНЗ інколи призводять до несвідомого і несамостійного вибору фаху молодого людиною. В цьому випадку зникає адекватність мотивації освітньої діяльності студента цілям і завданням освітньої системи в навчальному закладі і з часом здобувачі освіти втрачають стимул до навчальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням мотивації присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців і психологів. Є. П. Ільїн трактує мотив як складне психологічне утворення, що спонукає до свідомих дій та вчинків. У сучасних дослідженнях висвітлено різні сторони проблеми формування позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності у ВНЗ (Г. А. Мухіна, А. Н. Мечніков, С. В. Бобровицька, Л. В. Бондар), розглянуто питання зміни мотивів на різних курсах (Р. В. Бордовська, А. О. Реан, П. М. Якобсон), досліджені умови, які сприяють формуванню у

студентів позитивної мотивації до навчально-пізнавальної діяльності (Н. П. Волков, С. С. Занюк). Формування професійної мотивації студентів до успішної фахової діяльності досліджували в своїх статтях І. В. Ляшенко, В. А. Літинська, С. М. Лісняк, О. М. Лунгол .

Мета статті. Головною метою є дослідження проблем формування мотивів до навчання у студентів взагалі, аналіз засад формування професійної мотивації і створення рекомендацій щодо підвищення мотивації студентів при вивченні електротехнічних дисциплін з метою кращої професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Виклад основного матеріалу Враховуючи, що визначальним компонентом організації навчальної діяльності є мотивація, розглянемо чинники її формування у студента. Будь- яка діяльність людини завжди спричинена потребою. Саме потреба штовхає особистість на пошук предмету чи предметів, які можуть задовольнити потребу.

Спонування до оволодіння конкретним предметом є мотивом діяльності, отже, мотив – предметна форма потреби.

У ролі мотивів можуть виступати різні потреби – фізичні, психічні, соціальні, а також інтереси, захоплення, схильності, емоції, ідеали.

Тому мотиви ділять на основні групи:

- соціальні (прагнення особистості через навчання створити свій соціальний статус у суспільстві;
- спонукальні, які пов'язані з впливом на свідомість тих, хто навчається , певних чинників – вимог батьків, порад, прикладів вчителів;
- пізнавальні, що виявляються в пробудженні пізнавальних інтересів і реалізуються через отримання задоволення від самого процесу пізнання і його результатів;
- професійно- ціннісні, які відображають прагнення студентів отримати досконалу професійну підготовку для ефективної діяльності в різних сферах життя.

Під мотивом також найчастіше розуміють причину, яка лежить в основі вибору дій і вчинків при певних зовнішніх і внутрішніх умовах, що викликає активність людини. Мотив є стійкою особистою властивістю кожної людини, що збуджує її до діяльності для задоволення своїх потреб.

Серед різних мотивів навчання виділяють внутрішні та зовнішні мотиви. яке він отримує від процесу пізнання. Домінування внутрішньої мотивації характеризуються появою власної активності студентів у процесі навчальної діяльності.

Навчальна діяльність, яка мотивована зовнішніми мотивами, не передбачає оволодіння змістом навчального предмету, така навчальна діяльність має мету

отримання інших цілей: отримання гарної оцінки, диплому, стипендії, схвалення, визнання товаришів, викладачів, відтермінування від армії. В такому випадку не можна говорити про повноцінний розвиток особистості та становлення професіонала.

Серед чинників, які розвивають в студента тільки зовнішні мотиви і які створюють проблему для вищої школи в плані підготовки хорошого спеціаліста, є труднощі з працевлаштуванням молодого спеціаліста, його закріплення на виробництві, в інших сферах діяльності, забезпечення його соціальних і правових гарантій, які нині держава фактично не реалізує, попри декларування

цього в законах. Звідси – плінність кадрів, небажання працювати за отриманим фахом і неможливість використати свої знання там, де це можна зробити найбільш ефективно, оскільки для цього нема умов.

Основним завданням навчального закладу і кожного окремого викладача є визначити пріоритетні, домінуючі види мотивації кожного окремого студента і спрямувати свою увагу саме на ці види в процесі створення навчальної діяльності. Одним з важливих мотивів навчання сучасних студентів є пізнавальна потреба. І цей мотив повинен бути головним для студентів першого курсу. Але у більшості студентів-першокурсників пізнавальні інтереси недостатньо сформовані, змістовні та стійкі, тому навчальному закладу треба прикласти зусилля для формування мотиваційної основи навчально-професійної діяльності, що полягає в засвоєнні теоретичних знань на основі проблемного навчання. Проблемність навчання є основним стимулом, який впливає на формування професійно-пізнавальної потреби на всіх етапах навчання, а особливо для першокурсників. Якраз на цьому етапі навчання закладається фундамент професії, який складає теоретичний професійний інтерес та професійне теоретичне мислення.

Професійний мотив навчання студентів формується за певними етапами. Самостійний та свідомий вибір молодою людиною професійного трудового шляху – необхідна умова успішності всього трудового шляху. Професійна мотивація як властивість особистості є системою цілей і потреб, що спонукають студента до активного засвоєння знань, оволодіння вміннями і навичками, свідомого ставлення до професії.

Професійна мотивація відіграє роль компенсаторного чинника: в умовах недостатньо розвинених здібностей студент, за наявності професійної мотивації, може досягти більших успіхів, ніж здібний студент, у якого не сформована професійна мотивація. Тому цілеспрямоване формування у студентів професійної мотивації є одним із першочергових завдань вищої школи. Професійна мотивація студентів активно формується на 3-4 курсах

навчання, коли поглиблено вивчаються фахові дисципліни та здійснюється практика.

Вивчення електротехнічних дисциплін якраз припадає на цей етап навчання. До цього етапу студенти вже приходять з певними мотиваціями до вивчення електротехнічних дисциплін, які в якості фундаменту повинні бути закладені при вивченні фізики, математики і інших точних дисциплін. І вже з самого початку можна робити певні висновки про наявність у студентів мотиваційної компоненти при вивченні електротехнічних дисциплін, аналізуючи наступні показники:

- захопленість, емоційний підйом при вивченні дисциплін ;
- прагнення до виконання завдань не обов'язкових, таких, що не оцінюються;
- характер діяльності студента при виконанні лабораторних чи практичних робіт;
- ставлення до виконання завдання на заняттях з електротехнічних дисциплін;
- ставлення студентів до завершення роботи;
- відношення студентів до допомоги і порад викладача;
- бачення майбутньої діяльності.

Завданням викладачів електротехнічних дисциплін є не тільки визначити рівень мотивацій кожного студента на початку ознайомлення з дисциплінами, але й спрямувати свої дії для підвищення цієї мотивації – від негативного і нейтрального до позитивного, відповідального, дієвого. І в цьому процесі використовуються загальні прийоми діяльності: роз'яснення значущості навчання, розкриття перспектив подальшого життя в професії, уміле застосування заохочення і покарання, впровадження в процес навчання дискусії, створення проблемно-пошукових, нестандартних ситуацій.

При дослідженні всіх заходів, які проводилися для зростання професійної мотивації вивчення електротехнічних дисциплін у студентів визначили наступні методичні засади реалізації мотиваційної компоненти:

1. Концентрувати увагу студентів на навчальній ситуації.
2. Сприяти усвідомленню студентами значення подальшої діяльності.
3. Усвідомлення студентами вимог , або – вибір мотиву.
4. Вибір рішення або постановка студентами мети.
5. Формування в студентів прагнення досягти поставленої мети.
6. Самооцінка студентами результатів навчальної діяльності та емоційне ставлення до отриманого результату.

Якраз викладачі повинні створити для цього певні умови:

- насичення змісту навчання інформацією, яка має значення для особистісного зростання студента як професіонала;
- нарощування змісту і новизни навчального матеріалу;
- надання студентам необхідної свободи (умов) для виявлення своїх творчих можливостей;
- творче ставлення викладачів до викладання свого навчального предмета, інтерес до науки, їхня компетентність і авторитет як особистості.

В період проходження фахової практики відбувається вдосконалення і коригування сформованих у процесі вивчення фахових дисциплін знань і навичок. Практика – це можливість виявити наявність (чи відсутність) інтересу до обраної професії, можливість зрозуміти необхідність вивчення тих чи інших фахових дисциплін, життєвих налаштувань, пов'язаних з обраною професією, ступеня готовності до здійснення професійної діяльності.

Висновок. З вище описаного можна зробити висновок, що у розвитку особистості майбутнього фахівця важливе значення має формування позитивних мотивів та дійсних цілей, бо вони є основними провідниками людини до успіху. Структура мотивів студентів, сформована у час навчання, стає основою особистості майбутнього фахівця, що означає, що розвиток позитивних навчальних мотивів є невід'ємною складовою частиною виховання особистості студента. І важлива роль тут відводиться викладачам. Їхня ціль правильно спрямувати студентів до освітнього процесу, мотивувати їх до придбання знань.

Для підвищення рівня фахової мотивації студентів на основі досліджень різні джерела рекомендують:

1. Створювати ситуацію успіху в навчанні.
2. По можливості прагнути того, щоби в процесі виробничої практики студенти виконували роботу, найбільш відповідної майбутньої спеціальності.
3. Викладачам фахових дисциплін приводити більше прикладів з виробничої діяльності, щоби створити найбільш повне уявлення студентів про майбутню професію.
4. Дуже важливо роз'яснювати значущість професійної освіти взагалі, незалежно від майбутньої спеціальності.

Список використаних джерел:

1. В. І. Клочко, А. А. Коломієць „Формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів технічних спеціальностей“, монографія, Вінниця, ВНТУ, 2012 – 188с.
2. Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко „ Психологія вищої школи“, навчальний посібник, - К.: „Філ-студія“, 2006.- 320с.

3. Є. І. Боднарчук „ Основи психології і педагогіки ”, курс лекцій, - К.: МАУП, 2001. – 168с.
4. С. М. Лісняк „ Узагальнення досвіду з питання мотивації студентів до вивчення фахових дисциплін ”, методична розробка, ПДМК, - К. „ Всеосвіта ”.
5. І .В. Ляшенко „Формування професійної мотивації студентів до успішної фахової діяльності ”, стаття, ХНУВС (електронний ресурс). Режим доступу: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua> > ...
6. О. М. Лунгол „ Експериментальне дослідження мотиваційної компоненти методичної системи навчання електродинаміки учнів вищих ПТНЗ ”, стаття, ЦДПУ ім. Винниченка, (електронний ресурс) . Режим доступу: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/3-miznarodna-internet-konferentsiia-2015/sektsiia-1/3530->> ...

ТАРАСЮК І.В.,

*ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і переробної промисловості
Національного університету харчових технологій»
к.п.н., заступник директора з навчальної роботи*

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Забезпечення конкурентоздатності на ринку праці майбутніх фахівців індустрії гостинності зумовлює потребу модернізації методів і механізмів для розкриття та використання людських ресурсів. При цьому традиційні методи навчання не спроможні повною мірою задовольнити потреби студентів, що визначає необхідність упровадження інноваційних методів у відповідний навчальний комплекс.

Ключові слова: фахівець сфери гостинності, конкурентоздатність, методи навчання, модернізація.

Починаючи з 2010 року темпи зростання індустрії туризму перевищують середньозважені темпи зростання світової економіки, що вказує на антикризову роль туристичної індустрії та її стійкість до глобальної геополітичної невизначеності та економічної нестабільності. Згідно прогнозу UNWTO про тенденції розвитку туристичної сфери, країни, що розвиваються, за темпами зростання туристських потоків удвічі випередять розвинені країни, зокрема традиційні туристичні європейські дестинації.

Професійна підготовка фахівців сфери гостинності передбачає навчання у двох відносно самостійних площинах – теоретичній і практичній. Для

досягнення ефективного результату в професійній освіті необхідний тісний зв'язок теорії й практики, лише в цьому випадку суспільство отримає висококваліфікованого фахівця, готового до роботи в реальних умовах, здатного до самоорганізації, самовдосконалення й самоосвіти. У цій публікації буде розглянуто практичну підготовку майбутніх фахівців, оскільки особливу роль у підготовці студентів до екологічно безпечної діяльності та здійснення екологічного виховання туристів (особливо молоді) відіграє наявність навчально-польових практик у навчальному процесі.

Важливе значення для здобуття досвіду роботи надає можливість майбутнім фахівцям проходити практику за кордоном. У ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і переробної промисловості НУХТ» під час навчання студенти мають можливість пройти виробничу практику в Україні й за кордоном (укладено договори про проходження практики з готельно-ресторанними комплексами Болгарії, Польщі, Словаччини). Відповідно до угоди передбачено проведення спільних науково-практичних конференцій, презентацій, обмін студентами, проведення лекцій викладачами, підготовка спільних програм, проектів, стажування студентів і викладачів, виконання курсових і дипломних робіт.

Під час навчання студенти проходять практику в найкращих готелях Львова та області, зокрема «Нобіліс», «Рейкарц», «Дністер», «Соната», «Купава», «Супутник», «Ібіс», «Асторія», «Атлас».

Як зазначає О. Кашинська [1], «однією з найважливіших вимог до професійної освіти в концепції модернізації національної освіти є підготовка компетентного, відповідального та конкурентоспроможного на ринку праці фахівця, який вільно володіє своєю професією та орієнтується в суміжних областях діяльності, здатного до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання соціальної та професійної мобільності фахівця».

Згідно з положеннями Ради Європи існує п'ять груп ключових компетенцій, якими мають оволодіти молоді спеціалісти сфери обслуговування:

- 1) відповідальність, врегулювати конфлікт у колективі;
- 2) бути толерантним, поважати інші культури, мови й релігії;
- 3) вільно розмовляти іноземними мовами;
- 4) володіти комп'ютерними технологіями;
- 5) виробити готовність здобувати й поглиблювати фахові знання впродовж усього життя.

Тобто, головне призначення фахівця у сфері гостинності - це слугувати людям, така специфіка його професійної діяльності. Він має мислити

креативно, мати широкий науково-природничий і гуманітарний кругозір, бути підготовленим духовно, морально, фізично і професійно [2; 3].

На даному етапі розвитку українському суспільству необхідне в першу чергу забезпечення довіри до оцінки якості нашої освіти і безпосередньо в сфері гостинності. Практично неможливо реформувати будь-яку сферу діяльності (і, зокрема, освіту), якщо відсутня довіра між учасниками процесу. Необхідною умовою для продуктивного проведення освітніх перебудов є довіра з боку суспільства.

Довіра до системи забезпечення якості європейської освіти базується на таких елементах [3]:

1. Прозорість: забезпечує зрозумілість і передбачуваність процесів забезпечення якості освіти в оперативному режимі для всіх зацікавлених сторін.

2. Об'єктивність: відображає вимогу незалежності від волі або бажання людини і забезпечує незаангажованість, неупередженість як використовуваної інформації, так і результатів прийняття рішень на її основі.

3. Достовірність являється синонімом поняття «істина» і характеризує беззаперечне, чітко обґрунтоване і доказове знання.

Сучасні умови сфери гостинності потребують підготовки конкурентоздатних фахівців, які прагнуть реалізовувати та використовувати особистісний потенціал; брати на себе відповідальність за результати професійної діяльності; не боятися помилок, вміти вчитися на них; пізнавати все нове і нове, шукати потреби і можливості навчання; саморозвиватись, самовдосконалюватись та самореалізовуватись; діяти рішуче, швидко приймати рішення, які базуються на пізнанні самого себе й майбутньої професійної діяльності; створювати позитивний імідж; бути ініціативним, креативним, інноваційним; володіти високими комунікативними і організаторськими здібностями; вміти управляти стресами й конфліктами, досягати успішності.

Забезпечення конкурентоздатності на ринку праці майбутніх фахівців індустрії гостинності зумовлює потребу модернізації методів і механізмів для розкриття та використання людських ресурсів. При цьому традиційні методи навчання не спроможні повною мірою задовольнити потреби студентів, що визначає необхідність упровадження інноваційних методів у відповідний навчальний комплекс. Потреба впровадження нових методів, форм і засобів викладання навчальних дисциплін детермінована не лише динамікою інформаційного простору (освітній процес запізнюється в плані інформування студентів про швидкі зміни в наукових відкриттях), і навіть не стільки перманентною технологізацією дидактичних засобів (комп'ютерні технології реклами, маркетингу, політичних маніпуляцій тощо не можуть конкурувати за якістю впливу на когнітивну сферу людини з освітніми технічними системами),

а, перш за все, зміною самої особистості студента (постмодерний тип людини не задовольняється класичними й неklasичними підходами до її інформування, навчання, виховання та розвитку), запровадження в навчальний процес сучасних практико-зорієнтованих технологій. Найбільш дієвою формою осмислення та впровадження новітніх технологій підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу є інноваційні навчальні програми.

Отже, реалізація цих та інших освітніх інновацій у підготовці майбутніх фахівців сфери гостинності дозволить вирішувати завдання:

- а) дотримання принципу безперервності освіти;
- б) інтеграція навчального, наукового і виробничого процесів;
- в) випуск фахівців з високою професійною підготовкою;
- г) ефективне використання обмежених педагогічних і матеріальних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. *Кашинська, О. Є. Переваги неперервної освіти в підготовці фахівців для сфери гостинності в Україні [Електронний ресурс] / О. Є. Кашинська // Економічний вісник університету. Збірник наукових праць Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. - Переяслав-Хмельницький : ФОП Лукашевич О.М., 2013.*

2. *Мальська, М. П. Готельний бізнес: теорія та практика : навчальний посібник / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.*

3. *Федорченко, В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму : [монографія] / за ред. Н. Г. Ничкало, В. К. Федорченко. - К. : Слово, 2004. - 472 с.*

СЕКЦІЯ 2. Використання сучасних педагогічних технологій у забезпеченні якісної підготовки студентів фахового коледжу

Л. М. ЗАЗУЛЯ

І. П. БЕНЬКО

*Дрогобицький механіко –
технологічний фаховий коледж,
викладачі економічної теорії
та політичної економії*

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ З ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

Анотація. У статті розглянуто поняття «професійна компетентність» та компоненти формування процесу професійної компетентності фахівця з інформаційної, бібліотечної і архівної справи (документознавця).

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенція, професійна компетентність документознавця, засвоєння матеріалу, практична реалізація.

Постановка проблеми: Розвиток галузі документознавства та інформаційної діяльності сьогодні характеризується оптимальним поєднанням комплексу фахових знань, умінь, навичок та високої професійної мобільності фахівців.

Підвищення якості професійної підготовки документознавців дозволить випускникам закладів фахової передвищої освіти стати конкурентоспроможними на ринку праці, готовими до виконання на високому професійному рівні своїх службових обов'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Проблематику запровадження компетентнісного підходу у сферу підготовки майбутніх фахівців досліджували О. Овчарук [1], О. Пометун, О. Гончарова, З. Курлянд, О. Хуторський та ін. Питання, пов'язані з професійною підготовкою фахівців з документознавства та інформаційної діяльності, розробляли В. Бездрабко, Н. Гайсинюк, С. Кулешов, Н. Кушнарєнко, Г. Малик [4], О. Матвієнко, Ю. Палєха.

Формування мети наукової праці (постановка задачі): З'ясувати роль та значення професійної компетентності майбутнього фахівця з документознавства.

Виклад основного матеріалу дослідження: Процес інформатизації сучасного суспільства передбачає розширення інформаційної інфраструктури України, яка включає органи науковотехнічної інформації, референтні та інформаційні служби системи державного і місцевого управління,

книговидавничі та книготорговельні підприємства, архіви, патентні і комерційні служби та ін.

Крім того, інформатизація суспільства сприяє поширенню середовища функціонування документної комунікації, яка охоплює всі сторони сучасного суспільного життя і зумовлює зростання обсягів техніко-економічної, фінансової, технологічної, наукової, іншої документованої інформації, що циркулює в межах підприємств та організацій, між ними та іншими країнами. Впровадження новітніх інформаційних технологій, удосконалення засобів документування та розповсюдження інформації постійно розширюють документне середовище ноосфери та збагачують документні ресурси суспільства.

Різноманітні сфери функціонування документно – інформаційних комунікацій, де здійснюються процеси збору, переробки, видачі, поширення і використання інформації потребують висококваліфікованих спеціалістів, що володіють інформаційними технологіями, методами інформаційної діяльності.

Значний вплив на вироблення сучасної концепції підготовки документознавців в Україні справили процеси інформатизації суспільства, намагання швидко інтегруватися в європейській освітній простір та поява електронного документа. Ускладнення діловодно-документознавчих процесів, розвиток документно-інформаційного ринку сформувавши вимоги до фахівця документознавця, який би мав універсальну сучасну освіту: володів знаннями та навичками з документознавства та інформаційної діяльності.

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства в Україні актуалізує процеси модернізації професійної підготовки фахівців інтелектуальної сфери, до якої належить документознавство та інформаційна діяльність. Серед головних завдань галузі – удосконалення документної інфраструктури, підвищення результативності управлінської діяльності. Якісна реалізація цих завдань залежить від рівня підготовки фахівців у ЗПФО, цілеспрямованого впровадження компетентнісного підходу в освіту, який передбачає формування конкурентоспроможного спеціаліста, здатного до творчості й саморозвитку.

Дослідники теоретичних та прикладних аспектів документознавства (І. Антоненко, В. Бездрабко, С. Кулешов, Н. Кушнарєнко, О. Матвієнко, Ю. Палєха, М. Слободяник, Г. Швецова-Водка та ін.) заклали важливі передумови впровадження засадничих основ компетентнісного підходу у сферу підготовки майбутніх документознавців. Зокрема, розробляючи проблематику документознавчої професіології, науковці Г. Малик, Н. Назарєнко кваліфіковано використали пізнавальні можливості компетентнісного підходу [2].

Базуючись на результатах наукових досліджень, слід зазначити, що, при

всій різноманітності тлумачень, компетенція є первинною статичною категорією компетентнісного підходу, яка визначає змістову складову освіти, окреслює вимоги до результату навчальної діяльності. Похідною категорією є компетентність, що фіксує інтегральну особистісну якість, сукупний навчальний результат інтегрованих знань, умінь та інших елементів, необхідний і достатній для здійснення стандартизованої кваліфікованої діяльності відповідного рівня.

Професійна компетентність документознавця визначається, як системна особистіснопрофесійна характеристика фахівця, що інтегрує знання, уміння, мотиви, цінності й професійно значущі якості, необхідні для ефективної професійної документно-інформаційної діяльності, спрямованої на задоволення інформаційних потреб фізичних і юридичних осіб, держави [3].

Компетентнісний підхід забезпечує формування ключових (навчально-пізнавальних, соціальних, комунікативних, іншомовних) та професійних (документознавчих, інформаційноаналітичних, інформаційно-технологічних) компетенцій, які уможливають поліфункціональність, поліпредметність, культуровідповідність та ефективність виконання професійних завдань.

Підготовку висококваліфікованого компетентного фахівця у ЗПФО уможливорює гнучка навчальна система, активні форми взаємодії викладача зі студентами, використання новітніх методів, інформаційних технологій та інноваційних засобів для досягнення освітніх результатів.

У системі компетентнісного підходу до навчання у ЗПФО нових акцентів набувають вимоги до засобів навчальної діяльності. Доцільно віддати перевагу тим із них, які містять комунікативно-ситуативні завдання інтерактивного характеру, наближені до майбутньої професійної діяльності, стимулюють активні мисленнєві процеси.

Одним із дієвих сучасних засобів професійної підготовки є, зокрема, кейс-метод, або метод ситуаційних вправ, який спрямований на формування вміння вирішувати складні нестандартні завдання, критично аналізувати обставини і приймати на основі аналізу інформації рішення відповідно до ситуації [4, с. 94].

Особливо актуальним є застосування кейсметоду на практичних заняттях, оскільки це дає змогу студентам поєднувати теоретичні знання з реаліями життя, перетворювати інформацію, отриману на лекційному занятті, у вміння працювати з документами, аналізувати, розробляти інформаційно – документні ресурси.

Компетентнісний підхід у підготовці фахівців із документознавства та інформаційної діяльності забезпечує формування ключових та професійних компетентностей, необхідних для ефективного виконання професійних завдань.

На основі суспільної практики і даних прогнозування, можна передбачити зростання потреби в підготовлених на рівні сучасних вимог документознавців, сферою компетенції яких є документування, обробка, розповсюдження, зберігання, використання документів. Сьогодні в Україні існує стійка тенденція до розширення предметного поля діяльності таких фахівців. Завдання ЗПФО в цих умовах полягає в підвищенні якості підготовки документознавців, рівня їх професіоналізму (здатність, готовність, компетентність), світоглядної культури і соціально-етичної відповідальності.

Формування процесу становлення професійної компетентності фахівця з документознавства складається з наступних компонентів:

1. Компонент ціле покладання, який зорієнтований на створення цілісної системи підготовки фахівця з документознавства в сфері професійної діяльності та реалізацію цілей, визначених загальноосвітніми державними стандартами.

2. Змістовно-структурний компонент, який включає види і зміст провідних компетентностей фахівця в галузі документознавства: науково-технічний вид компетенції – знання, вміння та навички в області документознавства; інформаційно-методологічний – володіння сучасною інформаційною картиною світу, знання, вміння та навички в області інформаційної педагогіки, сучасних уявлень про інформаційні технології; інформаційно-технологічний – інтегративний вид компетенції, що включає знання в галузі інформатики та вміння використання їх в професійній діяльності, навички ресурсного забезпечення системи в галузі документознавства; рефлексивно-оцінний – знання з області процесу супроводу документів на всіх стадіях життєвого циклу, вміння проводити експертизу якості документообігу та навички конфіденційного ведення документації (як паперової, так і без паперової).

3. Процесуально – діяльністний компонент, який включає етапи формування професійної компетентності фахівця з документознавства.

4. Результативний компонент – формування процесу становлення професійної компетентності фахівця припускає оцінку рівня і динаміку, яка була сформована професійною компетентністю. У результативному компоненті формування процесу становлення професійної компетентності фахівця розкриваються зв'язки між планованим і досягнутим рівнями професійної компетентності. Оцінка здійснюється на основі розроблених критеріїв і показників [6].

Висновки: Таким чином, професійна компетентність майбутнього фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи – це сукупність специфічних, професійних знань, умінь і навичок, необхідних для реалізації завдань

професійної діяльності. Вищезазначені фахівці мають знати про сутність, структуру, функції та види документів. Бути обізнаними з процесами створення документів, їх опрацюванням, зберіганням та використанням.

Запровадження компетентнісного підходу сприятиме формуванню у студентів системного бачення, виконуваних фахівцем функцій, швидкій адаптації випускників до професійної діяльності, створить стійку внутрішню мотивацію до використання інформаційних і комунікаційних технологій під час вирішення професійних завдань.

Список використаних джерел:

1. Ягунов В. В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти / В. В. Ягунов, В. І. Свистун // Наукові записки НаУКМА. Серія «Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота». – Т. 71. – 2007. – С. 3-8.

2. Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації [Текст] : матеріали методол. семінару 3 квіт. 2014 р., м. Київ: [у 2 ч.]. Ч.2 / Нац. акад. пед. наук України. – К. : Інт обдарованої дитини НАПН України, 2014. – 292 с.

3. Малик Г. Д. Педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього документознавця [Текст] : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Г. Д. Малик; Київський університет імені Бориса Грінченка. – К., 2011. – 20 с.

4. Пащенко Т. М. Кейс-метод як сучасна технологія навчання спеціальних дисциплін [Текст] / Т. М. Пащенко // Молодь і ринок : Щомісячний науково-педагогічний журнал Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич, 2015. – Вип. 8 (127). – С. 94–99.

5. Монастирна Г. В. Сучасний стан і специфіка визначення результатів професійної підготовки фахівців / Галина Вікторівна Монастирна // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2006. – № 21 (116). – Ч. 2. – С. 60 – 69.

6. Семіріков С.О. Фундаменталізація як основа розвитку інноваційної вищої освіти [Електронний ресурс] / С.О.Семіріков, І.О. Теплицький.

КІНАШ З.П.,
*ВСП «Львівський фаховий коледж
харчових технологій та бізнесу НУХТ»,
викладач спецдисциплін галузі знань
«Управління та адміністрування»*

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті роз'яснено процес «інноваційного навчання» та цифрової трансформації (діджиталізації). Діджиталізація — це не модне тимчасове явище, а глобальна тенденція, що спрощує доступ до інформації.

Ключові слова: інноваційне навчання, Національна доктрина, діджиталізація, цифрові технології, освіта, elearning, Digital Agenda for Europe.

У сучасних умовах з величезною швидкістю зростають потоки інформації, розвиваються технології її обробки та зберігання, реальне життя все більше і більше переходить в «цифру». Не виходячи з дому, ми можемо відвідати кращі музеї та театри світу, прослухати найцікавіші лекції в університетах, доторкнутися до таємниць живої природи, поспілкуватися з друзями і колегами, що знаходяться у будь-якій точці планети, і навіть взяти участь в семінарах і конференціях.

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що в Україні повинен забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти шляхом оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень [4,с.11]. З одного боку, система освіти продукує інновації шляхом відповідної підготовки майбутніх фахівців, з іншого – сама стає споживачем інноваційних технологій.

«Інноваційне навчання» (innovative learning) – це процес та результат такої навчальної та освітньої діяльності, яка стимулює вносити інноваційні зміни в існуючу науку, культуру та соціальне середовище. Такий тип навчання та освіти стимулює творчий пошук на основі наявного досвіду. Відповідно до характеру самих потреб інновації можуть являти собою або нові продукти, або нові технології, або нові економічні, соціальні, організаційні та інші структури і механізми взаємодії між людьми в їхній діяльності [5, с.211-214].

Якщо інновації стосуються освіти як системи (освітні інновації), то зміни відбуваються в ній як в системі, до якої входять сфери: організаційно-управлінська (економічна, педагогічна, медична, соціальна), педагогічний

процес (взаємодія педагогів і суб'єктів освітнього процесу під час організованого педагогічного процесу й повсякденності). Важливим для цих сфер у процесі впровадження інновації виявляються їх якісні характеристики, а саме, яку ідею втілюють інновації, на який результат вони виходять, яких коректив вони потребують. Звісно, за умов, що важливим є неформальне введення інновації. У випадку, коли ідея потребує зміни всієї системи, тоді відбувається побудова всіх її складових (організаційних, управлінських, економічних, соціальних, педагогічних, медичних). Якщо ж рівень новизни частковий, то відбувається оновлення певних структур або складових системи. Рівень новизни передбачає внесення певного оновлення елементів у відповідній змісту й характеру інновації [1, с.18-24]. Розвиток технологій спричиняє розробку нових інструментів навчання і робить навчальний процес більш ефективним. Однак, бездумне застосування цих інструментів призводить до зворотного ефекту, коли реальне пізнання замінюється ілюзорним, а навчання перетворюється у прості розваги. Формується нова ідеологія, заснована на «Гейміфікації» та «Діджиталізації» освіти, де на зміну традиційним учителям йдуть «ігропедагоги», «координатори онлайн-платформ і освітніх траєкторій».

Навіть при скептичному ставленні до подібних новацій, більшість фахівців у галузі освіти розуміють, що зміни неминучі, і бачать два основні напрями її розвитку:

- освіта має бути наближена до проблем реального життя;
- система навчання повинна враховувати і розумно використовувати нові технологічні можливості [2,с.219-225].

Діджиталізація освітнього процесу в Україні останнім часом набрала дуже швидких темпів розповсюдження на усіх рівнях. Зрозуміло, що головним важелем впливу в цьому процесі стала світова пандемія коронавірусної хвороби, яка призвела до необхідності введення суворих карантинних обмежень, у тому числі і в освітньому процесі. Тому сьогодні освіта України має практичний досвід використання дистанційних форм навчання тривалістю понад рік, отже, вже можна зробити обґрунтовані висновки щодо проблем реалізації цього процесу в Україні.

Можна зробити висновки про те, які саме проблеми постали перед освітянами та здобувачами освіти під час активного використання дистанційних форм навчання протягом 2020-2021 років.

Активне ведення занять у вигляді відео-конференцій у режимі реального часу показало фактичне охоплення території України якісним Інтернет зв'язком. Практика навчання показала, що Інтернет достатньої швидкості переважно є в розпорядженні лише тієї частини студентів, які перебувають в межах обласних центрів або в найближчих прилеглих до них районах. Інші

групи студентів, які в умовах введення суворого карантину перебували вдома у віддалених районах фактично не мали технічної спроможності підключатися та приймати активну участь у онлайн-заняттях.

Розвиток Digital Agenda for Europe передбачається за такими напрямками:

- цифрове суспільство (навички і вакансії; охорона здоров'я та старіння; розумне життя; комунальні послуги; кібербезпека і конфіденційність; Інтернет - довіра тощо);
- дослідження та інновації (інновації; цифрова інфраструктура; нові технології; компоненти та системи; відкрита наука; робототехніка; науково-дослідні консультанти тощо);
- доступ та комунікації (широкосмуговий доступ в Європі; телекомунікації; відкритий Інтернет тощо);
- цифрова освіта (стартап Європи; дані; хмарні технології; майбутнє Інтернету; консультанти тощо) [6].

Україна — країна з великою територією і значною кількістю населення, тому оперування значними базами даних є дуже корисною для розвитку економіки і освіти. Основною проблемою реалізації державної політики України у сфері стимулювання розвитку цифрових технологій (діджиталізації) є фрагментарність, відсутність системності, послідовності, завершеності, узгодженості між ухваленням нормативно-правових актів і подальшою розробкою механізмів їх реалізації.

Поширенню діджиталізації в освіті сприяє запровадження 4G-зв'язку, за допомогою якого розповсюджуються цифрові технології. В Україні поступ діджиталізації успішно відбувається у напрямках електронного навчання (elearning), ІТ (інформаційних технологій), ТКП (телекомунікаційні послуги) тощо.

Сукупність законодавчих та нормативних документів у сфері цифрових технологій має багато невизначеностей і суперечностей, а саме:

- забагато регулюючих норм та інститутів, адміністративного і податкового тиску на суб'єктів діяльності;
- з спроможність держави ефективно справлятися із взятими на себе повноваженнями є низькою.

Сьогодення вимагає переходу на якісно вищий рівень використання цифрових технологій в освіті, удосконалення державного управління цим процесом. Для вирішення цих та інших проблем – з огляду на сучасний стан і потенціал розвитку цифрового сектора України – потрібне узгодження основних стратегічних цілей, механізмів і нормативного забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні на найближчу перспективу шляхом створення «Єдиної цифрової платформи в освіті».

3 лютого 2021 року, на засіданні Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет розповів про ключові завдання, які ставить перед собою МОН на 2021 рік. Зокрема, впровадження цифрової трансформації освіти і науки є одним з пріоритетних напрямів роботи Міністерства. Міністр зазначив, що під час впровадження цифрової трансформації планується реалізувати наступні кроки:

- затвердити Концепцію цифрової трансформації освіти і науки України;
- забезпечити учасників освітнього процесу електронними освітніми ресурсами;
- створити умови для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інформаційно-цифрової компетентності;
- забезпечити функціонування програмно-апаратного комплексу «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ»);
- запустити інформаційну систему управління професійною (професійно-технічною) освітою (EMIS);
- модернізувати Єдину державну електронну базу з питань освіти (ЄДЕБО);
- створити онлайн-платформу для комунікації між учасниками інноваційного процесу («Наука та бізнес»);
- запуск проєкту SELFIE у пілотних школах і закладах професійної освіти – платформа для самооцінки закладами освіти стану своєї цифрової готовності;
- приєднатися до процесів створення та розбудови Європейської хмари відкритої науки (EOSC);
- удосконалити та наповнювати контентом платформу «Всеукраїнська школа онлайн».

«Діджиталізація всіх сфер суспільного життя є актуальним напрямом не лише через пандемію, а й загалом через глобальні тренди сьогодення та загальнодержавну політику щодо вектору цифрової трансформації держави. Вказані кроки – пріоритетні, проте є ще низка підпроєктів із цифрової трансформації, над якими наша команда працює щодня», – зазначив Міністр Сергій Шкарлет [3].

Висновки. Діджиталізація в освіті — це фундаментальний чинник економічного зростання в сучасних умовах. Інновації як організаційний механізм присутній в багатьох цілеспрямованих змінах і саме з інновацій складаються справжні зміни в соціумі.

Список використаних джерел:

1. Буркова Л. В. Класифікація інновацій в освіті / Л. В. Буркова // Теорія і методика управління освітою: Електронне наукове фахове видання. – Вип. 4. – К., 2010. – С. 18–24.
2. Жерновникова О. А. Психологічний аспект реалізації дистанційних освітніх технологій у навчальний процес майбутніх учителів математики. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Бердянськ, 2017. Вип. 2. С. 219-225.
3. Звіт Міністерства освіти і науки України з виконання оперативного плану Міністерства освіти і науки України на 2020 рік та основні цілі на 2021 рік — Інтернет-портал Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-i-nauki-ye-odniyeui-z-klyuchovih-cilej-mon-na-2021-rik-sergij-shkarlet>
4. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002 [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – С. 11. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/151.html>.
5. Шуст Н. Б. Інновації в освіті як необхідність / Н. Б. Шуст // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2018. - № 4. - С. 211-214. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnaui_2018_4_31
6. Digital Agenda for Europe. URL : <http://ec.europa.eu/digitalagenda>.

ЛОЙКО І.Р.,

ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач зовнішньоекономічної діяльності

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. В статті розглядається процес організації самостійної роботи студентів коледжу із урахуванням сучасних вимог та умов навчання, визначено роль самостійної роботи в професійному становленні майбутнього фахівця.

Ключові слова: самостійність, самостійна робота, самостійна навчальна діяльність, мотивація.

Постановка проблеми. Актуальним і центральним питанням сучасної освіти є якісна підготовка фахівців для різних сферах, за обраною кваліфікацією. Майбутні спеціалісти мають бути конкурентоспроможними та

вміти адаптуватися до різних ситуацій, пов'язаних з професійною діяльністю. Вища школа покликана створити всі умови для ефективного здобуття знань студентами, розвитку їхніх умінь та навичок, формування творчих, самостійних, відповідальних особистостей, здатних до самоосвіти, самовдосконалення і саморозвитку. Важливу роль у підготовці майбутніх фахівців відіграє самостійна робота студентів. Самостійна робота сприяє підготовці висококваліфікованих, всебічно розвинених фахівців до майбутньої самостійної діяльності в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації самостійної роботи студентів у процесі навчання широко обговорюються провідними науковцями й педагогами-практиками. Зокрема, цій проблемі присвячені праці А. М. Алексюка, В. К. Буряка, С. У. Гончаренка, О. А. Дубасенюк, Л. В. Жарової, Н. В. Кузьміної, Н. Г. Сидорчук, М. М. Солдатенка, В. В. Ягупова та ін. Реалізація в Україні програми навчання впродовж усього життя обумовила посилення уваги вітчизняних науковців до проблеми самостійної роботи. Однак окремі її напрями залишаються й досі не з'ясованими. Так, ще немає в повному обсязі наукової бази для організації самостійної навчальної роботи студентів коледжів.

Метою даної роботи є організація самостійної роботи студентів в процесі вивчення економічних дисциплін у коледжі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідною умовою ефективності будь-якої діяльності (навчальної, виробничої, громадської, розумової, пізнавальної та ін.) є самостійність. Як зазначає Р. Михайлишин, самостійність – це не риса волі або характеру, здібностей або мислення, а більш складна, інтегративна особистісна риса. Самостійність співвідноситься із самореалізацією особистості, з її активністю щодо внутрішнього спонукання, без зовнішнього примушення, з відносною незалежністю. Вищому рівневі розвитку самостійності властиві продуктивний творчий характер діяльності, не стереотипність рішень, вчинків, дій особистості [8, с. 93].

Самостійна робота є найважливішим компонентом педагогічного процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, так й позааудиторних занять, без участі викладача та під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної парадигми навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів та дозволяє розглядати знання як об'єкт власної діяльності студента. Пізнавальна діяльність студентів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та активності, являється залученням суб'єкта до творчої діяльності.

В енциклопедії освіти зазначено, що самостійна робота студентів – це планована індивідуальна або колективна робота студентів, що виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота студентів призначена не тільки для оволодіння кожною дисципліною, а й для формування навиків самостійної роботи взагалі, у навчальній, науковій, професійній діяльності, здатності приймати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблему, знаходити конструктивні рішення, вихід з кризової ситуації [4, с. 804].

У сучасних умовах інформатизації суспільства та педагогічної системи проблема самостійності виходить на якісно новий рівень. Аналіз досліджень з проблеми використання інформаційних технологій у навчанні студентів дозволяє визначити основні напрями активного застосування інформаційних технологій у навчальному середовищі: розширення можливостей підвищення якості освіти, відкриття нових можливостей розвитку мислення студентів, підбір індивідуальних способів отримання знань шляхом самостійної роботи за допомогою комп'ютера, реалізація важливих функцій використання інформаційних технологій як фактора зближення сфери освіти з реальним світом; організація навчання на основі поєднання традиційних та сучасних методів навчання, педагогічних та інформаційних технологій навчання, що пов'язано зі створенням єдиного інформаційного освітнього та інформаційного середовища; розвиток самостійності студентів на основі засобів інтерактивних технологій навчання та інформаційних технологій.

Самостійна робота у коледжі передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, його застосування на практиці. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань та результатів її виконання.

Успішність організації самостійної роботи студента залежить від того, наскільки раціонально викладач зможе:

- викликати зацікавленість до опанування цього знання і його ролі в професійній діяльності;
- підготувати всю необхідну інформацію про предмет вивчення;
- створити навчально-методичні засоби та допомогти кожному студентові організувати свою навчально-пізнавальну діяльність у найбільш доцільний для нього спосіб;
- забезпечити дієвий і своєчасний контроль процесу навчання.

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, семінарських);
- виконання домашніх завдань;

- роботу над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою навчальною програмою дисципліни винесені на самостійне опрацювання студентів;

- пошук (підбір) і огляд літератури і електронних джерел інформації з індивідуально заданої проблеми навчального курсу;

- написання реферату;

- підготовку глосарія та презентацій Power Point;

- підготовку до написання контрольних робіт, тестів та інших форм поточного контролю;

- підготовку до семестрового контролю.

Одним із головних аспектів організації самостійної роботи є розробка форм і методів організації контролю за самостійною роботою студентів [7]. Варто виділити такі різновиди контролю та його етапи:

- самоконтроль студента;

- поточний контроль зі сторони викладача;

- підсумковий контроль.

Контроль самостійної роботи студентів включає:

- відповідь на контрольні або тестові питання;

- перевірку конспекту;

- перевірку рефератів;

- перевірку розв'язаних задач;

- перевірку розрахунків;

- перевірку виконаних графічних вправ і завдань;

- перевірку виконаних індивідуальних завдань.

Контроль самостійної роботи повинен бути комплексним і враховувати рівень засвоєних знань, напрацьованих вмій та навичок

Організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення економічних дисциплін має відповідати наступним вимогам:

- чітке планування (відображення її змісту у навчальних робочих програмах дисциплін на засадах органічного поєднання з лекційними, лабораторними і практичними заняттями та гуртковою роботою; добір навчально-методичного забезпечення);

- реалізація міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами (вищою математикою, інформатикою та КТ, соціологією тощо) та практичним навчанням;

- “прозорість” і мотивація самостійної роботи студентів з урахуванням принципу професійної спрямованості (індивідуальний та диференційований підхід до кожного студента; заохочення їх до активної навчально-пізнавальної

діяльності; націлювання і вироблення у них стійких внутрішніх мотивів до самостійного вивчення та виконання завдань самостійної роботи);

- органічна єдність теоретичного і дослідницько-експериментального пізнання на основі використання різних форм, методів і засобів аудиторної, позааудиторної роботи, у т.ч. й гурткової;

- діагностика самостійної роботи студентів (добір різних форм і методів контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок студентів, здобутих ними під час опрацювання завдань самостійної роботи; забезпечення їх об'єктивності, систематичності, прозорості; аналіз результативності самостійної роботи студентів; вивчення динаміки та прогнозування розвитку їхньої подальшої навчально-пізнавальної діяльності).

Зміст самостійної роботи студентів при вивченні економічних дисциплін визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота студентів забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення економічних дисциплін: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладачів, методичними вказівками до виконання лабораторних і практичних робіт, практикумами тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента.

Висновок. Самостійна робота студентів є важливим компонентом навчального процесу у коледжах. Орієнтація на самостійну роботу студентів є позитивним чинником підвищення якості освіти за умови, що систематичне навчання добре організовано та науково обґрунтовано. Бажаний ефект від самостійної роботи як основної форми здійснення самостійної навчальної діяльності студента можна отримати тільки тоді, коли вона організується й реалізується в освітньому процесі як цілісна система, що пронизує всі етапи навчання студентів у вищому навчальному закладі. Студент повинен не тільки сприйняти знання та вміння їх професійно використати, але й отримати поштовх до неперервного саморозвитку та самовдосконалення через вміння самостійно їх здобувати.

Самостійна робота студентів сприяє формуванню самостійності, ініціативності, дисциплінованості, точності, відповідальності, необхідних майбутньому фахівцю у навчанні й фаховій діяльності.

Список використаних джерел:

1. Закон України № 2145-VIII «Про освіту» (Відомості Верховної Ради), 2017, № 38-39, ст. 380.

- 2.. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Вид. 4-те, стер. – Київ : Академвидав, 2012. – 615 с. – 978-617-572-033-2.
3. Діордіященко.О.В. Самостійна робота студентів у ВНЗ // Педагогические науки / Проблемы подготовки специалистов [Електронний ресурс].Режим доступу: http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm
4. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В.Г. Кремінь]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. – Харків, 2016. – 260 с.
6. Король В. М. Управління самостійною та індивідуальною роботою студентів протягом навчання у ВНЗ. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/so_s_gim/vchi/N120/N120p098-105.pdf.
7. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Академвидав, 2012. – 200 с.
8. Михайлишин Р. Р. Організація самостійної пізнавальної діяльності студентів / Р. Михайлишин // Вісн. Львів. ун-ту. – 2011. – Вип. 27. – С. 91 – 100. – (Сер. пед.).
9. Педагогічна енциклопедія <http://enc-dic.com/pedagogics>

ЛОПУШАНСЬКА О.С.,
ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач англійської мови

ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Проаналізовано певні важливі аспекти гуманізації як сучасної тенденції, дослідженні поняття гуманізації освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти та вищої освіти, як засобу, який сприятиме самоактуалізації особистості; обґрунтовано важливість гуманізації навчально-виховного процесу на заняттях іноземної мови з метою формування гуманної особистості та представлено досвід створення гуманного простору на заняттях.

Ключові слова: гуманізм, гуманізація, гуманітаризація, іноземна мова.

Основна проблема освіти на сучасному етапі полягає в тому, що навчальний процес здебільшого скерований на те, щоб студент здобув певну суму знань. Натомість в основу формування особистості мають бути покладені такі принципи освіти і виховання, мета яких – «не сформувати й навіть не виховати,

знайти, підтримати, розвинути людину в людині, закласти в ній механізм самореалізації особистості» [2, с.10]. Шалва Амонашвілі стверджує, що якість знань, цінність ідей, думок і діяльності людини, що виникають на базі знань, визначаються не тільки істинністю самих знань, але їх духовною насиченістю, особистісним ставленням людини до знань [1, с.13]. Таким чином, заклад фахової передвищої освіти та вищої освіти має стати середовищем, де відбувається становлення духовно зрілої, вільної особистості, спроможної захищати загальнолюдські цінності, творити цілісний гуманний світ.

Пріоритетною умовою для реалізації цих завдань є гуманізація навчально-виховного процесу, що передбачає пошук шляхів найбільш повного використання можливостей для формування людей з активною громадянською позицією, морально благородних, великодушних та освічених, які знають, що таке совість, вдячність, вміють співпрацювати і співчувати.

Мета:

- визначити важливі аспекти гуманізації як сучасної тенденції;
- дослідити поняття гуманізації освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти та вищої освіти;
- розглянути особливості реалізації вимог принципу гуманізму навчально-виховного процесу на заняттях іноземної мови як умови формування гуманної особистості.

Сучасний гуманізм визнає цінність людини як особистості, її право на свободу, щастя, розвиток і прояв своїх здібностей, вважає благо людини критерієм оцінки державних та соціальних інститутів, а принципи рівноправності, справедливості, людяності – нормою моральних стосунків між людьми. У своїй праці „Серце віддаю дітям” український педагог В.О.Сухомлинський довів, що основною метою гуманістичної педагогіки є творчий розвиток особистості, що «гуманізація освіти полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності, розкритті здібностей студентів і задоволенні їх освітніх потреб; забезпеченні пріоритету загальнолюдських цінностей, гармонії стосунків» [4, с. 23].

Гуманітаризація – спосіб залучення молодої людини до духовних цінностей цивілізованого світу, як його окультурення в широкому значенні цього слова, що зовсім не зводиться до вузької професіоналізації.

Гуманізація навчально-виховного процесу на заняттях з іноземної мови – необхідна умова формування гуманних рис особистості студента, формування в нього духовних цінностей.

Значний потенціал розв’язання завдання гуманізації міститься у вивченні іноземних мов, зокрема англійської. Її знання є особливо актуальними для студентів у закладах фахової передвищої та вищої освіти тому, що саме

англійська мова стала міжнародною мовою та мовою комп'ютерних технологій. Вивчення іноземної мови значною мірою сприяє формуванню світогляду особистості.

Основною метою навчання іноземної мови є формування в студентів комунікативної компетенції, яка передбачає вміння використовувати іноземну мову як засіб спілкування у різноманітних сферах життя.

Отож атмосфера спілкування – провідна риса заняття з іноземної мови. Важливість мовленнєвого процесу підтверджується тим, що тільки в його умовах можна ефективно здійснювати виховання студентів. Через живе спілкування з викладачем відбувається процес гуманізації. Намагаюся здійснити мотивацію навчальної діяльності студентів таким чином, щоб викликати інтерес до предмету та до навчання, створюю доброзичливу атмосферу співпраці.

У своїй практичній діяльності я використовую різні форми та методи викладання іноземної (англійської) мови. А саме застосування діалогів та складання їх на заняттях, проведення бесід та дискусій на різну тематику («Як досягти успіху», «Моє хобі»), читання, переклад та написання творів іноземною мовою, виконання вправ, вивчення граматичного та лексичного матеріалу. Активними формами навчання є застосування на заняттях ігор, пісень, віршів, вистав. Використовую інтерактивні методи навчання (ігри) на заняттях з англійської мови. Гра — це потужний стимул до оволодіння мовою. Понад дві тисячі років тому видатний китайський філософ Конфуцій сказав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що я роблю, я розумію» [3, с. 23]. Ці три прості твердження обґрунтовують необхідність використання активних методів навчання. При систематичному використанні на заняттях іноземної мови ігрових технологій спостерігаються наступні результати: формуються такі якості особистості як наполегливість, відповідальність, допитливість, прагнення до пізнавальної діяльності, створюється позитивний морально-психологічний клімат; підвищується рівень розвитку комунікативних навичок студентів, формується стійка мотивація пізнання; розвивається спостережливість, вміння бачити незвичайне у знайомих речах. Наприклад ситуативно-рольові ігри, які я використовую на заняттях: «Вибачте, як пройти до...», «Купуємо сувеніри, одяг», «Ходімо у кіно».

Велике значення має і вплив поезії на естетичне виховання особистості. У той же час при роботі над віршем та піснею переслідуються і практичні цілі навчання: відпрацьовується вимова, розвиваються навички виразного читання, засвоюються різні мовні явища (цьому сприяє багаторазове їх повторення у віршах), розвивається мова. Використання пісенного матеріалу на заняттях іноземної мови розвиває творчу ініціативу студентів.

Вірші, пісні, театралізовані сценки я використовую під час проведення позааудиторних заходів з англійської мови. Наприклад («She walks in beauty», «Love through centuries», «Teacher's Day Party», «Students' jokes»).

На сучасному етапі інформаційні технології є найсильнішим джерелом пізнавальної активності студентів, розвитку їх умінь і навичок, інтересів, творчих здібностей. Метод проектів переносить центр навчання з викладачів на студентів, збільшує рівень мотивації, створює позитивний настрій до вивчення іноземної мови. Цей вид діяльності інтегрує усі чотири види мовленнєвих навичок, ще й граматику. Студент та викладач співпрацюють разом поринаючи у безмежний світ інформації. Робота над створенням проекту дає змогу студенту зрозуміти реальну користь від вивчення англійської мови. Внаслідок чого підвищується інтерес до вивчення іноземної мови. Готуючи проектну роботу, студент працює цілеспрямовано, опрацьовує колосальний обсяг матеріалу, порівнює свій досвід з досвідом інших. Паралельно відбувається розвиток самостійного мислення, планування вирішення поставленої задачі, вдосконалення творчих здібностей, підвищення рівня культури особистості, розширення світогляду.

В.О. Сухомлинський вважав, що значне місце в розумовому вихованні посідає іноземна мова. Він писав: «Нашим ідеалом є те, щоб студенти відчували живе слово іноземної мови, вкладали у вивчені слова та словосполучення ті уявлення, почуття, думки, які вклав в них народ. Виховну роль іноземної мови ми бачимо в тому, щоб слово мови іншого народу жило в думці студента, щоб для усвідомлення змісту прочитаного або почутого не завжди був потрібен переклад. Ось чому ми прагнемо до того, щоб словами і словосполученнями студенти оволодівали в живому спілкуванні» [4, с. 6].

Необхідно впроваджувати гуманістичні підходи у навчально-виховному процесі підростаючого покоління, відходити від авторитарної педагогіки до гуманістичної, особистісно-орієнтованої. Необхідно відроджувати повагу до людини, її духовності. Навчально-виховний процес має орієнтуватися на особистість, як найвищу соціальну цінність.

Створення психологічно комфортного середовища для студентів, врахування їх вікових особливостей, диференційований, індивідуальний підхід до студентів, оптимізація форм контролю набутих знань, оцінювання не лише результату, а й зусиль витрачених на виконання завдань, позитивне оточення, формування почуття успіху кожного студента і є критеріями гуманізації навчально-виховного процесу.

Сутністю гуманізації на занятті англійської мови для мене є любов і повага до студентів, розуміння і співпраця під час навчально-виховного процесу. Викладачі, що впроваджують принципи гуманізації у навчання мають повне

розуміння того, як студенти вчаться і що є мотивацією їх навчання. Необхідно позбутися образу викладача, і замінити його на викладача-наставника, посередника у навчальному процесі. Викладач повинен обрати для себе демократичний стиль спілкування зі студентами, в якому діалогічне, а не монологічне спілкування буде на першому місці, збагачувати завдання з англійської мови гуманістичним змістом. Результативність гуманізації навчання, на мою думку, визначається за наступними критеріями: висока ефективність навчальної діяльності студентів, комунікативна компетентність, творча активність у вивченні англійської мови.

Отже, очевидно, що гуманізація процесу навчання іншомовному спілкуванню масштабне і складне поняття. Це процес психологічного і морального перетворення, поваги до громадян своєї держави та інших, усвідомлення власної гідності, відповідальності, формування системи духовних цінностей. Гуманізація навчання здатна забезпечити всебічний розвиток особистості студента-творця майбутньої нації, в подальшому, сприяти розширенню міжнародних зв'язків нашої держави і її входження у світовий освітній простір.

Список використаних джерел:

1. Амонашвили Ш.А. *Психологические основы педагогики сотрудничества: Книга для учителя / Амонашвили Ш.А.-К.: Освіта, 1991 -111 с.*
2. Бех І. Д. *Законопростір сучасного виховного процесу / І. Д. Бех // Вища освіта України. – 2004.- № 1.- с. 10-13.*
3. Сидоренко О. Л. *Проблеми гуманізації та гуманітаризації в освітній реформі в Україні // Вища освіта України. – 2001. - № 2. – с. 63-67.*
4. Сухомлинський В.О. *Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості // Вибрані твори: В 5 т. – Т.1. – К.: Рад. Шк., 1976.*
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biog.in.ua/intensifikaciya-ta-gumanizaciya-navchalenogo-procesu-na-urokah.html>.

ЛУЧАКІВСЬКА Н. М.,
ВСП «Техніко - економічний фаховий коледж
Національного університету «Львівська політехніка»
викладач мікроекономіки

ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ МІКРОЕКОНОМІКИ

Анотація. Попит на освіту завжди існував та існуватиме, змінюються лише форми. Соціально-економічні та політичні реалії сьогодення нашої країни, в цілому, і тенденції в системі освіти, зокрема, закликають до суттєвої

модернізації навчальних процесів та негайного впровадження інноваційних технологій у викладання.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційне навчання в Україні, інтерактивне навчання, мікроекономіка, інноваційні освітні технології, інтерактивні методики навчання.

Постановка проблеми. У зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби у світі та впровадженням карантинних обмежень усім навчальним закладам довелось запровадити дистанційне навчання, яке згодом перейшло в змішану форму навчання, що включає в себе як очне, так і дистанційне навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з тим, що ситуація з пандемією трапилась несподівано не можливо провести аналіз інших досліджень та публікацій.

Мета наукової праці. Розгляд сучасних підходів використання інноваційних технологій та змішаного типу навчання у викладанні мікроекономіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найбільш перспективних напрямів розвитку пізнавальної діяльності студентів, їх творчих здібностей, таких необхідних сучасному фахівцеві з економіки, є використання інтерактивних методів навчання. В інтерактивному навчанні існує багато методик, що використовуються в студентських аудиторіях: робота в малих групах, мозковий штурм, колективні проекти, ситуаційні вправи, дискусії, презентації, економічні ігри та ін [1].

Мікроекономіка спрямована на формування у студентів знань поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах, озброює їх універсальним інструментом прийняття оптимальних господарських рішень за наявних обмежених засобів та альтернативних можливостей їх використання. Для успішного оволодіння курсом недостатньо механічного запам'ятовування певного обсягу економічної інформації. Студентам необхідно творчо осмислювати явища, що вивчаються. Тому зростає актуальність впровадження в навчальний процес інтерактивних методик [3].

На мою думку, надзвичайно важливим є визначення тих інтерактивних методик, які можливо використати на кожному навчальному занятті, незалежно від матеріально-технічних можливостей вищого навчального закладу, досвіду роботи викладача, рівня його професійної майстерності на даний час.

Із досвіду можна зазначити, що надзвичайно вдало під час проведення лекційних занять використовується метод «мозкового штурму», особливо під час вивчення нових понять і категорій. Іншим ефективним методом можна назвати бліц – ігри. Як показує практичний досвід викладання мікроекономіки, дуже цікаво проходить бліц – гра «Вставте слово».

Сучасна науково-методична література, педагогічний досвід пропонує багато інтерактивних методик, які можуть бути застосовані у викладанні мікроекономіки. Ефект же буде максимальним, коли сам викладач глибоко усвідомить сутність і необхідність такої роботи.

В даний час дистанційне навчання інтенсивно розвивається у всьому світі. Країни-лідери у цьому напрямі – США, Великобританія, Норвегія, країни Латинської Америки, які вже відпрацювали технологію даного навчання. Розвиток дистанційного (електронного) навчання в Україні є пріоритетним напрямком державної політики. Багатогранність і складна система дистанційної освіти вимагають якісної роботи всіх її складових елементів [1].

Напрями застосування інформаційних технологій:

- використання інформаційних технологій під час навчальних занять;
- застосування інформаційних технологій під час самостійної роботи студентів;
- використання інформаційних технологій сприяє активізації науково-дослідної роботи студентів;
- формування електронної бібліотеки [6, с. 96].

Змішані підходи до навчання виявилися одними з найпопулярніших технологій сьогодення, тому що дозволяють скористатися гнучкістю і зручністю дистанційного курсу та перевагами традиційного навчання. Серед позитивних рис моделі змішаного навчання можна виділити наступні:

- відкритість та гнучкість навчального процесу. Змішане навчання дає можливість задіяти значно більше учасників під час навчання, на відміну від традиційної форми навчання. Щодо гнучкості – кожен учасник навчального процесу має постійний доступ до навчальних матеріалів, що знаходяться в електронному середовищі;
- персоналізація навчання. Вона полягає в тому, що кожен студент має можливість індивідуально обирати необхідні для засвоєння темп, ритм та обсяг учбового матеріалу. Це дозволяє йому будувати індивідуальну навчальну траєкторію;
- розвиток учбової автономії студентів. Вже з першого дня навчання студент вчиться самостійно планувати та ефективно організовувати свою навчальну діяльність, орієнтуючись на кінцевий результат;
- мотивація студентів до навчання. Змішане навчання надає широкий спектр можливостей для підвищення мотивації студентів до навчання: створення комфортного навчального середовища, реалізація постійного зворотного зв'язку між викладачем та студентами, активне залучення кожного студента в навчально-виховний процес;

- доступність та соціальна рівність. Однакові можливості отримання освіти незалежно від місця проживання, статусу, стану здоров'я тощо [5, с. 60; 2, с. 55; 4, с. 140].

Висновки. Інноваційні технології навчання дозволяють краще засвоїти і зрозуміти навчальний матеріал, усвідомити і розвинути мотивацію до пізнання, комунікативність, аналітичні здібності, творче мислення, навички публічного виступу, вміння аргументувати свою позицію, працювати в команді та інше.

Таким чином, ефективність використання інноваційних освітніх технологій у процесі опанування базових дисциплін економічного профілю, як свідчить практичний досвід, створює оптимальні можливості для всебічного розкриття здібностей студентів, їх творчого потенціалу. Зазначене сприятиме формуванню економічного мислення конкурентоспроможного працівника нового типу, здатного винаходити і застосовувати у професійній діяльності нововведення, які відповідають потребам розвитку національної інноваційної економіки, заснованої на сучасних досягненнях світової економічної науки і практики. Механізмом сучасних перетворень в освіті є реалізація змішаного навчання, як основи розвитку принципово нових підходів до здійснення навчального процесу із застосуванням великої кількості засобів електронного навчання, включаючи інформаційно-комунікаційні, дистанційні, мобільні технології.

Список використаних джерел:

1. *Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О.Сисоєва; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД«ЕКМО», 2011. – 324 с.*
2. *Лученкова Е.Б. Смешанное обучение математике: практика опередила теорию /Е.Б. Лученкова, М.В. Носков, В.А. Шершинева // Вестник КГПУ им. В.П. Астафьева, 2015. – №1 (31). – С.54–59.*
3. *Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі: Навч. посіб. / За ред. М.В.Артюшиної, О.М.Котикової, Г.М.Романової. - К.: КНЕУ, 2007. - 528 с.*
4. *Столяренко І.С. Особливості організації змішаного навчання у підготовці майбутніх учителів інформатики / І.С. Столяренко //Інформаційні технології в освіті.– 2015. – № 24. – С. 138–147.*
5. *Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка – Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. – 284 с.*

6. Шевченко, О.М. Інноваційні інформаційні технології – запорука нової якості освіти / О.М. Шевченко, А.Ф. Шевченко // Новітні інноваційні освітні технології: проблеми, розвиток та досвід впровадження: матеріали XXXVII міжнародної наук.-метод. конфер., (м. Полтава, 28–29 березня 2012 р.): в 2 ч. Ч. II. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – С. 95 – 97.

ЛЯЛЮК М.Б.

ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач комерційної діяльності

РОЗВИТОК МЕДІАГРАМОСТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

Анотація: У роботі висвітлено питання розвитку медіа грамотності як складової громадянської компетентності у процесі вивчення дисципліни «Економічна теорія». Визначено сутність поняття «медіаграмотність студентів». Особливу увагу приділено питанню критичного аналізу медіа текстів, правилам культури спілкування в інформаційному просторі, способам захисту від негативних впливів у процесі масової комунікації.

Ключові слова: компетентність, засоби масової інформації, студент, мас-медіа, медіаосвіта, медіаграмотність.

Постановка проблеми. Для педагогів в процесі викладання економічних дисциплін студентам у навчальних закладах, є викликом недостатня мотивація студентів щодо навчання. Також важливою є проблема навчання студентів етичних норм комунікації, безпечної поведінки в мережі, ефективного пошуку і відбору інформації і т.д.

Викладач повинен допомогти студентам усвідомити, що економічні знання знадобляться їм як у повсякденному житті, так і в майбутній професійній діяльності. Викладання економічних дисциплін повинно сприяти як мінімум підвищенню рівня економічної грамотності студентів, і як максимум формуванню їхньої громадянської та економічної компетентностей.

Аналіз досліджень і публікацій. В основі вирішення проблемних питань, що пов'язані з використанням матеріалів мас-медіа у навчально-виховному процесі та їх впливу на особистість і суспільство, знаходяться дослідження американських (Ш. Багі, М. Гайнс, Т. Джолз, Е. Томан, К. Чо та ін.), німецьких (С. Ауфенангер, Х. Тойнер, Б. Шерб та ін.) та українських (Б. Єржабкова, Л. Найдьонова, Г. Онкович, Б. Потятиник, В. Робак та ін.) науковців.

На сьогодні є чимало наукових статей, у яких порушуються питання вивчення перспективи розвитку медіаосвіти, можливостей впровадження медіаресурсів задля забезпечення формування медіакомпетентності студентства: підручник для вчителів С. Шейбе, Ф. Рогоу «Медіаграмотність. Підручник для вчителя»; підготовлені й видані Академією української преси посібники для вчителів «Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для роботи педагогічних коледжів», «Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: посібник для вчителя».[4]

Проте роль і місце матеріалів мас-медіа в процесі формування економічної грамотності та компетентності у студентів продовжує залишатися ще недостатньо дослідженою.

Постановка задачі. Основна мета цієї роботи – розкрити значення використання матеріалів мас-медіа в процесі викладання економічних дисциплін з метою формування економічної грамотності та компетентності у студентів.

Вирішення цієї проблеми потребує комплексного підходу, одним із напрямів якого є організація навчального процесу з використанням матеріалів засобів масової інформації на заняттях з економічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Українському суспільству необхідне покоління громадян, які: приймають громадянські цінності та відповідальні рішення в ситуації вибору, мають розвинуте почуття відповідальності за долю країни. Найбільш точним визначенням якості, яку має формувати навчальний заклад для цього, є громадянська компетентність

Громадянську компетентність відносять здебільшого до психологічної категорії та визначають — як здатність захищати та піклуватися про права, інтереси та потреби людини і громадянина держави й суспільства. Тут також згадують: рівень навичок і здібностей, завдяки яким реалізується суспільна та громадянська активність комплекс знань, умінь, навичок, якостей та практичного досвіду громадянської діяльності, викликаних орієнтацією людини на реалізацію громадянських цінностей.

Громадянську компетентність часто асоціюють з поняттям «громадянська зрілість». Її характеризує не вік, а погляди, вчинки людини, яка є гармонійно і всебічно розвинута, має гуманістичний світогляд.

Громадянська компетенція як здатність людини реалізовувати на практиці свою компетентність, кореспондує здатності взяти на себе відповідальність, спільно виробляти рішення й брати участь у його реалізації, толерантність до різних етнокультур і релігій, гармонійне поєднання особистих інтересів з потребами окремої корпорації й суспільства, участь у

функціонуванні демократичних інститутів, потребі в актуалізації й реалізації свого особистісного потенціалу, здатності до саморозвитку.[3]

Наше сьогодні тісно взаємопов'язане із сучасними засобами медіапресою, телебаченням, радіо сповіщанням, кінематографом і, безперечно, Інтернетом. Цей зв'язок став міцнішим 2019–2020 навчального року внаслідок запровадження дистанційного навчання в усіх закладах освіти України.

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні зазначається, що **медіаграмотність** – це рівень медіакультури, який стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують [1].

У світі постправди та жорстких реалій українського інформаційного простору медіаграмотність є необхідним інструментом для кожного, починаючи з пелюшок і аж до старості. Критичне ставлення до інформації вимагає, проте, зусиль і постійної роботи над собою.[4].

Отже, медіаграмотність являє собою ключову компетентність, якою має володіти кожна особистість.

Результатом опанування здобувачами вищої освіти медіаграмотності є сформованість в них таких компетентностей, як-от:

- критично аналізувати медіа-повідомлення з метою виявлення в них пропаганди;
- свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, розуміти структурні елементи, які впливають на інформацію;
- виявляти медіакомпетентність (знати види медіа та розуміти їх вплив на людину (дитину) і суспільство);
- користуватися різними медіатехнологіями, вести пошук необхідної інформації, робити правильний вибір її та створювати медіапродуктиосвітнього спрямування [2].

Саме громадянська та медіакомпетентність стає для сучасної молоді людини інструментом, за допомогою якого він формує найважливіші людські якості.

Як оцінити якість інформації? Треба перевірити дані за такими критеріями.

1. Баланс думок
2. Оперативність
3. Достовірність

4. Відокремлення фактів від коментарів.

5. Повнота

- Матеріали мають висвітлювати причини виникнення явища або ситуації, можливі наслідки, історію розвитку ситуації. «Джинса» (сленг) – це матеріали, які мають ознаки політичної або комерційної замовності. Синонім терміну «прихована реклама».
- Матеріали містить елементи, які сприяють реалізації товарів, робіт або послуг одного суб'єкта. «Фейк» (англ. сленгове слово Fake) – це фальшивка, підробка. Ще кілька років так називали, будь яку річ, одяг, взуття – підробку відомого світового бренду.

Сучасна епоха – епоха радикальних перетворень, у тому числі в освітній сфері. Вплив нових медіа та їх активна інтеграція в освіту призвели до трансформування останньої. Особливої актуальності набуває переосмислення стану сучасної освіти, не тільки під впливом науково-технологічного прогресу та впровадженням нових медіатехнологій, а й у ситуації запровадження карантинних мір, узв'язку з поширенням в Україні і світі COVID-19.

Навчання медіаграмотності студентів має стати пріоритетним напрямком в освітній політиці нашої держави, адже саме від медіаграмотності сучасної молоді багато в чому буде залежати майбутнє нашої нації.

Можна зробити висновок, що медіаграмотність – це:

- а) одна із важливих компетентностей громадян сучасного інформаційного суспільства;
- б) можливість мати доступ до засобів масової комунікації;
- в) володіння різними стратегіями обговорення та аналізу медіатекстів;
- г) вміння створювати медіатексти різних жанрів.[5]

Сьогодні ж актуальне питання «Як розглядати інтернет? Це благо чи зло в освітньому процесі?». Один з авторитетних фахівців в області трансформацій цивілізації, американський економіст П. Друкер висловлювався, що «мудрість і знання не мешкають у книгах, комп'ютерних програмах чи в інтернеті. Там знаходиться лише інформація. Мудрість і знання набуваються самими учнями за допомогою людей в яких вони є». «Зміст створюється в людській свідомості в результаті накопичення досвіду й навчання» .

Комп'ютер, мережеві ресурси, мультимедійні технології, відеозаписи, відео-конференції на початку XXI ст. почали активно вкорінюватися в навчальних аудиторіях. «Інтернет і сучасні технології не тільки заповнили дефіцит інформації, але й створили ситуацію її надлишковості і виступили серйозними конкурентами традиційних освітніх норм» .

Висновки: Студент нині одночасно виступає в ролі споживача інформаційного контенту, інформаційних технологій і автора, творця медійних

продуктів. Залучення студентів до сучасного інформаційного простору відбувається часто стихійно і не супроводжується педагогічною підтримкою.

Економічна та, зокрема, фінансова грамотність сучасної людини полягає не лише в тому, щоб мати економічні знання та правильно використовувати економічні й фінансові інструменти в практичній діяльності, але ще й в тому, щоб критично сприймати медіа-інформацію, протистояти психологічному впливу реклами стосовно нав'язування та формування нових потреб і форм їхнього задоволення, прискореного споживання товарів і послуг, звички жити у борг тощо та розуміти наслідки прийняття економічних рішень.

Таким чином, медіаосвіта на заняттях з циклу дисциплін соціально-економічної підготовки є важливою складовою формування життєвих компетентностей здобувачів освіти, а саме орієнтування їх в інформаційному просторі, його усвідомлене сприйняття, переробка медійних даних, формування власної критично виваженої аргументованої думки.

Навчання кібербезпеці та медіаграмотності - це дуже складний та тривалий процес, який постійно треба підтримувати. І розвиток та підтримка цього процесу - це спільна робота держави, вчителів, батьків.

Список використаних джерел:

- 1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprova_dzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/.*
- 2. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. Київ: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с.*
- 3. Пометун О.І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки // Вісник програм шкільних обмінів . – 2005. – № 23. – С. 18*
- 4. 15 кращих українських проєктів з медіа грамотності: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2455061-15-krasih-ukrainskih-proektiv-z-mediagramotnosti.html>*
- 5. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: підруч. для вчителя. Київ: Центр вільної преси, Академія української преси, 2014. 319 с.*

МЕЛЬНИК О.М.

*ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач економіки підприємств*

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЦІНОУТВОРЕННЯ» ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТА

Анотація. Одним з найефективніших засобів підвищення ефективності пізнавальної активності студентів є використання у навчальному процесі інтерактивних технологій навчання.

Кейс-технологія в освіті - інструмент, який дозволяє застосувати наявні теоретичні знання для вирішення практичних завдань. Використання методу кейсів при вивченні економічних дисциплін дає можливість розвинути у студентів самостійність мислення і пошуку інформації, вміння вислухати альтернативну точку зору, логічно та аргументовано формулювати власне рішення. Кейс-технології дають можливість студентам виявляти та вдосконалювати особисті оціночні, аналітичні і навіть ораторські навички, а також навчитися командній роботі, пошуку раціональних альтернативних рішень існуючих проблем.

Ключові слова. Інтерактивні технології, метод кейсів.

Постановка проблеми. У навчанні надзвичайно важливо не просто засвоєння певного факту, теорії чи концепції, а відпрацювання самого процесу створення знань, процесу мислення, аналізу, рішення. «Якщо просто вчити людину чому не-будь, то вона ніколи нічого не навчиться» каже Бернард Шоу.

Актуальність даної теми виражається в тому, що використання кейс-технологій у навчанні, є одним з найбільш ефективних способів навчання майбутніх спеціалістів в сфері економіки, оскільки в процесі поглибленого і усвідомленого навчання метод дозволяє формувати і розвивати не тільки теоретичні, а й аналітико-практичні навички майбутніх фахівців, такі як пошук інформації, здатність оцінювати та аналізувати, застосовувати і реалізовувати отримані знання в конкретних ситуаціях.

Метод кейсів є одним із ефективних способів залучити студентів до дії, і в буквальному розумінні змусити їх взяти на себе відповідальність за власну освіту так, щоб вони почувалися власниками здобутих знань і навичок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою використання кейс-методу під час викладання різних дисциплін в українській вищій школі займалися Ю. Сурмін [4], О. Сидоренко, П. Шеремета, В. Чуб, Г. Каніщенко [5].

Метою роботи є дослідження та розкриття змісту кейс-технологій, як сучасного ефективного підходу в освіті, що дозволяє формувати і розвивати професійні здібності у студентів при вивченні економічних дисциплін, зокрема дисципліни «Ціноутворення»

Виклад основного матеріалу. Назва методу походить від англійського – випадок, ситуація, і від поняття «кейс» - валіза для зберігання різних паперів, журналів, документів.

Кейс-технології навчання - спосіб організації навчального процесу на основі методу кейсів. Кейс – це спеціально підготовлений матеріал, що містить структурований опис ситуацій, запозичених з реальної практики або видуманих (змодельованих). Кейс повинен містити проблему або ряд труднощів, протиріч, конфліктів, прихованих завдань, які дуже часто не мають єдиного правильного рішення.

Ефективність навчання за допомогою кейс-технологій переконливо доведена американськими та європейськими навчальними й науковими школами. В університетах США кожному студенту пропонується декілька сотень кейсів, які він вивчає в різних навчальних дисциплінах. Студенту дається можливість перевірити теорію на практиці. З іншого боку, практична ситуація додатково викликає інтерес до процесу навчання, оскільки стає зрозуміло, яких саме теоретичних знань бракує для вирішення проблеми.

З позицій компетентнісного підходу в освіті однією з цілей використання різних технологій та методів в процесі навчання студентів є розвиток особистості, здатності до саморозвитку, самовизначення і самоосвіти, тобто формування ключових компетенцій.

Інноваційними підходами в сучасному навчальному процесі вважають практику моделювання, проектування, використання активних та інтерактивних форм роботи зі студентами, різні варіанти семінарів, тренінги та внесення їх елементів у практичні заняття. До ефективних інноваційних методів навчання студентів можна віднести і метод кейсів.

У педагогічній літературі є багато класифікацій типів і видів кейсів, суть яких наведена на схемі 1.

У кейсах ніколи не даються конкретні відповіді та рішення, їх необхідно знаходити самостійно. Це дозволяє, спираючись на власні знання, досвід, інтелект та логіку формулювати висновки, застосовувати на практиці одержані знання, пропонувати власний (або груповий) погляд на проблему.

Схема 1. Суть методів кейс-технології[2]

Вдалий кейс має бути наділеним певними характеристиками, а саме:

Вдалий кейс розповідає. Як усі оповідання, вдалий кейс має бути цікавим.

Вдалий кейс фокусується на темі, що викликає інтерес. Щоб кейс був справжнім, живим прикладом і щоб студент не звертав уваги, що він придуманий.

Добре підібраний кейс може викликати почуття співпереживання з його головними особами. Важливо, щоб у кейсі була описана особиста ситуація центральних персонажів; у багатьох випадках це важливий елемент ухвалення

рішення. Кейси повинні викликати співпереживання в різноманітних ситуаціях реального життя.

Вдалих кейс містить проблеми, зрозумілі студенту. Це пробуджує схильність до емпатії (участі, співчуття, співпереживання).

Вдалих кейс прищеплює навички прийняття управлінських рішень. Деякі кейси документують процес управління бізнесом, представляючи тим самим модель, яку студент може взяти за зразок. Але цікавіше обговорювати кейси, що вимагають прийняття рішень, а не кейси, де потрібна оцінка рішень, що вже приймалися іншими.

Цінність кейс-технології полягає в тому, що вона одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й активує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми. Саме тому метод кейсів є таким цінним інструментом, який застосовується в освіті, зокрема при підготовці фахівців економічних спеціальностей.

Дисципліна «Ціноутворення» є нормативною дисципліною при підготовці фахівців у сфері економіки. Предметом дисципліни є аналіз процесів ціноутворення в умовах ринкових відносин. В результаті освоєння дисципліни студенти повинні оволодіти наступними компетенціями:

- правильно обирати та розробляти стратегію ціноутворення в залежності від цілей цінової політики підприємства, обґрунтовувати вибір стратегії;
- визначати ціну продукції за допомогою методів ціноутворення;
- аналізувати цінові стратегії конкурентів;
- оцінювати можливі економічні наслідки державного втручання у процеси ціноутворення;
- прогнозувати вплив на ціну зовнішніх та внутрішніх факторів;
- обчислювати контрактну ціну експортно-імпорتنих операцій з врахуванням умов поставки.

При вивченні дисципліни «Ціноутворення» надзвичайно важливим є окреслити і довести студентам практичну значимість категорії «ціна» в їх повсякденному житті, і що важливіше – її роль в економіці. Дуже доцільно при цьому застосовувати проблемні ситуації та ставити питання проблемного характеру, відповіді на котрі потребують додаткової індивідуальної пошукової роботи. Ось як міркує Ш.А. Амонашвілі: «Питання, що задається педагогом дітям, - це клітинка не тільки методики, але і всієї педагогіки. Якщо розглянути його під мікроскопом, можна пізнати в ньому всю спрямованість процесу навчання, характер відносин педагога з учнями; можна пізнати самого педагога, бо питання – це почерк його педагогічної майстерності».

Проблемне завдання дається на основі вивченого теоретичного матеріалу, щоб перевірити глибину його засвоєння та розуміння, а також до проблемної

ситуації (кейсу), що дозволяє перевірити отримані знання в умовах змодельованої реальності.

Щоб правильно обрати навчальний кейс викладачеві необхідно відповісти на такі методичні питання:

- Які проблеми я хочу вирішити за допомогою кейсу?
- Яка моя логіка, у чому послідовність?
- Чи можна уявити проблемну, ситуацію у вигляді метафори?

Чим більш реалістична і життєва проблема, тим більше вона захоплює студентів, тим більш глибокого аналізу та сміливих рішень можна очікувати від них у подальшому.

Висновки. Практично будь-яка дія людини в житті, не тільки навчання, пов'язане з необхідністю засвоєння і переробки тих чи інших знань, тієї чи іншої інформації. Навчити вчитися, а саме засвоювати і належним чином переробляти інформацію – головна теза сучасного підходу до навчання.

Кейс-технології це інтерактивні методи навчання, що дають змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності. Використання методу кейсів відкриває широкий простір, для творчості, самостійності, розвиває практичне мислення, уміння аналізувати інформацію, формулювати і розв'язувати проблеми, а також формує життєві компетентності.

Використання цього методу необхідно ще й тому, що він дозволяє побачити неоднозначність вирішення проблем в реальному житті. Можна бути чудовим фахівцем-теоретиком, але навчитися знаходити найбільш раціональне рішення, бути готовим співвідносити вивчений матеріал з практикою - цьому потрібно вчити за допомогою активних методів навчання, включаючи кейси в навчальні курси.

Список використаних джерел:

1.Інноваційні методи викладання економічних дисциплін та їх використання в процесі підготовки бакалаврів і магістрів з економіки. Навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка» (Економічна теорія). – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2019. - 162 с.

2.Пащенко Т. М. Застосування кейс-технологій у підготовці кваліфікованих робітників. Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки та перспективи : зб. наук. пр. Київ: ІПТО НАПН України, 2014. с. 131–144.

3.Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі: Навч. посіб. / За ред. М. В. Артюшиної, О. М. Котикової, Г. М. Романової. — К.: КНЕУ, 2007. — 528 с.

4. Сурмін Ю. *Кінець епохи «старанних відмінників». Кейс-метод як засіб якісного оновлення української освіти // Синергія. – 2001. – №2 – 3. – С.27 – 33.*

5. Шеремета П. М., Канищенко Л. Г. *Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі/ за ред. О. І. Сидоренка; 2-ге вид. – К.: Центр інновацій та розвитку, 1999. – 80с.*

НЕДОПОЛЬСЬКА С.М.,
ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач іноземної (англійської) мови

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

Анотація. *Метою даної роботи є аналіз найважливіших сучасних підходів до викладання англійської мови у коледжах, розгляд застосування найбільш поширених інноваційних технологій навчання а також методів викладання англійської мови в умовах розвитку системи фахової освіти.*

Проаналізовано найважливіші проблеми викладання англійської мови у коледжах, визначено основні концепції викладання з метою покращення якості знань студентів та урізноманітнення вдосконалення процесу викладання. Розглянуто *сучасні підходи та методи навчання англійської мови*, розкрито методику організації та впровадження інноваційних освітніх технологій у процесі викладання, сутність інтерактивних методів навчання та способи застосування їх на заняттях.

Ключові слова: сучасні підходи до викладання, методи навчання, концепції викладання, інноваційні освітні технології.

Процес викладання англійської мови в немовних закладах вищої освіти має певні особливості, пов'язані з різним початковим рівнем мовної підготовки першокурсників; кількістю академічних годин, відведених на вивчення цієї дисципліни; кількісним складом груп; низькою мотивацією до опанування іноземної мови. У навчальному процесі безумовно важливу роль відіграє мотивація, формування якої у студентів коледжів має бути одним з основних завдань навчально-виховного процесу.

Мета викладача полягає не тільки й не стільки в ознайомленні студентів із предметом на першому занятті, скільки в зацікавленні їх, створенні умов для активізації пізнавальної діяльності. Для реалізації й популяризації цієї мети викладач повинен використовувати такі інструменти: а) забезпечення інформації та організація зустрічей студентів із випускниками, які можуть

довести, що не тільки професійні знання, а й високий рівень володіння мовою дали їм змогу досягти поставленої мети; б) створення оточення, де знання іноземної мови вважають престижним, і формування розуміння студентами реальної необхідності підвищення рівня знань; в) активізація самостійної роботи студентів шляхом залучення їх до фахових конференцій із використанням англійської мови.

Для підтримання мотивації викладачу необхідно чітко бачити можливі джерела мотивації: 1) усвідомлення й прийняття студентами соціальної необхідності вивчення іноземної мови; 2) формування в студентів особистісних потреб вивчення іноземної мови.

Мотивація визначає продуктивність навчальної діяльності та є її органічним складником. Доведено, що якісна іншомовна підготовка студентів технічних спеціальностей можлива за умови впровадження сучасних освітніх технологій таких як: професійно орієнтоване навчання, метод проєктів, технології інтенсивного й дистанційного навчання, інформаційні та телекомунікаційні технології, робота з навчальними та контролюючими комп'ютерними програмами з англійської мови, ігрові технології, створення презентацій, тренінгові системи навчання. Значно підвищити результативність заняття можна за умови професійно орієнтованого наповнення змісту дисципліни «Іноземна мова» в коледжах можна за допомогою застосування інноваційних підходів до викладання англійської мови та використання мультимедійних засобів навчання, що дає змогу студентам підвищити мотивацію до вивчення мови, забезпечити доступ до нових, альтернативних джерел інформації, розвинути самостійну розумову діяльність, сформувані комунікативні навички, міжкультурну й професійну компетентність.

Інновації в освіті полягають у створенні, впровадженні та поширенні новітніх ідей, підходів, прийомів і методів, технологій, які спрямовані на оновлення, модернізацію, трансформацію навчального процесу відповідно до вимог часу. Інформаційні технології стають невід'ємним інструментом у сучасному процесі викладання та одним зі складників інноваційного підходу навчання студентів у коледжах. Основними завданнями для викладача навчальних дисциплін «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням» є такі: забезпечення належного рівня підготовки студентів з англійської мови відповідно до вимог державного освітнього стандарту; виховання та розвиток студентів засобами англійської мови за допомогою наукової та організаційно-методичної роботи.

Існують вимоги щодо реалізації інтерактивних форм навчання іноземної мови, що різко змінюють усталений стиль навчання. На цьому занятті слід: по-перше, чітко і зрозуміло пояснити, що таке інтерактивне навчання, по-друге,

довести до відома студентів та опрацювати з ними правила роботи в групах. «Інтерактивні технології» - не самоціль. Потрібно постійно контролювати процес досягнення поставлених цілей (вони повинні бути чітко сформульовані і легко контрольовані), у випадку невдачі переглядати стратегію і тактику роботи, шукати і виправляти недоліки. Заняття не повинне бути перевантаженим інтерактивною роботою. Впровадження інтерактивних форм навчання відбувається за логікою "від простого до складного». При застосуванні інтерактивного навчання поглиблюється мотивація. Як показали результати педагогів-практиків, після запровадження цих форм можна констатувати наступні позитивні зрушення у вмінні навчатись: -- студенти набули культури дискусії; виробилося вміння приймати спільні рішення;

- покращилось вміння спілкуватися та доповідати;

- якісно змінився рівень сприйняття студентами англійської мови - він набув особистісного сенсу, замість "вивчити", "запам'ятати" стало "обдумати", "застосувати";

- якісно змінився рівень володіння головними мисленнєвими операціями - аналізом, синтезом, узагальненням, абстрагуванням. Загалом інтерактивне навчання дає змогу наблизити викладання англійської мови до нового, особистісно-орієнтованого рівня. В залежності від мети та форми організації навчальної діяльності, науковці поділяють технології інтерактивного навчання на такі чотири групи :1.Інтерактивно-кооперативного навчання;

2.Колективно-групового навчання; 3.Ситуативного моделювання;

4. Технології обговорення дискусійних питань.

У практиці викладачі здебільшого використовують інтерактивні техніки першої та другої групи : «Спільний проект», «Синтез думок», «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Кожен вчить кожного» , «Мозаїка». Такі види роботи передбачають парну співпрацю, роботу в ротаційних трійках, роботу у малих групах і фронтальне включення у процес обговорення оцінки чи просто повідомлення навчальної інформації. Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури занять, які складаються з п'яти елементів: мотивація; оголошення, представлення теми і очікуваних результатів; надання необхідної інформації для розв'язання завдань; інтерактивна справа.

Інтерактивні форми роботи на заняттях поділяються на: рольові ігри, ділові ігри, інтерактивні ігри, симуляцію, роботу у групах. Ці форми мають багато спільного, але є між ними і суттєва різниця.

Рольова гра більш нагадує театр. Рішення проблеми при цьому не є основним завданням. Ділова гра формує професійні навички на основі досвіду та особистісних якостей. Так «психологу» можна запропонувати проконсультувати «клієнта» з якоїсь проблеми, а «екологу» – підготувати план порятунку рідких біологічних видів. Групова робота дозволяє вирішити проблему групою, скласти план дій, розподілити ланки роботи та відповідальність. Симуляція націлена на вирішення проблеми. Під симуляцією можна розуміти такий метод навчання, у якому моделюються конкретні життєві ситуації. Їх розв'язка залежить від поведінки учасників процесу взаємодії. Симуляція схожа на рольову гру, але в ній немає чітких ролей, а є початкові умови, які дозволяють учасникам будувати свій хід гри. Ціль симуляції – передача інформації, тренування навичок та вмінь учасників, нове бачення проблеми, виявлення недоліків у знаннях.

Інтерактивна гра – це аналіз, активізація особистісних здібностей, навчання на власному досвіді, де знання здобуваються не з зовнішніх джерел, а через досвід людини. В інтерактивній грі немає розділення на ролі. Важлива умова – участь кожного у грі. Задається ситуація та ставиться певна ціль, набирається якась кількість балів. За відсутності цілі гра буде сприйматися як штучна, що може знизити її ефективність. Це можуть бути вікторини, кросворди (так ми широко використовуємо пошук слова з тексту за його визначенням). Так можуть перевірятися фахові знання, знання реалій країни, мова якої вивчається. До розробки завдань можна залучати й студентів, це стимулює творчий підхід до навчання та дозволяє підтримувати інтерес.

Робота у групах. Дуже важливими та не менш цікавими є групові форми роботи. У таких формах теж присутня подвійна спрямованість. По-перше, студенти працюють у групі однолітків, де вони можуть досить вільно висловити свої думки, мобілізувати знання. По-друге, після закінчення роботи, групи розпочинають дискутувати, обмінюватись думками та аргументами, таким чином, до роботи залучається ще й подвійна мотивація: мотив прояву особистості і самоствердження в групі та мотив досягнення колективної мети. Робота в малих групах. Найсуттєвішим тут є розподіл ролей: "спікер"- керівник групи (слідкує за регламентом під час обговорення, зачитує завдання, визначає доповідача, заохочує групу до роботи), "секретар" (веде записи результатів роботи, допомагає при підведенні підсумків та їх олошенні), "посередник" (стежить за часом, заохочує групу до роботи), "доповідач" (чітко висловлює думку групи, доповідає про результати роботи групи). Сутність деяких інтерактивних форм роботи у групах : Мікрофон. Це

різновид великого кола. Студенти швидко по черзі висловлюються з приводу проблеми, передаючи один одному уявний "мікрофон".

Як організувати роботу:

1.Поставте запитання групі.

2.Запропонуйте групі якийсь предмет (ручка, олівець, тощо), який виконуватиме роль уявного мікрофона. Студенти передаватимуть його один одному, по черзі беручи слово.

3. Надавайте слово тільки тому, хто отримує "уявний" мікрофон.

4. Запропонуйте студентам говорити лаконічно й швидко.

Велике коло. Студенти сидять по колу і по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є бажаччі висловитись. Викладач може взяти слово після обговорення. Мозковий штурм. Ця форма інтерактивної діяльності є чи не найбільш цікавою, захоплюючою і, головне, невимушеною. Загальновідома технологія, суть якої полягає в тому, що всі студенти по черзі висловлюють абсолютно всі, навіть аналогічні думки з приводу проблеми. Висловлене не критикується і не обговорюється до закінчення висловлювань. Так, інтерактивна техніка «Мозковий штурм» використовується на етапі мотивації, щоб розвивати творчі здібності студентів та вміння висловити свою думку. Для опрацювання подається або ситуація, або лише ключові поняття із заданої теми; завдання студентів полягає у вирішенні ситуації, точніше – у розробці варіантів її вирішення і у тому, щоб порівняти свої результати з інформацією, наданою викладачем. Один з найкращих засобів вивчення мови – розмовляти якомога більше мовою. Різноманітні завдання, комунікативно-орієнтовані – Warm-ups, ідіоми, прислів'я, скоромовки, рими, вірші, пісні – все це і багато іншого є в арсеналі роботи викладачів зі студентами.

Отже, формування мотивації у студентів коледжів є одним з основних завдань освітньо-виховного процесу, у якому студент має стати активним учасником, а не пасивним об'єктом. Якісна іншомовна підготовка студентів є можливою за умови застосування сучасних підходів до викладання: когнітивно орієнтованих технологій (діалогічні методи навчання, дискусії); діяльнісно орієнтованих технологій (контекстне навчання, організаційно діяльнісні ігри, комплексні завдання; особистісно орієнтованих технологій (інтерактивні та імітаційні ігри). Упровадження інноваційних підходів до викладання іноземної (англійської) мови з використанням мультимедійних засобів навчання надає змогу студентам підвищити мотивацію до вивчення англійської мови; отримати доступ до нових, альтернативних джерел інформації; розвинути самостійну розумову діяльність; удосконалити творчу самореалізацію; формувати

комунікативні навички, міжкультурну та професійну компетентність. Інноваційні методи викладання, які ґрунтуються на гуманістичному підході, допомагають розкрити творчий потенціал студентів і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу, формуванню майбутніх свідомих патріотів своєї країни, толерантних громадян світу.

Список використаних джерел:

- 1. Дудікова Л. Сучасні підходи викладання іноземних мов на не філологічних спеціальностях вищих навчальних закладів / Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації.» №1, 2013.*
- 2. Байраківський А. І., Бойко Н. І. Особливості самостійної роботи студентів в умовах запровадження комп'ютерних технологій у навчальному процесі // Болонський процес: трансформація навчального процесу у технології навчання: Матеріали III міжнародної науково-методичної конференції ДУІКТ. – К., 2006. – 247-251с.*
- 3. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іноземної професійної діяльності у вищому мовному закладі освіти / К.: «ІНКОС», 2006–248 с.*
- 4. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.*
- 5. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2008. – 447 с.*
- 6. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2004. 338–339с.*
- 7. Пасічник О. Сучасні технології навчання як засіб самореалізації студентів в освітньому просторі, К., 2019. Вип. 71 250-254с.*
- 8. Білан Н. Комунікативний метод навчання іноземних мов студентів немовних ВНЗ. Молодь і ринок. 2012. No 5. 149–153с.*
- 9. Theory and Practice of Teaching Foreign Languages at a Non-Linguistic University: Traditions, Innovations, Prospects: Collection of papers/ managing editor M.V.Melnichuk. K : Linguistic University, 2014., 79–84 p.*
- 10. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іноземної освіти / Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003.*
- 11. Гальскова Н.Д. Сучасна методика навчання іноземних мов М., 2000.*
- 12. Низенко К.М. Розвиток комунікативних здібностей учнів засобами використання інноваційних технологій на уроках // Англійська мова та література. – Травень 2010. - №13.*

СЕМКО А. О.

*ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД,
викладач рисунку*

НАЧЕРК ЯК МИСТЕЦТВО ШВИДКІСНОГО РИСУНКУ

Анотація. На короткочасні рисунки-начерки покладається функція допоміжних вправ. Вони супроводжують довготривалий навчальний рисунок і тому у програмі використовуються стосовно того чи іншого довготривалого завдання. Але для того, щоб навчальні начерки і замальовки могли б виконувати свою допоміжну роль, студентам необхідно оволодіти ними, як особливим видом узагальненого реалістичного зображення, яке має свої специфічні способи виконання.

Ключові слова. Творчий процес, образне мислення, уява, виразність зображення, лаконічність, графічна мова.

Постановка проблеми. Система фахової підготовки дизайнерів одягу значною мірою залежить від того, наскільки глибоко вони опановують знання і навички щодо побудови форми, творення художнього образу, використання графічних засобів. Художня діяльність, яка базується на життєвому пізнанні та візуалізується у формі образів забезпечує стратегію подальшої творчої діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Окремі аспекти фахової освіти дизайнерів де начерки апробуються у освітній практиці як допоміжний матеріал і водночас як вправи, що закріплюють знання та навички, здобуті у процесі навчання частково висвітлюються у публікаціях – зокрема К.Аккізов [1], Г. Баммес [2], Н.Лі [4] розкриваються та пояснюються способи виконання начерків. <<https://www.schoollife.org.ua>>

Однак саме аспекти формування образного мислення за допомогою начерку є важливою складовою оволодіння мистецтвом рисунка

Формулювання мети, постановка задач. Виявити і осмислити особливості і складові образного мислення, освоєння методу аналізу та узагальнення в процесі виконання начерків

Розвивати відчуття загостреного сприйняття навколишньої реальності, вміння «цілісно» бачити, спостерігати та узагальнювати бачене, а також визначати характерні особливості форми, пластики, матеріалу, фактури візуальних форм.

Виклад основного матеріалу. Рисунок слугує предметно-образною мовою, спілкування художника із глядачем. Г.Курбе казав: «...це є зовсім фізична мова, котра в якості слів користується видимими предметами...».

Здатністю зорово сприймати предмети та явища наділені усі люди, але це не означає, що зорове сприйняття в усіх людей є однаковим, постійне та незмінне.

Предметний світ сприймається усіма людьми по різному, оскільки внутрішній світ людини залежить від її виховання, загального розвитку, культурного рівня, а головне її творчої діяльності. Зорове сприйняття художників є особливо загострене та індивідуальне.

Вміння критично спостерігати, тобто аналізувати своє сприйняття природи, узагальнюючи естетичні висновки, у художників підкріплене специфічною здатністю цілісно бачити.

Цілісне бачення художника – це специфічне, професійне, аналітико-синтетичне бачення, це є цінна здатність сприймати предмет чи явище в зоровий спосіб, виділяючи при цьому головне, суттєве з малозначущого, відрізняючи типове від характерного, визначаючи при цьому внутрішній зв'язок між окремими частинами. В сприйнятті художника відбивається не весь предмет з усіма деталями, а вибірково, лише головне, типове і найбільш характерне. Тобто те, що є необхідним для розкриття художнього образу.

Підсумки свого спостереження художник втілює на папері або у момент спостереження, або пізніше на основі зорового запам'ятовування. Розвинута зорова пам'ять, тобто здатність запам'ятовувати на основі зорового сприйняття, і отриманих при цьому уявлень, являє також одну із особливостей художника. Зорова пам'ять розвивається на основі практичного досвіду. Підвищена здатність художників запам'ятовувати тісно пов'язана із спостережливістю, тобто аналітичною роботою свідомості, критичним відбором суттєвого та виділенням характерного в природі тощо. Найкращі творчі задуми художника, що не володіє здатністю гостро спостерігати, узагальнювати побачене, відбирати суттєве та запам'ятовувати, в кінцевому рахунку будуть приречені на невдачу [3, с. 83].

В процесі навчання образотворчому мистецтву повстають чотири основні, пов'язані нерозривно одна із одною задачі: 1) виховувати та всіляко розвивати в студентах природну здатність до спостереження; 2) навчити їх цілісно бачити, тобто сприймати дійсність в усій її багатогранності та внутрішній пов'язаності; 3) розвивати та укріпляти зорову пам'ять; 4) навчити вмінню викликати в собі уявлення про раніше сприйняте. Щоб краще зрозуміти значення цих найважливіших для майбутніх художників якостей та встановити методи їхнього розвитку, коротко проаналізуємо самий процес навчання рисунку.

Рисунок з природи, заснований на довгому спостереженні та уважному її вивченні, являє головну традиційну форму навчання рисунку привчає до детального аналізу та детального вивчення природи, не лише не сприяє розвитку

спостережливості (вмінню швидко визначити в натурі суттєве та підмітити характерне), а навпаки – через розтягненість та розривність самого процесу спостереження, пов'язаного з одночасною напруженою роботою над побудовою та тонуванням зображуваної форми, послаблює гостроту сприйняття та активний інтерес до зображуваного. Увага студентів притуплюється та скеровується на безцільні пошуки другорядних деталей та дрібниць, перетворюючи, по суті, творчий процес побудови і моделювання форми на несвідоме, майже механічне копіювання підряд усього, що сприймає око. [3, с. 85].

Щоби активізувати увесь процес навчання рисунку, сучасна методика навчання пропонує систему допоміжних, короточасних учбових рисунків двох видів – **начерків та замальовок**, супутніх довготривалому учбовому рисунку на протязі усього курсу навчання.

Начерк (sketch – англ.) – неповне монохромне узагальнення зображуваного предметного світу, виконуваний зазвичай в короткий, часом найкоротший, надзвичайно обмежений проміжок часу. При цьому з метою прискорення роботи використовується мінімальна кількість графічних засобів.

Узагальненим слід вважати таке зображення предметного світу, коли складна форма вирішується вірною та виразною передачею тільки її основних, типових та характерних ознак без дрібного деталювання.

Короточасний начерк з природи в силу специфічних особливостей його виконання, котрий є лишень неповним зображенням дійсності, призначається головним чином для швидкого фіксування зорових вражень та сприйняття. Спостереження, аналіз сприйняття та саме виконання начерку найчастіше відбуваються майже одночасно.

Тому начерк часто визначається як «ціле, побачене без частковостей» [4, с. 420].

Зарисовка – більш повне, ніж начерк, монохромне зображення предметного світу, виконване з природи за відносно більш короткий проміжок часу, ніж довготривалий навчальний рисунок. Різниця між начерком та зарисовкою полягає не стільки у часі, використаним на виконання того чи іншого завдання, а головним чином у самих способах роботи. Зарисовка виконується від початку до кінця тільки з природи; начерк може бути виконано не лише з природи, але й по пам'яті, за уявленням та уявою, а також із використанням комбінацій способів.

Щоби збудувати методику навчання короточасним рисункам, тобто визначити послідовність та зміст навчальних завдань, накреслити шляхи їхнього вирішення, треба розібратися у специфічних особливостях виконання начерків та передусім встановити, у чому полягає різниця в способах виконання

короткочасних рисунків (начерків та зарисовок) і довготривалих опрацьованих рисунків [1, с. 112].

Дуже важливим є те, щоби на самому початку навчання викладач коротко, в доступній формі та на конкретних прикладах розкрив та розтлумачив студентам, що означає «узагальнювати» та «узагальнене реалістичне зображення», що становить головне, суттєве потрібне для узагальненого реалістичного зображення.

Головне – це те, що складає саму сутність предмету, основу його зовнішньої видимої форми, інакше кажучи – його будову (конструкція). Сутність предмету захована під його зовнішньою формою, і її не можливо побачити. Тому, щоби правильно та правдиво зобразити сприйману форму, перед усім належить в ній розібратися, зрозуміти її будову. Суттєве являє собою те, що є загальним, однаковим для усіх аналогічних предметів та явищ, тобто типовим.

Довготривалий опрацьований рисунок, мету котрого становить вичерпне реалістичне зображення, виконується послідовно за принципом: від загального – до часткового, а після від часткового – до загального із наступним синтезом одного та другого, тобто об'єднання усіх частин в єдине ціле, узагальнення виконується наприкінці. Тоді як у начерку узагальнення, будучи дією свідомості, відбувається під час самого процесу виконання та становить результат споглядання природи, аналізу будови її форми та добору деталей. Тому на початку увага має бути спрямована перед усім на аналіз будови форми з метою визначення типового, а вже потім на критичний добір характерного. Ступень неповноти узагальненого зображення залежить від складності задачі, що вирішується у начерку, від його змісту (предмет зображення) і від призначення та у значній мірі від об'єктивних умов (час та стан природи: спокій, рух тощо). З метою полегшення студентам освоєння методу аналізу та узагальнення, рекомендовано запропонувати кілька запитань, що скеровують хід аналізу, котрі можна подумки ставити собі в процесі виконання зарисовок та начерків у вказаному порядку:

1. Що це або хто це?
2. Якою є будова форми або як це влаштовано? (Конструкція)
3. До яких знайомих предметів це подібне, та що у них є спільного? (Типове)
4. Чим відрізняється від аналогічних предметів? (Характерне)
5. Що є тут випадковим (і через це зайвим), що може бути відкинуте без шкоди для загальнозрозумілості та переконливості зображення? (Добір)

Із відповідей на ці питання і окреслюється який-небудь загальний висновок (підсумок), котрий потрібно (найскоріше, аби не забути!) відобразити на папері.

Начерк архітектурного пейзажу. Вуглина.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що методична закономірність поставлених завдань в структурі навчального процесу стимулюють творчий пошук та розширюють професійні компетентності студентів-дизайнерів. Начерки допомагають розвивати відчуття загостреного сприйняття навколишньої реальності, спостерігати, а також визначати характерні особливості форми, пластики. Одним з перспективних напрямів дослідження може стати пошук методів активізації образного мислення, сприяти загально художньому розвитку особистості.

Якщо під час навчання образотворчому мистецтву начерки та зарисовки мають допоміжне значення, то під кінець навчання та після закінчення учбового закладу, коли студенти починають самостійну творчу роботу,

володіння мистецтвом начерку та зарисовки безмірно розширює їхні творчі та технічні можливості.

Список використаних джерел:

1. Аккізов К. «Вчимось малювати. Крок за кроком» -Харків, Книжковий клуб, 2010
2. Gottfried Bammes. «Der nackte Mensch» - Dresden, 1982
3. Перепадя В.В. «Рисунок. Проблеми творчості в навчальному процесі» – Львів: Палітра друку, 2003
4. Ли Н. Г. «Рисунок. Основы учебного академического рисунка: учебник» -- М., Эксмо, 2014

СКОРОПАД О.Ю.,

ВСП «Львівський фаховий коледж індустрії
моди КНУТД»,
заступник директора з навчальної роботи,
викладач креслення

ЧИТАННЯ РОБОЧИХ КРЕСЛЕНЬ ДЕТАЛЕЙ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** Стаття присвячена проблемам розвитку STEM–освіти та її впровадження в освітній процес закладів фахової передвищої освіти. Приділено увагу дослідженню розвитку інноваційної освіти. Рекомендовано перспективний план розвитку фахової передвищої освіти, який реалізується в освітній та дослідницькій діяльності здобувачів освіти через призму міждисциплінарних зв'язків шляхом читання робочих креслень деталей.*

***Ключові слова:** STEM-освіта, наука (Science), технологія (Technology), інженерія (Engineering), математика (Math), політехнічна спрямованість, робочі креслення, міждисциплінарні зв'язки.*

***Постановка проблеми.** Необхідність розвитку інтересу до науково-технічної творчості, техніки та високих технологій у студентів закладів фахової передвищої освіти. Дослідження реалізації міждисциплінарних зв'язків у процесі читання робочих креслень деталей на заняттях з інженерної графіки, як механізму реалізації STEM-освіти.*

***Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Теоретичний аналіз науково-методичної літератури показав, що STEM-освіта - є новим явищем для нашої країни, але популярність напряду засвідчують численні публікації, що з'явилися в останні роки. Більшість серед них стосуються загальних аспектів*

впровадження STEM-освіти в Україні, її проблем та перспектив (Т. Андрущенко, С. Буліга, І. Василяшко, В. Величко, С.Гальченко, Л. Глоба, В. Камишин, Н.Морзе, Л. Ніколенко, М. Попова, М.Рибалко, О. Стрижак, І. Чернецький, В. Шарко та інших) [3].

Мета статті – розкриття теоретичних засад дослідження STEM-освіти в закладах фахової передвищої освіти та дослідження впливу міждисциплінарних зв'язків як шляху впровадження STEM-освіти на формування графічної та політехнічної компетентності студентів технічного профілю через процес виконання та читання робочих креслень деталей

Виклад основного матеріалу дослідження. Для дослідження важливим є характеристика дефініції «STEM-освіта». Так, наприклад на офіційній сторінці Інституту модернізації змісту освіти розкривається поняття STEM як (S – science, T – technology – E-engineering – M-mathematics). Акронім STEM вживається для позначення популярного напрямку в освіті, що охоплює природничі науки (Science), технології (Technology), технічну творчість (Engineering) та математику (Mathematics). Це напрям в освіті, за якого в навчальних програмах посилюється природничо-науковий компонент та інноваційні технології [2].

Однією з форм STEM-навчання є заняття, які спрямовані на встановлення міждисциплінарних зв'язків і сприяють формуванню у студентів цілісного, системного світогляду, актуалізації особистісного ставлення до питань, що розглядаються на занятті. Такі заняття можуть проводитися шляхом об'єднання схожої тематики кількох освітніх дисциплін або формування інтегрованих курсів чи окремих спецкурсів [4].

Запровадження STEM-освіти у закладах освіти здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність»; Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти на період до 2029 року «Нова українська школа»; Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки; Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності; наказу Міністерства освіти і науки від 17 травня 2017 року № 708 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою: «Науково-методичні засади створення та функціонування Всеукраїнського науково-методичного віртуального STEM-центру (ВНМВ STEM-центр)» на 2017–2021 роки [4].

Для підготовки фахівця технічного профілю до роботи у високотехнологічному конкурентному середовищі необхідно розвивати інтерес до науково-технічної творчості, техніки та високих технологій. Тому все більшої популярності набуває STEM-освіта.

Перехід до інноваційної освіти європейського рівня передбачає підготовку фахівців нової генерації, здатних до сучасних умов соціальної мобільності, засвоєння передових технологій. Формування сучасного фахівця галузі індустрії моди потребує всебічної підготовки із різних освітніх областей природничих наук, інженерії, технологій та програмування, напрямів, які охоплює STEM-освіта.

Освіта повинна бути випереджувальною, що зобов'язує вгадувати тенденції розвитку суспільства в майбутньому. Інноваційна науково -технічна система навчання STEM здобуває свою популярність у всьому світі. Здобувачі фахової передвищої освіти навчаються вирішувати проблеми, стають новаторами, винахідниками, розвивають логічне мислення та технічну грамотність.

Освітній процес спрямований на допомогу в придбанні учасниками освітнього процесу навичок XXI століття: командної роботи, комунікації, управління проектами, генерації ідей. STEM-освіта визначає стратегічний розвиток. STEM-навчання дозволить зміцнити та вирішити найбільш актуальні проблеми майбутнього. STEM навчальний план заснований на ідеї навчання здобувачів фахової передвищої освіти із застосуванням міждисциплінарного та прикладного підходу. Замість того, щоб вивчати окремо кожен дисципліну, STEM інтегрує їх в єдину схему навчання [6].

Для забезпечення науково-методичної підтримки впровадження STEM освіти особливе значення має розробка інтегрованих навчальних програм спецкурсів з інженерії та новітніх технологій. STEM-програмою прийнято вважати таку, яка відповідає основним критеріям: актуальність та інноваційність змісту; зрозумілість процесу реалізації, інноваційне мислення викладача та студента. Міждисциплінарні навчальні програми - це основний напрям розроблення STEM-програм. При реалізації програми впровадження STEM-освіти викладачу слід активно використовувати інноваційні методи навчання, а саме програмовані, інтерактивні та проблемні. Якість освіти багато в чому визначається компетентністю та рівнем професійної діяльності педагогічного працівника.

Знання - це не єдине мірило професійності людини XXI століття. Креативне, аналітичне, творче, інноваційне мислення, вміння працювати над проектами в команді, інформаційна грамотність і навички ефективного використання ІКТ - ось неповний перелік характеристик сучасної успішної людини. Саме завдяки STEM-освіті можна досягти перерахованих очікуваних результатів. Такі підходи я практикую для студентів технічного профілю у Львівському фаховому коледжі індустрії моди КНУТД на заняттях з дисципліни «Інженерна графіка». А саму дисципліну можна розглядати як

STEM-предмет, який вимагає тісної взаємодії і переплетення навчальних дисциплін для вирішення конкретних завдань, зокрема, виконання креслень деталей та читання інженерної інформації, що розміщується безпосередньо на кресленні.

Читання робочих креслень деталей передбачає відповідь на запитання:

№	Запитання	Дисципліна, що забезпечує необхідну компетентність	Відповідність складовим Stem-освіти
1	Як називається деталь?	Технології	Technology
2	В яких механізмах потенційно може функціонувати така деталь?	Інженерна графіка Основи прикладної пневмо- та гідравтоматики	Science
3	У якому масштабі виконано креслення?	Математика	Math
4	З якого матеріалу виготовляють деталь?	Металознавство та конструкційні матеріали Фізика	Engineering Science
5	Які види містить креслення?	Інженерна графіка Нарисна геометрія	Engineering Science
6	З яких геометричних тіл складається форма деталі?	Математика Вища математика	Math
7	Опишіть загальну форму деталі.	Прикладна механіка	Engineering
8	Чому рівні габаритні розміри і розміри окремих частин деталі?	Інженерна графіка	Engineering
9	Що означає напис: M27x1,5-8g?	Основи стандартизації, допуски, посадки та технічні вимірювання	Science
10	Яка шорсткість поверхонь деталі та яким способом обробки досягається?	Обробка різанням, металорізальний інструмент і верстати	Technology

Запитання такого типу – це STEM-запитання, що постають на перетині науки (Science), технології (Technology), інженерії (Engeneering) та математики (Math).

В навчанні кресленню деталей при викладанні дисципліни «Інженерна графіка» провідним принципом є *політехнічна спрямованість* цього процесу.

Реалізація політехнічної спрямованості навчання кресленню передбачає оволодіння здобувачами фахової передвищої освіти спеціальними технічними знаннями, під якими слід розуміти:

- знання основної термінології (назви вимірювальних і креслярських інструментів, зображень, пристосувань і пристроїв, окремих частин деталей, вузлів машин і механізмів і т.п.) - Engeneering, Math;

- володіння елементарними знаннями з матеріалознавства (основні механічні властивості матеріалів: пластичність, ковкість тощо); - знання основ технології виготовлення виробів з різних матеріалів (кування, лиття, різання, штампування) - Technology, Science;

- загальне знайомство з конструкцією простих машин, механізмів і окремих деталей (їх призначення і принцип роботи) – Technology, Engeneering.

Політехнічна спрямованість навчання кресленню передбачає оволодіння студентами практичними вміннями і навиками, необхідними для роботи на виробництві. Вивчаючи креслення, здобувачі фахової передвищої освіти набувають навиків користування креслярськими та вимірювальними інструментами, виконання геометричних побудов, наочних зображень, креслень деталей, складальних одиниць, деталювання вузлів і т.д.

Особливе місце в політехнічному навчанні здобувачів освіти займає розвиток у них творчих здібностей, що досягається шляхом широкого використання завдань на конструювання, моделювання, на використання різних способів перетворення і реконструкції зображень з використанням природничих наук.

Широкі можливості в розширенні політехнічного світогляду студентів має практична підготовка. Під час відвідування підприємств вони знайомляться з сучасними методами виконання та розмноження креслень. Їх практичним використанням при виготовленні деталей на дільницях підприємств, а також з різноманітними вимірювальними інструментами, які не використовуються у закладі освіти, з технологічним обладнанням. При відвідуванні промислових підприємств студенти бачать практичний зв'язок креслення з виробництвом, працею робітників, глибше усвідомлюють значення інженерної графіки як освітньої дисципліни, що акумулює та поєднує набуті знання за період навчання у закладі фахової передвищої освіти.

Одним з основних принципів, що характеризують зміст навчання креслення, є **принцип науковості**. Цей принцип в кресленні означає опору на теоретичну основу дисциплін «Нарисна геометрія» та «Математика». Практична реалізація принципу науковості передбачає вивчення встановлених в планіметрії і нарисній геометрії методів зображень, відповідної термінології, основних понять, їх розвиток і становлення.

Значення цього принципу стосовно креслення особливо виросло на сучасному етапі розвитку суспільства. Важливим у цьому зв'язку є широке ознайомлення з сучасними методами проектування, художнього конструювання, можливостями і практикою використання комп'ютерної техніки, технологічними процесами виробництва (лиття, кування, порошкова металургія, штампування, використання лазерних технологій при виготовленні деталей тощо).

Специфічною особливістю дисципліни «Інженерна графіка» є те, що її засвоєння здійснюється шляхом пізнання суттєвих ознак і властивостей реальних предметів, їх взаємозв'язку і взаємовідношення. В результаті цього робиться висновок про елементний склад будь-якого зображення, що являє собою поєднання площинних, геометричних образів: прямих, кривих і ламаних ліній, їх найпростіших комбінацій (кути, геометричні фігури, лекальні і циркульні криві). В результаті студенти з допомогою простих логічних суджень роблять висновок, що всі оточуючі людину предмети складаються з комбінації геометричних тіл, а точка і лінія – елементи будь-якого зображення.

Принцип науковості навчання реалізується і в використанні умовних графічних і буквених позначень, встановлених державними стандартами ЄСКД.

STEM-момент дисципліни «Інженерна графіка» досягається в тому випадку, якщо здобувачам освіти пояснюється не тільки як здійснюється, наприклад, те чи інше з'єднання деталей, але і чому воно здійснюється саме таким способом, а не іншим, чому обрано саме таку технологію виготовлення, який вплив матиме зміна матеріалу на роботу механізму та чому використано саме такий математичний апарат для проведення розрахунків.

Практика залучення студентів до навчальних та наукових досліджень з кожним роком стає більш широкою, популярною та результативною. Це перспективний напрям розвитку освіти, на який звернули увагу не тільки вітчизняні науковці, а й світова прогресивна спільнота [2]. На сьогоднішній день багато науковців приділяють увагу сучасним тенденціям STEM-освіти, практичному інструментарію, до яких можна віднести розвиток дослідницьких вмінь студентів. Доведено, що дослідницька діяльність в освітній діяльності сприяє розвитку мислення, самостійності, самоконтролю, рефлексії, активізує пізнавальну та творчу позицію особистості. Проведення здобувачами освіти

самостійних досліджень і виконання ними творчих дослідницьких проєктів є актуальним.

Участь в олімпіадах забезпечує студентам творчу самореалізацію та посилення потреби в інтелектуальному самовдосконаленні. Це, в свою чергу, слугує мотивацією до подальшого вивчення дисципліни на вищому рівні та підготовки не лише до олімпіад, а й до науково-дослідницької роботи.

Тому потрібно залучати студентів до співпраці, допомагати їм знайти себе в житті, працювати з обдарованою молоддю, «іти в ногу з часом».

Висновки. Головна мета STEM-освіти полягає у реалізації державної політики з урахуванням нових вимог Закону України «Про освіту» щодо посилення розвитку науково-технічного напрямку в навчально-методичній діяльності на всіх освітніх рівнях; створенні науково-методичної бази для підвищення творчого потенціалу молоді та професійної компетентності науково-педагогічних працівників.

Саме через це інженерна графіка, суміжні дисципліни та міждисциплінарні зв'язки є невід'ємною частиною в системі реалізації STEM-освіти, формуванні дослідницького й критичного характеру мислення фахівців. А процес читання робочих креслень деталей при вивченні дисципліни «Інженерна графіка» дозволяє реалізувати міждисциплінарні зв'язки як невід'ємну частину STEM-освіти, сформуванню дослідницького та критичного характеру мислення майбутніх випускників технічного профілю закладів фахової передвищої освіти.

Список використаних джерел

1. Концепція профільного навчання в старшій школі: наказ Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009 р. No 854. / Міністерство освіти і науки України // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. –К. : Педагогічна преса, 2009. —No 28—29. —64 с.
2. Інститут модернізації змісту освіти. <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>(дата звернення: 25.09.2019).
3. Компетентнісний та stem підходи в професійній підготовці майбутніх учителів URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/vii-mizhnarodna-naukovo-praktychna-onlain-internet-konferentsiia-problemy-ta-innovatsiyi-v-pryrodnycho-matematychniy-tekhnolohichniy-i-profesiyniy-osviti-2018-rik/sektsiia-4-teoretyko-metodolohichni-ta-psykholoho-pedahohichni-aspekty-formuvannia-profesiinoi-kompetentnosti-studentiv-ta-uchniv-v-protsesi-navc-hannia/8530-kompetentnisnyu-ta-stem-pidkhody-v-profesiyniy-pidhotovtsi-maybutnikh-uchyteliv-matematyku> (дата звернення: 25.09.2019).

4. *Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти у закладах освіти у 2019/2021 навчальному році. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/65463/ (дата звернення: 25.09.2019).*
5. *Проект «Концепція STEM-освіти в Україні». URL: https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0A_PKT0d3R29PbWZwUnM/view. (дата звернення: 25.09.2019).* 8. *Стрижак О. Є., Сліпухіна І. А., Полісун Н. І., Чернецький І. С. STEM-освіта: основні дефініції. Інформаційні технології і засоби навчання, Том 62, №6., 2017. С. 16-33*
6. *Шулікін Д. STEM-освіта: готувати до інновацій / Дмитро Шулікін // Освіта України (офіційне видання міністерства освіти і науки України). -№26 (1437). -29 червня 2015 року. -С.8-9. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://lib.pedpresa.ua/wp-content/uploads/2015/08/26-2015_osvita_ukr-inet.pdf
Інноваційне мислення учителя та учня як база STEM-освіти 69 STEM-освіта та шляхи її впровадження в навчально-виховний процес, м. Тернопіль, 2*

ХОДАНЬ О.Л.,
*ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД.
доцент, к.п.н.
заступник директора з вих. роботи,
викладач комерційного товарознавства*

РОЛЬ КОМЕРЦІЙНОГО ТОВАРОЗНАВСТВА У ВИХОВАННІ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Анотація. Метою даної роботи є аналіз факторів впливу наукової дисципліни «Комерційне товарознавство» на формування культури споживання студентів, які навчаються за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», на їх виховання, стиль життя та соціалізацію.

Спеціалісти даної галузі, після отримання диплому, нестимуть відповідальність перед суспільством щодо формування смаків, стилю життя, споживання кількості та якості товарів, культури споживання товарів, оскільки саме вони формуватимуть попит, відповідно до знань, які отримали під час освітньо – виховного процесу у коледжах чи ВНЗ.

Культура споживання товарів серед населення України потребує удосконалення саме в напрямку отримання знань чи їх удосконалення щодо споживних властивостей товарів, вивченням яких і займається дисципліна «Комерційне товарознавство». Знання про якість продовольчих та непродовольчих товарів та культура їх споживання впливають на здоров'я та

продовження життя людей, що є соціальною складовою науки про товари та її важливим завданням.

Ключові слова : комерційне товарознавство, культура споживання, тренди споживання, свобода вибору, психологія, соціологія, споживні властивості товарів, ринок, виховання, соціалізація.

У сучасному світі виникла проблема надмірного виробництва та споживання товарів і споживач, який не має досвіду чи знань у визначенні якості товарів як сукупності споживних властивостей, обирає продукт, переважно, емоційно або піддаючись рекламі, або враховуючи лише власний смак, естетичні властивості та купівельну спроможність.

Метою даної публікації є аналіз факторів формування культури споживання товарів, визначення засобів впливу науки «Комерційне товарознавство» на формування свідотогляду студентів та їх соціальної відповідальності перед суспільством як майбутніх фахівців у сфері торгівлі та виробництва товарів народного споживання. У даній роботі розглядаються питання стану культури споживання в Україні та описується роль науки «Комерційне товарознавство» у формуванні культури споживання товарів у студентів коледжу, які навчаються за спеціальністю « Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ».

Для різних, у першу чергу вікових, груп населення вирішення культури споживання має певні особливості. Стара система норм та цінностей вже здала свої позиції, а нова ще не остаточно сформована. Попередній досвід не гарантує успіху: іноді він непотрібний, а іноді й просто шкідливий. Можливості людей думати і діяти по-новому в нових життєвих ситуаціях обумовлені комплексом причин: готовність до змін (схильність до новаторства); спроможність сприймати нове, що пов'язана з тривалістю змін; індивідуальні особливості і специфіка виду діяльності особистості.

Перед торгівлею стоїть важливе завдання - підвищення культури споживання товарів населення. Усвідомлення своїх потреб, дотримання розумної міри у споживанні - це такі ж невід'ємні критерії загальнолюдської культури, як ерудиція, вміння поводити себе в товаристві. Культура споживання - це здатність людини і суспільства усвідомлювати розумні потреби і знаходити для їх задоволення шляхи, найефективніші в економічному і моральному плані.

Становлення нової культури споживання в Україні – процес складний і суперечливий. Його основою є три головні складові: традиції, формування нової економічної і соціальної реальності, експансія західної культури. Їх взаємодія – процес більшою мірою стихійний, хоча і держава, і громадські

організації, і окремі громадяни докладають певних зусиль для того, аби спрямувати цей процес у потрібне, з їхнього погляду, русло. [2, с. 56]

Складовою частиною нової культури споживання є культурна експансія з боку розвинутих країн. Існування глобальної системи засобів масової інформації і вільний товарообмін забезпечують можливість цієї експансії. Вплив має таку силу, що деякі фахівці стверджують про культурну колонізацію. [3, с. 78] Кіно, телебачення та реклама, товари та послуги, навіть підручники з економіки – усі вони за своїм походженням, як правило, належать до західної культури. Вони є носіями нових для українського суспільства норм і цінностей споживання, беруть активну участь у формуванні нової системи споживчих цінностей. [8, с. 3]

Отже, ступінь готовності до змін і сприйняття реальностей ринкової економіки істотно розрізняється серед різних вікових та соціальних груп населення.

Наприклад, для середнього громадянина України набір продуктів харчування та страв повсякденного споживання залишається відносно стабільним протягом останніх десятиліть. Одночасно одяг істотно змінився – його традиційні форми використовуються найчастіше фольклорні колективи, хоча деякі елементи й орнаменти використовує сучасна мода. Історично стійкі елементи традиції мають яскраво виражені регіональні особливості. З погляду їх наявності досить помітно розрізняється міська та сільська культури споживання. Основою для нової культури споживання стає нова економічна реальність.

Особливо виділяється те покоління, яке виросло в новій соціальній реальності. Вони вже вступило в самостійне життя і майбутнє культури споживання багато в чому залежатиме від їх життєвої позиції. Молоді люди не обтяжені спадщиною соціалізму і не надто серйозно сприймають норми і цінності перехідного періоду. Це пов'язано з особливістю молодіжної субкультури: нове покоління починає самостійне життя із заперечення досвіду попереднього покоління. Як правило, через кілька років доросле життя бере своє: нове покоління приймає існуючу нормативно-ціннісну систему, правда, дещо видозмінену. Однак покоління, яке сформувалося в епоху змін, має змогу свідомо вибрати ту лінію поведінки, котра сприятиме формуванню культури споживання, що гармонійно відповідає і новій економічній системі, і національним культурним традиціям, і світогляду нового покоління. [7, с. 125]

Товарознавство як спеціальна наукова дисципліна призначене активно брати участь в управлінні якістю та асортиментом товарів на внутрішньому і зовнішньому ринках. Актуальна проблема товарознавства - розробка науково-

теоретичних основ формування торгового асортименту і управління якістю товарів в умовах ринкової економіки.

Студенти коледжу вивчають товарознавство продовольчих та непродовольчих товарів, що несе за собою велику відповідальність у майбутньому для фахівців галузі торгівлі щодо закупівлі та формування асортименту товарів у магазинах. Глибоко також вивчаються товари галузі індустрії моди : текстильні волокна, тканини, трикотаж, неткані полотна, швейні товари, трикотаж, взуття тощо. Вивчення даних груп товарів має вплив на формування у студентів розуміння якості товарів та в майбутньому допоможе їм формувати асортимент товарів , враховуючи знання про ряд споживних властивостей одягу та взуття, які мають вплив не лише на соціальну складову та зовнішній вигляд споживача, але і на здоров'я та екологію наколишнього середовища.

Забезпечення студентів знаннями з товарознавства та формування у них культури споживання товарів досягається використанням різних форм та методів при вивченні даної важливої дисципліни: лекції, практичні роботи, лабораторні роботи, уроки – екскурсії у магазини, інститути та лабораторії, зустрічі з провідними фахівцями різних галузей, проведення лабораторних аналізів споживних характеристик товарів, аналіз інформації про відомі фірми – виробники якісних товарів, які представлені на ринку та досягли неабиякого успіху, - все це допомагає виховати і смак, і обдумане ставлення до вибору товарів для власного користування та у майбутньому для формування асортименту товарів у власному бізнесі.

Комерційне товарознавство – це та наука, за допомогою якої можна навчити студентів розпізнавати якісні показники товарів народного споживання, а також виховати ставлення молодих людей до забезпечення соціуму якісними товарами, оскільки саме торгівля повинна формувати раціональний, збалансований, здоровий, корисний, естетичний та функціональний асортимент товарів. Все це можливо лише завдяки глибоким знанням та вихованням смаку і рівня культури.

Викладачі дисципліни «Комерційне товарознавство» несуть відповідальність за те, щоб їхні випускники , працюючи у торгівлі не нашкодили здоров'ю клієнтів та екології навколишнього середовища в цілому. Адже використання якісних товарів продовчої та непродовчої групи має вплив на якість та тривалість життя людей, а це велика соціальна відповідальність – забезпечення торгівлі якісними товарами народного споживання. Такий підхід допоможе зберегти здоров'я та кошти споживачів від здійснення необдуманих та емоційних покупок та дозволить вкласти їх у

навчання чи подорожі, що загалом впливає на розвиток культури, виховання та соціалізації нашого суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Товарознавство непродовольчих товарів: підручник: у 2 ч. / Л. Г. Войнаш, І. О. Дудла, Д. І. Козьмін та ін. – К.: Освіта, 2004. – Т. 1. – 436 с. – Т. 2. – 532 с.
2. Оснач О. Ф. Товарознавство: навч. пос. / О. Ф. Оснач. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 223 с.
3. Теоретичні основи товарознавства: навч. посіб / Ю. Т. Жук, В. А. Жук, Н. К. Кисляк та ін. – К.: НКЦ «Укоопосвіта», 2000. – 250 с.
4. Кисляк Н. К. Теоретичні основи товарознавства / Н. К. Кисляк, Г. Ф. Пугачевський. – К.: Вид-во КНТЕУ, 2002.
7. Усіна А. І. Конспект лекцій з дисципліни «ТОВАРОЗНАВСТВО» (для студентів 2 - 4 курсів усіх форм навчання напряму підготовки б.140101-«Готельно - ресторанна справа») / А. І. Усіна, І. С. Баландіна, І. В. Сегеда; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 196 с.
8. http://boguslav-vpusp.net.ua/images/Files-2018/Tovarovnavstvo_Konspekt.pdf

ЧЕРЕДНЯК Н.А.

ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і переробної промисловості НУХТ»,
викладач спецдисциплін, голова циклової комісії
готельного обслуговування

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню проблеми «перевернуте навчання» та розкриттю можливостей використання технології «перевернутого навчання» в практиці роботи сучасного педагога. Здійснено порівняльну характеристику «перевернутого навчання» з традиційним навчанням. З'ясовано особливості, переваги та недоліки використання технології «перевернутого навчання» в закладах освіти. Визначено ефективні умови реалізації технології «перевернутого навчання» в практику роботи навчальних закладів.

Ключові слова: перевернуте навчання, технологія перевернутого навчання, освітній процес, переваги.

Постановка проблеми. Сучасні зміни в освіті спонукають викладачів шукати нові шляхи передачі знань, формування вмінь та навичок студентів. Сьогодення вимагає реалізацію ключових компетентностей здобувачів освіти,

таких як: формування інтелектуальної особистості, здатної приймати відповідальні рішення, працювати в команді, критично мислити, розв'язувати проблеми, самореалізовуватися тощо. Звісно, що такий підхід вимагає нових альтернативних форм і методів навчання й виховання. Серед них можемо виділити «перевернуте навчання».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Технологія «перевернутого навчання» є відносно новим явищем в освітній практиці України, але можемо з упевненістю констатувати, що викликає посилений інтерес науковців як вітчизняних, так і закордонних. Концепція «перевернутого навчання» (flipped classroom) як різновиду «змішаного навчання» (blended learning) активно досліджується в зарубіжних науково-педагогічних виданнях протягом останнього десятиліття. Наукові доробки таких дослідників, як Дж. Бергманн (J. Bergmann) [1] та А. Самс (A. Sams) [2], та Е. Чанг (E. Chung) [3], стали основою нашого дослідження. В українському просторі вищої освіти інтерес до цієї технології спостерігається лише протягом останніх п'яти років, проте вже є певна кількість вітчизняних наукових розвідок із зазначеної проблематики. Вважаємо, що заслуговують на увагу праці таких науковців, як М. Байда [4], Н. Приходькіна [5], І. Телев'як [6] тощо.

Мета статті: висвітлення сутності технології «перевернутого навчання» і можливості її застосування в освітньому процесі закладів фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Уперше принцип «перевернутого» навчання був обґрунтований двома вчителями Джонатаном Бергманом (Jonathan Bergman) та Аароном Самсом (Aaron Sams), які у 2007 році придумали, як забезпечити своїми лекціями спортсменів, які часто пропускають заняття. Спочатку це були презентації навчальних матеріалів у PowerPoint, а потім – відеоролики зі звуковим супроводом. Потім виникла ідея попереднього представлення теоретичного матеріалу в електронному вигляді, що надає можливість вивільнити аудиторні години, а також більш ретельного вивчення навчального матеріалу та формування професійних компетентностей [2].

Класична модель «перевернутого навчання» передбачає попереднє ознайомлення студентів із теоретичним матеріалом наступного заняття, який може бути наданий у вигляді опорного конспекту лекцій або параграфа підручника, так і у вигляді слайдів, відео- і аудіодокументів. В аудиторії викладач організовує обговорення вивченого матеріалу, пояснює складні моменти, відповідає на запитання, використовує інтерактивні методи навчання. Натомість, зазначає А. Захарова, при цьому, що таке навчання частково проводиться дистанційно, ця модель не суперечить традиційній системі освіти

та має трансляційний характер, оскільки спочатку вивчаються теорії, концепції та моделі, а потім відбувається їх практичне застосування [2].

Короткі відео-лекції переглядаються студентами вдома, а час на занятті присвячується обговоренню проблемних питань, розв'язуванню розвивальних вправ, роботі над проектами або активним дискусіям. Відео-лекція часто розглядається як ключовий компонент у перевернутому навчанні. Такі лекції створюються та розміщуються на будь-якій платформі у всесвітній мережі Інтернет або обираються з онлайн-сховища. Технологія перевернутого класу спирається на такі поняття, як активне навчання, залучення студентів, гібридний дизайн курсів і підкаст. Значення перевернутого класу полягає в ефективному використанні часу на семінарі, де студенти можуть уточнювати окремі положення змісту лекції, перевірити свої навички у застосуванні знань і взаємодіяти один з одним у практичній діяльності. Під час заняття викладачі постають тренерами або радниками, заохочуючи студентів до індивідуальних запитів і спільних зусиль у досягненні поставленої мети.

«Просунута» модель «перевернутого навчання» має два етапи – позааудиторний і аудиторний і передбачає поступове ускладнення рівня завдань і розширення видів діяльності. У процесі попередньої підготовки студенти само-стійно здійснюють пошук інформації із заданої теми, читають статті, переглядають відео, в міні-групах або індивідуально готують тези, які вони будуть представляти в аудиторії, питання для дебатів або круглого столу. Результати роботи вони розміщують на спільній електронній платформі, щоб викладач та інші студенти мали змогу заздалегідь із ними ознайомитися і краще підготуватися до заняття. Таким чином, здійснюється моніторинг самостійної роботи кожного студента. В аудиторії здійснюються презентація підготовлених тез, обговорення прочитаного матеріалу, аргументований аналіз роботи кожної групи, створення загальної концептуальної картини на основі думок, коментарів, висловлених суджень, або мініколоквиум, в якому одна група робить презентацію, а інша організовує дебати.

«Системна» або «комбінована» модель «перевернутого навчання» передбачає, як випливає з її назви, комбінування перших двох моделей. Суть цієї моделі полягає в зміні не місця виконання певного виду діяльності, а в перестановці ключових складників навчального процесу.

Змінюється традиційна послідовність задіяних компетенцій (запам'ятовування, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка). Спочатку вивчається практичне застосування теорії або моделі і тільки потім її теоретичне обґрунтування. У контексті підвищення практико-орієнтованості навчального процесу ця модель перевернутого навчання є

педагогічним підходом, найбільш наближеним до реальності, бо в повсякденному і професійному житті дуже часто доводиться приймати рішення в умовах невизначеності або ризику. На дистанційному етапі студенти в міні-групах працюють із завданням або проблемною ситуацією, намагаються її оцінити, здійснюють пошук і аналіз інформації, необхідної для об'єктивної оцінки подій, пропонують варіанти рішень. В аудиторії представляють знайдену інформацію і джерела, під керівництвом викладача аналізують завдання, порівнюють переваги і недоліки кожного з пропонованих рішень. Після цього знову йде дистанційний етап: студенти вивчають теоретичні основи питання, досвід діяльності із зазначеної проблеми. На заключному етапі в аудиторії підбиваються підсумки і закріплення вивченого матеріалу з теми; аналізується можливість застосувати цю модель щодо інших ситуацій.

Таким чином, під час «перевернутого навчання» студент отримує максимально актуальну та адресну допомогу саме в той момент, коли вона йому потрібна найбільше – на стадії практичного застосування отриманого знання. Тоді як класно-урочна система залишає його «на самоті» в момент виконання традиційного домашнього завдання, яке вимагає застосування отриманих у класі теоретичних знань на практиці.

Педагоги виділяють безумовні переваги технології «перевернутого навчання»:

- 1) раціоналізація використання аудиторного часу;
- 2) більш усвідомлене засвоєння студентами матеріалу;
- 3) активізація інтеракції «викладач» → «студент» і «студент» → «студент»;
- 4) посилення автономної позиції студента в освітньому процесі;
- 5) оптимізація розвитку критичного мислення і креативності у студентів, їх перетворення на інте-гративну частину освітнього процесу [5].

Висновки. При використанні розглянутої технології «перевернутого навчання» кардинально змінюється роль здобувача освіти, котрий стає не «споживачем», а активним учасником освітнього процесу, а викладач створює умови для здійснення пізнавальної діяльності студентів і супроводжує їх навчання. Аналіз теоретичних пошуків щодо реалізації технології перевернутого навчання показав, що при їх використанні вирішується низка проблем сучасної освіти: забезпечується постійна інтерактивна комунікація за межами освітнього закладу та активізується пізнавальна активність та навчальна діяльність студентів.

Технологія «перевернутого навчання» також може включати в себе інші педагогічні технології, котрі також сприяють активізації пізнавальної

діяльності студентів, спонукають до розвитку їх дослідницькі уміння та дозволяють працювати в зручний час.

Список використаних джерел:

1. Bergmann J. *Solving the Homework Problem by Flipping the Learning*. ASCD, 2017. 100 p.
2. Bergmann J., Sams A. *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. Washington DC: International Society for Technology in Education, 2012. 112 p.
3. Chung E. *The Effects of Flipped Learning on Learning Motivation and Attitudes in a Class of College Physical Therapy Students*. *Journal of Problem-Based Learning*. 2018. No. 1. P. 29–30
4. Байда М.В. Використання класичних технологій кооперативного навчання на змішаних та перевернутих заняттях у процесі фахової підготовки вчителів-філологів. *Вісник Житомирського державного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 4 (82). С. 83–87
5. Приходькіна Н. Використання технології «переверненого навчання» у професійній діяльності викладачів вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2014. Вип. 30. С. 141–144.
6. Телев'як І.І. «Перевернутий клас» – новий крок у процесі навчання. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. Вип. 25. С. 289–292.

ЯРЕМА Б.П.,

*ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУДТ»,
викладач фінансів підприємств*

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

Анотація. Розглянуто особливості використання інноваційних технологій у викладанні економічних дисциплін, досліджено взаємодію інноваційних технологій із традиційними формами та методами викладання дисципліни

Ключові слова: інноваційні технології, інноваційні моделі, інноваційні підходи, інтерактивні методи, економічні дисципліни.

Сьогодні для економіки України особливо потрібні люди, здатні працювати активно, зацікавлено, з високою професійною майстерністю, з новаторським підходом. Важливим у цьому плані є формування у молоді нового наукового економічного мислення, прагнення до аналізу результатів своєї та колективної праці. Зміни у розвитку продуктивних сил, економічних відносин вимагають постійного оновлення шляхів, форм і методів економічної освіти і виховання молоді.

Узагальнено- теоретичний аспект щодо поняття педагогічної технології розроблений сучасними педагогами: В. Безпалько, М. Кларіним, Б. Ліхачовим, В. Монаховим, Г. Селевко та іншими. Проблему використання інноваційних методів розглядали такі вчені, як О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова та інші. Проблеми економічної підготовки студентів аналізували у науковій літературі О. В. Аксьонова, О. М. Гай, Є. Ю. Захарова, О. Ф. Вербило, Т. Г. Калюжна, Г. О. Москалюк, А. А. Романюк, М. О. Скуратівська, В. Ф. Біскуп, І. В. Тернова, О. М. Зухба, В. В. Кулішов, Ю. С. Кононенко, С. М. Ступчук, В. М. Теслюк, А. В. Якимовська та ін.

Метою дослідження є аналіз застосування оптимальних інноваційних технологій викладання економічних дисциплін під час проведення лекційних і практичних занять у сучасному закладі фахової передвищої освіти та їх впливу на підготовку майбутніх фахівців.

Розвиток технологій та організаційні зміни вимагають активізації навчально-виховного процесу через застосування інноваційних технологій, спрямованих на розвиток у студентів творчого мислення, їх вміння спілкуватися, розмірковувати і приймати рішення.

Інноваційне навчання орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях.

За даними американських учених, під час лекції студент засвоює лише 5% матеріалу, під час читання – 10%, роботи з відео/аудіоматеріалами – 20%, демонстрації – 30%, у ході дискусії – 50%, під час практики – 75%, а коли студент навчає інших чи одразу застосовує знання – 90% [1, с. 38].

Активні форми навчання будуються на інтерактивних методах, коли існує взаємозв'язок не лише між викладачем і студентом, а й між студентами у навчанні.

Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, активна цілеспрямована взаємодія викладача і студента. Якщо говорити про сутність інтерактивного навчання, то необхідно підкреслити, що навчальний процес відбуватиметься за умови постійної, активної взаємодії всіх, хто вчиться. Це співнавчання, взаємонавчання, де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами процесу, а тому добре розуміють, що вони роблять, мають спільну рефлексію щодо їхніх знань, умінь, досягнень тощо.

Активні методики поділяються на вступні, основні, завершальні, допоміжні (рис.1).

Рис. 1. Активні методики навчання

Джерело: розроблено автором на підставі [2]

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Перелік інтерактивних методів навчання відображені у таблиці 1. Інтерактивні методи якнайкраще сприяють досягненню мети розвивального навчання, сутність яких, насамперед, полягає в тому, що навчально-виховний процес відбувається шляхом інтегрованої взаємодії всіх суб'єктів навчання, при чому пріоритетність віддається активності студентів, які можуть виконувати ролі консультанта, організатора й керівника діяльності одногрупників.

Під час викладання дисциплін економічного циклу у Львівському фаховому коледжі індустрії моди застосовуються різні види інноваційних технологій, зокрема технології диференційного та проблемного навчання, інформаційно-комунікаційні, інтерактивні, ігрові технології тощо.

Таблиця 1

Інтерактивні методи навчання

Назва методу	Зміст методу
1	2
Мозкова атака	Метод розв'язання невідкладних завдань за короткий час. Сутність методу полягає в тому, що необхідно висловити як можна найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити їх та класифікувати. Метод мозкової атаки можна використовувати в різних видах діяльності: в роботах з малими та великими навчальними групами, командами, індивідуальній роботі.
Дискусія	Активний метод проведення занять, покликаний мобілізувати практичні й теоретичні знання, погляди слухачів на проблему, що розглядається. Основні передумови використання дискусії в активному навчанні такі: необхідно в складі теми, що досліджується знайти питання, про які слухачі усвідомлено дотримуються істотно різних точок зору. Це може бути зроблене в ході лекцій і інших занять; варто визначити, чи відносяться ці спірні питання до інтересів, що зачіпають багатьох.
Ситуаційний аналіз	Цей метод полягає в тому, що слухачі, ознайомившись з описом проблеми, самостійно аналізують ситуацію, діагностують проблему й надають свої ідеї й рішення в дискусії з іншими слухачами.
Рольова гра	Це особливий вид навчання за допомогою кейсів, що полягає у моделюванні конкретної ситуації, у якій кожен зі студентів виконує певну роль, спонтанно поводяться чи висловлюються таким чином, як, на їхню думку, у цій ситуації повелася би «дійова особа», яку вони «грають».
Ситуаційний аналіз (кейс-стаді)	Аналіз конкретних, ситуацій, що включає глибоке й детальне дослідження реальної або імітованої ситуації.

Джерело: складено автором на підставі [2]

Зокрема, лекції з навчальних дисциплін «Економічна теорія», «Мікроекономіка» проводяться з використанням таких активних методів як «мозгова атака» та дискусій, а також демонстрацій коротких презентацій і доповідей студентів, підготовлених самостійно або під керівництвом викладача, що розкривають одне з питань, передбачених у лекції.

Проведення лекцій з навчальної дисципліни «Підприємницька діяльність» здійснюються з використанням ситуаційного аналізу, який передбачає опис проблеми, яка пропонується студентам для самостійного аналізу, висування ідей та рішень її розв'язання.

Практичні роботи з навчальної дисципліни «Підприємницька діяльність» передбачають пошук підприємницької ідеї, яка є основою створення віртуальної власної фірми та подальшого розгляду практичних питань,

пов'язаних з методикою заснування власної справи, плануванням та веденням підприємницької діяльності (рис.2).

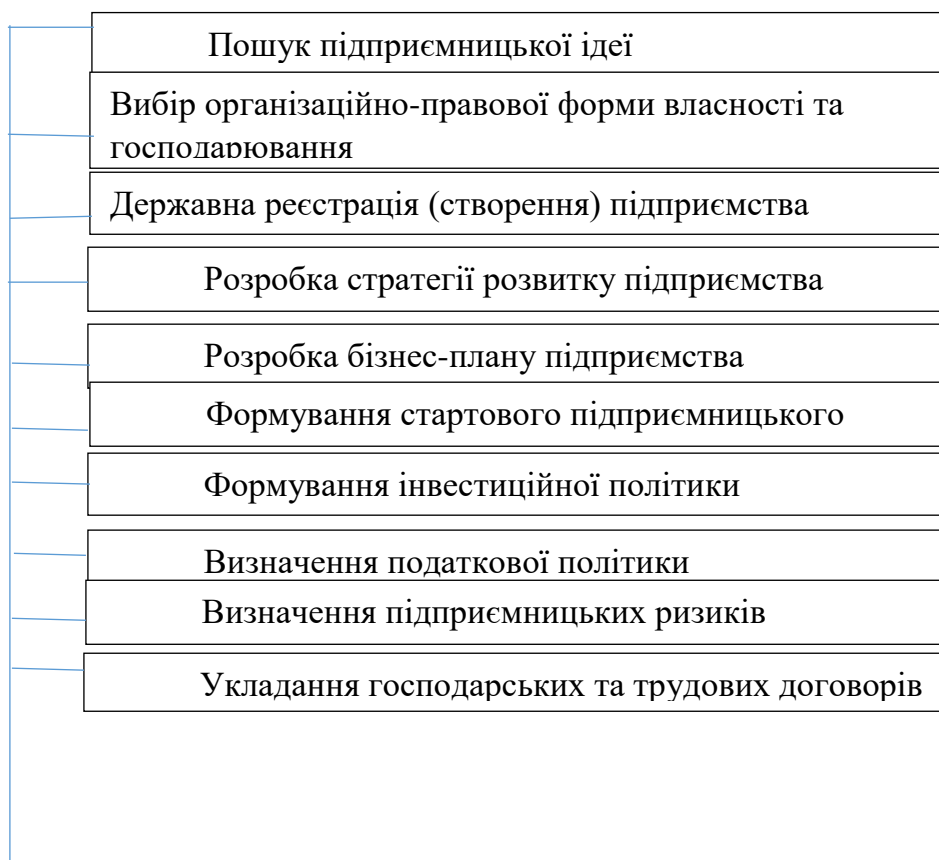

Рис. 2. Структурно-логічна схема проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Підприємницька діяльність»

Джерело: власна розробка автора

Під час викладання дисципліни «Економічний аналіз» здійснюється поєднання лекцій з розглядом практичних завдань, що дозволяє поглибити засвоєння знань, умінь і навичок застосування економічного аналізу для забезпечення прийняття відповідних економічних рішень на рівні господарюючих суб'єктів. Практичні заняття з цієї дисципліни передбачають розгляд практичних ситуацій з оцінки стану об'єкта, результатів його діяльності, виявлення потенційних можливостей підвищення ефективності роботи суб'єктів господарювання. Практичні роботи здійснюються і у формі «рольової гри», метою якої є виявити індивідуальні здібності студентів; розвинути вміння орієнтуватися в швидкозмінних ситуаціях, почуття відповідальності за довірену справу, здібності до оперативної роботи та до вирішення доручених завдань в межах визначеного часового режиму. Інтерактивне навчання формує у студентів компетентність, розширює їх пізнавальні можливості у здобутті, аналізі та застосуванні інформації, а також є базою формування умінь і навичок у майбутній професійній діяльності. У такій співпраці забезпечуються можливості взаємин студентів та викладачів на рівні

партнерства, співдружності, співробітництва. Студенти навчаються ухвалювати важливі рішення, мають можливість спілкуватися та розвивати професійні вміння і навички. У них з'являється глибока внутрішня мотивація. Викладач має можливість виявити свої здібності, виступає як організатор, консультант тощо.

Інтерактивне навчання ґрунтується на взаємодії студентів у середовищі, що створюється на занятті й існує як реальність, у якій вони знаходять для себе частину досвіду, який необхідно засвоїти. При цьому досвід того, хто навчається, є центральним джерелом навчального пізнання. У такому навчанні студент є повноправним учасником процесу і його досвід не менш важливий, ніж досвід викладача, який не дає готових знань, а спонукає до самостійного пошуку.

Висновок. Застосування інноваційних методів при вивченні економічних дисциплін сприяє не тільки систематизації і поглибленню теоретичних знань, але й залучає студентів до активної та творчої діяльності, розвиває уміння узагальнювати, відстоювати свою точку зору, закріплює розуміння основних термінів і понять дисципліни. Водночас формує пізнавальний інтерес до дисципліни, студенти вчаться логічно мислити, розвивають творче мислення, інтуїцію, вміння працювати в команді.

Таким чином, впровадження сучасних педагогічних інноваційних та інформаційних технологій при вивченні економічних дисциплін сприяють швидкому засвоєнню матеріалу, формуванню фахової компетентності студентів, розвитку сучасного економічного мислення, підготовці висококваліфікованих, конкурентноздатних фахівців.

Список використаних джерел:

1. Гай О. М. Інтерактивні методи викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах в контексті забезпечення якості підготовки вітчизняних фахівців / О. М. Гай, Є. Ю. Захарова // Наукові праці Кіровоградського національного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 27. – С. 36–42.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Камінська А .В. Формування готовності майбутніх викладачів до інноваційно ідейності у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] режимдоступу <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN13/11kavvnz.pdf>

СЕКЦІЯ 3. Інновації в певній галузі економіки (легкій промисловості, індустрія моди тощо)

БАЛИЧ-ГУДЗ Г.В.
*ВСП «Львівський поліграфічний
фаховий коледж УАД»,
викладач економічної теорії*

ІННОВАЦІЇ У ПОЛІГРАФІЧНІЙ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОСТІ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан підприємств видавничо-поліграфічної галузі у м. Львові. Розглянуто структуру ринку друкованої продукції, зміни в книговидавничій галузі. Електронні книги. Акцентовано увагу на сегментах гнучкого пакування і етикеткової продукції.

Ключові слова: видавничо-поліграфічна галузь, друкована продукція, цифрові технології управління та друку, електронні книги, інноваційні тенденції виготовлення гнучкого пакування в поліграфічній промисловості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій щодо інновацій в поліграфічну промисловість охарактеризовано в науковому журналі «Поліграфія і видавнича справа», який заснувала і видає Українська академія друкарства, наукових журналах «Молодий вчений», «Інтелект ХХІ» і т.д.

Мета роботи: охарактеризувати інноваційний розвиток видавничо-поліграфічного комплексу, показати зміни.

Виклад основного матеріалу. Поліграфічна галузь – одна з найпривабливіших для здійснення інвестицій в Україні. Це змушує підприємців цікавитись можливістю залучення коштів і власних здібностей саме у поліграфію. Крім того, видавничо - поліграфічний комплекс має тісні зв'язки з іншими галузями, які забезпечують його обладнанням, папером, фарбами та іншими засобами виробництва. Він також повинен мати розвинену інфраструктуру, тобто сукупність проектних, наукових, маркетингових, консультаційних та інших організацій.

Поліграфічна промисловість виступає однією з найважливіших підсистем видавничо - поліграфічної галузі, яка займає важливе місце в економіці України.

У поліграфічній галузі дедалі швидше впроваджуються флексографічний та цифровий друк, фотополімерні друкарські форми, комп'ютерні видавничі системи, системи переробки тестової та графічної інформації, відеотермінали, також зараз все більш популярною в Україні стає інноваційна технологія – 3Д друк.

У зв'язку з бурхливим розвитком електронних технологій друкована продукція змушена змінювати свої позиції на ринку товарів. Цифрові технології управління та друку революційно змінюють основу друку, виводячи поліграфічну промисловість на новий виток розвитку.

На сьогодні найбільша частка в загальному обсязі друкованої продукції належить рекламі та іншим товарам комерційного характеру. Друкована реклама є засобом для забезпечення комунікацій компаній. За допомогою друкованих матеріалів можна проінформувати покупців, клієнтів, партнерів, наприклад, про надходження нової колекції, про знижки, привітати зі святами, запросити на виставку, ознайомити з існуючим асортиментом, нагадати про своє підприємство, сповістити про відкриття нового магазину і т.д. Популярними є сувеніри з нанесеними на них логотипами фірм. Так, до прикладу, серед найбільш популярних сувенірних виробів на товари із нанесеними логотипами або зображеннями є ручки, чашки, брелки і т. д. Цим у Львові активно займаються такі фірми як ПП «Еней», ТзОВ «ВД-друк»

Однак, в останні роки в усьому світі спостерігається тенденція зниження витрат на друковану рекламу – рекламні листівки, буклети, проспекти, каталоги, плакати, візитівки, різноманітні сувеніри, повітряні кульки з нанесеними на них логотипами фірм, календарі тощо.

Основною причиною цього процесу є перерозподіл видатків на рекламу на користь електронних засобів інформації і насамперед – Інтернету. Так Інтернет перетворюється з конкурента на союзника: провідні видання починають займатися онлайн-бізнесом, сайт газети і журнали має багато переваг над друкованою версією, високий ступінь інтерактивності, ширші мультимедійні можливості, доступність.

Інтернет-видання значно оперативніші, не потребують реєстрації, паперу, поліграфії і доставки, тому відбувається поступове витіснення традиційних видавничих технологій.

На сьогоднішній день у Львівській області найбільшими серед виробників газет і журналів є Видавничий дім «Високий замок», ТзОВ «Експрес Медіа Друк» та інші. Займаються вони також випуском рекламних брошур для великих супермаркетів, таких як «Арсен», «Рукавичка», «Сільпо» та інші.

Провідною компанією в поліграфії, що спеціалізується на виробництві новітнього додрукарського, друкарського і післядрукарського обладнання на сьогоднішній день є Heidelberg. Будь-яке обладнання фірми користується попитом.

Одними з передових фірм, які постійно застосовують інноваційні технології в своїй роботі є «Фотонова», «Біг Арт» та «Бізнес прайм Україна».

ПП «Фотонова» – це одна з найвідоміших студій м. Львова, компанія пропонує послуги широкоформатного друку (виготовлення календарів, візиток, плакатів) та друк на сувенірах: футболки, тарілки, подушки, магніти, горнятка, брелки, пазли, чехлів для мобільних телефонів та друк фотографій на ПВХ, покритих ламінацією або акрилом.

ПП «Біг Арт» – це рекламно-виробнича компанія, яка пропонує обслуговування в сфері рекламних послуг, а саме: широкоформатний друк, оформлення шкільних кабінетів, інформаційні та шкільні стенди (шрендери, Х-банери і т.п.).

Рекламна компанія «Бізнес Прайм Україна» займається якісним виробництвом зовнішньої реклами та пропонує: друк агітаційної продукції, друк афіш, буклетів, вивісок, плакатів, флаєрів, також здійснює широкоформатний друк, інтер'єрний друк, друк банерів, друк на сітці, друк на холсті, друк на плівці, друк на шпалерах.

Найбільше криза видавничої галузі вплинула на книговидання. Так, починаючи з 1997 р. спостерігається зниження обсягів видання вітчизняної книги до рівня менше від одного примірника на жителя, а отже, починається поступовий процес культурної, освітньої та інтелектуальної деградації українців.

Останніми роками дуже популярним стало виготовлення фотокниг. Цим займаються приватні фірми, одна з найпрестижніших фірм «Гарден Бук», яка є популярною по всій Україні. Значення електронних книг у соціокомунікативному просторі постійно зростає. Фактично можна говорити про новий етап у розвитку книговидання та соціальних комунікацій у цілому. Поява дешевих та зручних електронних пристроїв для читання сприяє їх продажі.

Застосовується велика кількість видів шкір заміника, текстильних матеріалів, що дозволяє створювати обкладинки на будь-який смак та будь-які комбінації, індивідуальні вставки (фотовставки та металічні вставки). Крім фотокниг, фірма друкує картини на холсті.

Найбільші ж темпи зростання останнім часом демонструють сегменти гнучкого пакування і етикеткової продукції. Швидкий розвиток виробництва гнучкого пакування обумовлено його низькою вартістю і високими експлуатаційними характеристиками.

У Львові питаннями пакування активно займаються наступні підприємства – Укр пол, ТЗОВ «ЕККО», ПП «Полі Пак».

Основні інноваційні тенденції виготовлення гнучкого пакування в поліграфічній промисловості – екологізація матеріалів, використання здатної до

біорозкладання плівки, розробка «розумних» систем пакування, що контролювали б якість запакованої продукції.

Використання нанотехнологій і наноматеріалів для виробництва пакування є досить широким. Одним із таких видів мікроелектроніки є RFID-мітка, що використовується для виготовлення «розумного» пакування.

Розумні пакування мають ряд функцій, вони націлені на спостереження за якістю харчових продуктів або оточуючого їх середовища під час транспортування та зберігання, для передбачення або вимірювання безпечного терміну зберігання продукції.

Сьогодні технологія RFID пакування та скорочують кількість крадіжок стала ефективним інструментом для захисту товарів від крадіжок чи підробок. Практично всі захисні мітки, що продаються щорічно, наносяться на пакування та скорочують кількість крадіжок на 80%.

Завдяки вбудованим наносенсорам в пакуванні, споживачі зможуть бути впевненими у високій якості продукту та відсутності підробки. Датчики можуть сигналізувати про псування їжі, повідомляти точну споживну цінність запакованого продукту тощо.

Використання нанотехнологій у пакувальній галузі поліграфічної промисловості дає можливість забезпечити споживачів більш свіжою та пристосованою до їхніх потреб продукцією.

Висновки. Отже, інноваційна діяльність в поліграфічній галузі промисловості здійснюється, не зважаючи на високий ступінь ризику, слабкість вітчизняної економіки, обмеженість власних коштів і підтримки держави. Переважають підприємства малого і середнього бізнесу, що функціонують в умовах скороченого попиту на продукцію галузі.

Список використаних джерел:

Воржакова Ю.П., Амелькіна А.О. Сучасний стан та перспективи розвитку видавничо-поліграфічної галузі України // Журнал «Економіка та держава». – 2019. – №1643 від 28.12. 2019

Гончарук О.В. Бабенко А.А. Стан і перспективи розвитку підприємств поліграфічної промисловості в Україні та світі // Журнал «Молодий вчений» – 2018. – № 1

Грет Г.П., Таленко М.Ю. Інноваційна діяльність видавничо-поліграфічної галузі: суть і тенденції розвитку // Журнал «Поліграфія і видавнича справа» – 2012. – № 2

БАЛКО О.Б.,
ВСП «Львівський фаховий коледж
харчової та переробної промисловості НУХТ»,
викладач спецдисциплін

ХМАРНІ РЕСТОРАНИ – НОВА КОНЦЕПЦІЯ ПОБУДОВИ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Анотація. Розглянуто перспективи впровадження нової бізнес-моделі «dark kitchen» у закладах ресторанного господарства. Проаналізовано переваги і недоліки від застосування інноваційної технології у сфері ресторанного бізнесу на даному етапі.

Ключові слова: хмарні ресторани, віртуальні ресторани, ресторани-примари, «dark kitchen», заклади ресторанного господарства, інновації.

Постановка проблеми. Епідемія коронавірусу істотно змінила ресторанний бізнес, змусивши його існувати в нових умовах. Багато ресторанів закриваються, а деякі не тільки залишаються на плаву, а й збільшують продажі - завдяки просуванню доставки їжі.

Доставка їжі з ресторану - найважливіший і актуальний тренд останніх років тільки посилиться в 2021-м із-за карантинних обмежень.

У зв'язку з цим нещодавно з'явилася нова бізнес-модель в ресторанному бізнесі - «dark kitchen» - кухні, на яких ресторани виробляють їжу тільки для доставки. Сьогодні цей напрямок в світі вже використовують багато гравців, продаючи свої страви чере Deliveroo, Glovo, Uber Eats, а також власні сайти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом окремі аспекти інноваційного розвитку сфери ресторанного господарства та оцінювання ефективності інноваційної політики підприємств цього виду діяльності висвітлювалися у працях Г. П'ятницької, В. Архіпова, О. Григоренко, О. Борисової. Проте дослідження інноваційних змін, що впливають на результати роботи підприємств ресторанного господарства в умовах пандемії коронавірусу не проводилось. Це і визначило мету цього дослідження.

Мета даної роботи є розгляд інноваційної технології «dark kitchen» (віртуальні ресторани, хмарні ресторани) в ресторанному господарстві та визначення переваг та недоліків від впровадження інновації у закладах ресторанного господарства.

Виклад основного матеріалу. Хмарні ресторани (вони ж віртуальні ресторани, вони ж ресторани-примари) - це принципово нова концепція побудови ресторанного бізнесу, яка розглядає кухню ресторану як лише одне з багатьох харчових виробництв. А бренд ресторану лише як один з багатьох, які

можуть на ній готувати. Хмарні ресторани є еволюційним продовженням доставки їжі.

Вперше концепція хмарної кухні була представлена Пітером Шатцбергом і Тоддом Міллманом в 2013 році в Нью-Йорку. З тих пір мережа їх віртуальних ресторанів достатньо збільшилася і зараз покриває вже два міста - Нью-Йорк і Чикаго. Мережа налічує 16 ресторанних брендів, забезпеченням яких займаються чотири, забиті під зав'язку замовленнями, кухні. За приблизними підрахунками мережа продає їжі на \$ 18 млн. на рік [3].

«Темні кухні» - нове явище, яке швидко розвивається. Одним з його прикладів став паризький стартап Food Cheri, заснований в 2015-му. Через рік компанія вже виконувала майже 1 тис., замовлень на день для офісних працівників у Парижі й околицях та збрала на розвиток більше \$ 6,7 млн. інвестицій. Зараз таких проектів, які тільки готують та доставляють їжу, у світі сотні, та їх кількість зростає разом з аудиторією. За аналітикою бюро Statista, світова кількість користувачів доставок їжі в 2017 році налічувала 34 млн., за прогнозом вона збільшиться до 86 млн. до 2024 року [2].

Термін «темні кухні» містить у собі різні бізнес-моделі. Це можуть бути:

- класичні ресторани, які здають кухню в оренду кухарям віртуальних закладів, що працюють на доставку;
- «темна кухня», яку відкривають власне сервіси доставки і запрошують партнерські ресторани готувати на них;
- проекти, як Food Cheri, які все роблять самі, не віддаючи доставку стороннім компаніям.

Основна відмінність між хмарним рестораном і доставкою їжі полягає в тому, що у випадку з доставкою їжі заклад функціонує під суто одним брендом. Під цим брендом замовлення приймаються, під ним вони готуються і під ним доставляються. Якщо власник ресторану хоче продавати їжу під своїм ім'ям і ні під чийм іншим, тоді його формат однозначно доставка їжі.

У випадку з хмарної кухнею функціонуючих на ній ресторанів може бути хоч десять, хоч двадцять. Власником яких може бути як одна людина, так і безліч абсолютно різних. Наприклад, ви ресторатор, який володіє точкою по доставці піци і суші, який раптом вирішує зайнятися доставкою корейської їжі. Але замість додавання корейської їжі в уже існуюче меню, робите для її реалізації окремий бренд, здійснюючи приготування всіх страв в одному просторі. Ось в цьому тонкому моменті ваша доставка їжі і перетворюється в хмарний ресторан.

Причина, по якій ресторатори воліють відкривати нові бренди, а не об'єднувати всі кухні світу в одне меню, обумовлена тим, що клієнти воліють замовляти страви зі спеціалізованих закладів. Навряд чи в італійському

ресторані хтось спроможеться замовляти оджахурі, качку по-пекінськи або сашимі. Але у випадку з хмарної кухнею все це без проблем може співіснувати в межах одного приміщення [1].

Переваги хмарних ресторанів.

Вища продуктивність. Ресторани готують замовлення безперервно, не відволікаючись на обслуговування в залі.

Привнесення ексклюзивності на ринок доставки їжі. Хмарні ресторани чимось нагадують Netflix: агрегатори відповідають за створення оригінальних ідей, завдяки чому забезпечується тривала залученість покупців.

Мінімізація витрат на відкриття. Оскільки більше не стоїть завдання залучати клієнтів, відпадають всі витратні складові ресторанного бізнесу - не потрібно шукати місце з великою прохідністю, платити шалену оренду, робити дизайн інтер'єру і зовнішню вивіску, купувати посуд і меблі.

Оптимізація робочої сили. Для роботи хмарного ресторану досить шеф-кухаря, його помічників, мийниці посуду і водія доставки. Офіціанти, бармени, хостес, менеджери залу стають непотрібні. Як наслідок, зменшується фонд заробітної плати і створюється можливість зосередити зусилля на виготовленні більш якісного продукту.

Конкурентоспроможні ціни. Хмарні ресторани можуть інвестувати більшу частину фінансових ресурсів в створення смачних страв і тестування нових концепцій, тому що їм не потрібно генерувати додатковий дохід на покриття інвестицій в інші складові бізнесу.

Недоліки хмарних ресторанів.

Відсутність особистого контакту. Складно побудувати теплі, дружні стосунки з клієнтом або зачарувати його національною гостинністю.

Обмежений попит. Технологічність цієї концепції ресторанів одночасно є і її мінусом, тому що доступ до цієї технології буде не у всіх клієнтів. А багатьом банально вона може просто не припасти до смаку.

Обмежена присутність бренду. Будучи позбавленими фізичної оболонки, цифрові ресторани ніколи не зможуть змагатися з аналоговими. Площі для брендування такого ресторану завжди будуть обмежені декількома текстовими полями і місцем під лого.

Конкуренція. Якщо для звичайного ресторану важливим є місце розташування, то для хмарних ресторанів є його відсутність. Так оренда дорога, але навколо вас, якщо пощастить може виявитися всього два-три конкурента або зовсім їх може не бути. В Інтернеті постійне змагання на всіх можливих рекламних майданчиках, як всередині додатків, так і за їх межами. Ситуацію можна виправити тільки за допомогою агресивного інтернет-маркетингу.

Алкоголь і кава. З огляду на заборону доставки алкоголю, хмарним ресторанам доведеться попрощатися з великою статтею доходів [1].

Новий формат виявився настільки популярним, що в нього заходить традиційне ресторанне господарство. Наприклад, влітку 2020 року британська мережа McDonal's відкрила «темну кухню» в одному з передмість Лондона, щоб упоратися з напливом замовлень.

В Україні «dark kitchen» тільки розвивається, у нас є шанси зайняти своє місце в цій цікавій ніші.

Більшість київських закладів не стали переформатувати власні виробничі потужності, а скористалися послугами «темних кухонь», які облаштовують служби доставки. Ще в листопаді 2019 таку кухню відкрив сервіс Raketa, сервіс запустив у 2020 році дві «чорні кухні» в Києві, а в січні 2021 - у Дніпрі. Їхня особливість в тому, що всі витрати за оренду, оснащення та управління «темною кухнею» бере на себе служба доставки. Зворотний бік такої співпраці - те, що служби доставки беруть комісію до 40% із кожного замовлення, причому як в Україні, так і в інших країнах [2].

«Зовнішня служба доставки вкрай не вигідна для ресторанів. Якщо заклад працює під час карантину, треба платити оренду та виводити людей, то в цьому випадку робота з Raketa або Glovo не має сенсу. Для ресторану це може бути лише іміджевий проект, щоб показати, що ти на плаву», - говорить Денис Ринський, підприємець зі Львова.

У Львові з його розвиненою гастрономічною культурою серед закладів із доставкою конкуренція висока. Але треба відмітити, що «темних кухонь» від великих сервісів доставки, у нашому місті поки немає.

Однак Денису Ринському та його колегам вдалося запустити «КуркаGo» - сервіс із різними стравами з курки та власною доставкою.

Вони в перші дні карантину розробили концепцію, меню, інтернет-магазин і вже 25 березня змогли запуститися. За словами підприємця, цей проект задумувався як рятувальне коло для його компаній «Арена Кейтеринг» і Global Event, які у Львові займалися кейтерингом та організацією заходів. Оскільки ці галузі першими закрили під час локдауну, Ринський перепрофілював кухарів і команду для нового проекту з приготування та доставки їжі, щоб уникнути звільнень.

Фокус на доставку виправдав себе. Проект «КуркаGo» за півроку вийшов на самоокупність, зараз львів'яни отримують запити від інших українських міст на відкриття таких самих закладів. Глобальні плани також у київського проекту Food Collection, який в 2020 році відкрив три «темні кухні» та вісім віртуальних ресторанів у столиці, а в 2021-му планує заходити в усі міста-мільйонники. За прогнозами сервісу Glovo, в українського ринку доставки великий потенціал: за

цей рік він виросте в три-чотири рази [2].

Висновок. Заклади ресторанного господарства сьогодні переживають трансформацію - споживачі воліють вибирати та замовляти страви дистанційно, використовуючи Інтернет та спеціалізовані платформи і додатки.

Культура доставки їжі і онлайн-замовлення розвиваються неймовірно швидкими темпами, тим більше під час пандемії, коли заклади закривають для відвідин, і дозволяють працювати тільки на винос або на доставку. Крім доставки з звичайних закладів, зростає число замовлень з «хмарних» ресторанів, які не приймають офлайн-гостей і готують виключно для доставки.

Список використаних джерел

1. *Как облачные рестораны изобретают ресторанный рынок заново [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://yummies.ru/concept/kak-oblachnye-restorani-izobretayut-restorannyy-rynok-zanovo/>*
2. *Темна кухня. Чому віртуальні ресторани так швидко завоювали український ринок готової їжі [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://focus.ua/uk/ukraine/474185-temnaya-kuhnya-pochemu-virtualnye-restorany-tak-bystro-zavoevali-ukrainskij-rynok-gotovoj-edu>*
3. *Облачная кухня: почему все больше ресторанов снижают зоны для посетителей вплоть до нуля [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.it-world.ru/it-news/tech/142059.html>*

ГЛАДУН О.В.

*Львівський коледж транспортної
інфраструктури ДНУЗТ
викладач економічної теорії*

ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В КОНТЕКСТІ ПОТРЕБ СУЧАСНОГО РИНКУ

Анотація. У даній статті розглянуто концепцію інноваційного розвитку компаній залізничного транспорту, враховуються основні загрози, що перешкоджають інноваційному розвитку пасажирських компаній залізничного транспорту, а також фактори, що є поштовхом до інноваційного розвитку цих суб'єктів господарювання. Слід наголосити, що до основних факторів, які безпосередньо впливають на діяльність підприємств, що займаються залізничним туризмом, треба віднести: наявність розвиненої залізничної інфраструктури; наявність у безпосередній близькості до залізниці розвиненої туристичної інфраструктури; наявність курортно-рекреаційних місць, які

можуть бути цікаві потенційним туристам; попит на залізничний туризм; високий рівень обслуговування впродовж надання туристичних залізничних перевезень; гнучка цінова політика.

Ключові слова: залізничний транспорт, залізничний туризм, інноваційний розвиток, концепція інноваційного розвитку, пасажирські компанії.

Постановка проблеми. На сьогодні структурні перетворення в українській економіці мають великий вплив на діяльність залізничних компаній, суттєво змінюючи механізми управління процесами їхнього функціонування й об'єктивно спонукаючи ці компанії в умовах сучасного ринку до пошуку нових креативних інструментів інноваційного розвитку з метою забезпечення стратегічних конкурентних переваг. Стратегія розвитку залізничних компаній, крім будівництва нових залізничних ліній і модернізації інфраструктури, передбачає також розробку нових видів рухомого складу, підвищення якості перевізних послуг, їх ефективності й безпеки. Тому перед АТ "УЗ" постало важливе завдання — підвищення ефективності роботи пасажирського господарства за рахунок: збільшення обсягів перевезень, оптимізації руху пасажирських поїздів, збільшення кількості денних поїздів і організації залізничних туристичних подорожей, що дозволить знизити його збитковість. Ефективне функціонування пасажирської компанії, виконання стратегічних та тактичних завдань можливе лише за умови активізації її інноваційного розвитку. Актуальність впровадження залізничного туризму зумовлена завданнями, що поставлені в таких ключових документах: "Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року", а також Постанова Верховної Ради України від 13.07.2017 № 1460VIII "Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України". Таким чином, в умовах глобалізаційних змін економіки, що впливають на інноваційний розвиток пасажирських компаній, необхідно продукувати креативні методи та форми їх розвитку, і одним із таких стратегічних економічно доцільних напрямків є організація залізничного туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інновація виникає як наслідок використання результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на удосконалення процесу виробничої діяльності, економічних, правових і соціальних відносин у галузі науки, культури, освіти, в інших сферах діяльності суспільства. Цей термін може мати різні значення в різних контекстах, їхній вибір залежить від конкретних цілей виміру чи аналізу [1]. Відповідно до Закону України "Про інноваційну діяльність", інновації — це новостворені

(застосовані) і (або) удосконалені конкурентноспроможні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери. О.Г. Кірдіна [2, с. 126] пропонує розглядати інновацію на залізничному транспорті як реалізований пріоритетний напрямок розвитку залізничної галузі, що є результатом науково-творчого пошуку суб'єктів галузі, який приводить до отримання принципово нових (відсутніх раніше) результатів різного характеру (технічних, організаційних, технологічних, фінансових та ін.) та корисності внаслідок використання.

Інноваційна діяльність на залізничному транспорті — це комплексний процес створення нових або удосконалення існуючих транспортних послуг (товарів) на основі розробки, впровадження прогресивних техніко-технологічних, організаційно-економічних та управлінських рішень, комерціалізації сучасних споживчих форм [3]. Інноваційна діяльність на залізничному транспорті має власну специфіку, зумовлену специфікою самої галузі, її капіталомісткістю, інерційністю, повільною окупністю інвестицій тощо. На залізничний транспорт припадає більше половини всього вантажообігу, тому з розвитком залізниць пов'язані інші галузі економіки. Крім того, залізничний транспорт є досить матеріаломісткою та енерговитратною галуззю, де впровадження інновацій з метою економії витрат може дати значний ефект насамперед у масштабі країни. Законодавчі основи розвитку залізничного транспорту України визначені в Стратегії розвитку залізничного транспорту на період до 2030 р. Зазначимо, що в них взагалі немає слова "інновація", але наведені напрямки розвитку, які неможливо реалізувати без впровадження інновацій. Останніми роками на залізничному транспорті інноваційна діяльність спрямовується на впровадження інформаційних технологій, логістичних принципів організації перевезень, нових видів сервісного обслуговування з наданням комплексу супутніх робіт, що має на меті створення транспортних послуг високої якості та нових споживчих характеристик. 1 липня 2017 р. у складі "Українська залізниця" була створена філія "Пасажирська компанія", до складу якої увійшли підрозділи пасажирських перевезень всіх шести регіональних філій. Таким чином завершився процес формування вертикально-інтегрованої структури пасажирських перевезень у далекому сполученні. Після чого заплановане розділення вертикалей всередині компанії на ремонтну, експлуатаційну та інші. Також формується й комерційна вертикаль: продаж, маркетинг, непрофільні доходи. Для пасажирів такі нововведення також позитивні, адже будуть запроваджуватися єдині стандарти обслуговування, екіпірування поїздів,

однакові ціни на додаткові послуги в поїздах і на вокзалах [4]. Ефективне функціонування пасажирської компанії, виконання вищеперерахованих завдань можливе лише за умови активізації її інноваційного розвитку. Проблеми інноваційної діяльності на залізничному транспорті досліджують вітчизняні та закордонні вчені. Зокрема В.Л. Дикань, О.Г. Кірдіна, І.Л. Назаренко, Ю.М. Уткіна, у праці яких [1] розглянуто питання економіки та організації інноваційної діяльності на залізничному транспорті та інші.

Формулювання мети наукової праці. Незважаючи на велику кількість наукових праць у теорії та практиці інноваційного розвитку пасажирських компаній, питання організації розвитку залізничного туризму є недостатньо висвітленим і потребує подальшого вдосконалення. Тому метою статті є розробка концепції інноваційного розвитку компаній, яка б врахувала основні загрози, що перешкоджають інноваційному розвитку пасажирських компаній залізничного транспорту, а також фактори, що є поштовхом до інноваційного розвитку цих суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність на залізничному транспорті — це комплексний процес створення нових або удосконалення існуючих транспортних послуг (товарів) на основі розробки, впровадження прогресивних техніко-технологічних, організаційно-економічних та управлінських рішень, комерціалізації сучасних споживчих форм; охоплює етапи життєвого циклу товару (послуг) від зародження ідеї і до впровадження інновацій у виробництво [3]. Інноваційна діяльність на залізничному транспорті має власну специфіку, зумовлену специфікою самої галузі, її капіталомісткістю, інерційністю, повільною окупністю інвестицій тощо. На залізничний транспорт припадає більше половини всього вантажообігу, тому з розвитком залізниць пов'язані інші галузі економіки. Крім того, залізничний транспорт є досить матеріаломісткою та енерговитратною галуззю, де впровадження інновацій з метою економії витрат може дати значний ефект, насамперед, у масштабі країни. Останніми роками на залізничному транспорті інноваційна діяльність спрямовується на впровадження інформаційних технологій, логістичних принципів організації перевезень, нових видів сервісного обслуговування з наданням комплексу супутніх робіт, що має на меті створення транспортних послуг високої якості та нових споживчих характеристик. Як зазначено у монографії [5], ринок залізничних туристичних послуг буде формуватися за двома напрямками. Перший передбачає переключення частини клієнтів з автомобільного туризму на залізничний транспорт, оскільки нові сучасні вагони більш надійні, безпечні, комфортні й не потребують проживання в готелях. Другий — це використання існуючих та нових вузьких колій в

основному у важкодоступних районах Закарпаття та Західної України для залучення додаткових вітчизняних та закордонних туристів. Серед найголовніших завдань сьогодення є створення інноваційних систем розвитку компаній, які відповідатимуть вимогам і викликам часу. Зазначені завдання актуалізуються з огляду на активну участь вітчизняних компаній в загальноцивілізаційних процесах, що вимагають поглибленого осмислення власної ідентичності, з метою знаходження свого унікального місця в умовах швидкого розвитку інновацій сучасної інтелектуальної платформи. На мою думку, одним із перспективних напрямів інвестування коштів є розвиток залізничного туризму, який займає значну долю надходження коштів у місцевих та державних бюджетах інших країн. Внаслідок об'єктивних та суб'єктивних причин вже майже два десятиліття цей вид туризму майже зник, тож потрібні нові принципові підходи до його відродження та розвитку. Залізничний туризм має свою специфіку, а отже потребує спеціальної методології для забезпечення його інноваційного розвитку, з метою власного розвитку та послаблення конкурентного впливу з боку поки що доволі популярного автомобільного та морського туризму. На мій погляд, до основних факторів, які безпосередньо впливають на діяльність підприємств, що займаються залізничним туризмом, слід віднести: наявність розвиненої залізничної інфраструктури; наявність у безпосередній близькості до залізниці розвиненої туристичної інфраструктури; наявність курортно-рекреаційних місць, які можуть бути цікаві потенційним туристам; попит на залізничний туризм; високий рівень обслуговування впродовж надання туристичних залізничних перевезень; гнучка цінова політика тощо. Надання повного комплексу туристичних послуг, трансферних перевезень, оглядових екскурсій дозволяє пасажирським компаніям визначити сферу своєї діяльності під час організації залізничного туризму, раціональні умови та зони використання залізничного транспорту на конкурентному ринку туристичних послуг, оптимізувати фінансування креативних інноваційних проектів.

Висновки. З метою досягнення високих економічних показників пасажирським компаніям необхідно розробляти, продукувати та впроваджувати креативні інноваційні заходи для підвищення рівня розвитку шляхом організації залізничного туризму, що є важливою частиною корпоративної відповідальності. Вважаю, що необхідно постійно досліджувати, аналізувати й розвивати ініціативи інноваційного напрямку. Ефективна адаптація компаній до змін у навколишньому середовищі можлива лише за умови реалізації превентивних заходів, спрямованих на підтримку їх життєздатності та забезпечення конкурентоспроможності, тобто в умовах постійного інноваційного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Економіка і організація інноваційної діяльності на залізничному транспорті: навч. посіб. / В.Л. Дикань, О.Г. Кірдіна, І.Л. Назаренко, Ю.М. Уткіна; під ред. В.Л. Диканя. Харків: УкрДАЗТ, 2014. 225 с.
2. Кірдіна О.Г. Інновації на залізничному транспорті та рівні їх корисності // Економіка транспортного комплексу. 2010. Вип. 15. С. 124—130.
3. Сич Є.М., Ільчук В.П. Інноваційно-інвестиційний розвиток залізничного транспорту. Київ: Логос, 2002. 256 с
4. Новостворена філія "Пасажирська компанія" об'єднала вертикаль пасажирських перевезень ПАТ "Укрзалізниця" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/454106/
5. Марценюк Л.В. Організація залізничного туризму в Україні: монографія / Дніпропетр. нац. унт залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. — Дніпро, 2017. — 351 с.

КОЛОДЧАК О.С.

ВСП Львівський фаховий
коледж індустрії
моди КНУТД,
викладач менеджменту

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ЗОКРЕМА У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Розробка стратегії розвитку і просування малого і середнього бізнесу - це найважливіший етап реалізації бізнес-ідеї, на якому визначається і розробляється план виходу бізнесу на ринок і план його подальшого розвитку. Ключовою перешкодою на шляху його розвитку є обмеженість власних фінансових ресурсів, що й зумовлює потребу у запозичених коштах. У сучасній фінансовій системі основними суб'єктами кредитних відносин є банки, що визначає домінування банківського кредиту.

Ключовою перешкодою на шляху його розвитку є обмеженість власних фінансових ресурсів, що й зумовлює потребу у запозичених коштах. У сучасній фінансовій системі основними суб'єктами кредитних відносин є банки, що визначає домінування банківського кредиту.

Першочерговим завданням уряду країни слід вважати створення сприятливого середовища для утворення та зростання нових підприємств.

Підтримка з боку держави має здійснюватися шляхом допомоги у формуванні стартового капіталу для відкриття підприємства і забезпечення сприятливих умов для подальшого розвитку та функціонування малих підприємств.

Одним із головних напрямів сприяння розвитку малого бізнесу є створення системи фінансової підтримки. Як відомо, діючі важелі державної підтримки малого підприємництва в Україні поділяються на дві групи методів: прямі і непрямі.

На тенденції розвитку малого бізнесу в Україні безпосередньо впливає негативна динаміка основних макроекономічних показників, насамперед: обмеженість попиту та криза збуту на внутрішньому ринку: надання субсидій та позик; формування державних фондів; створення спеціальних державних установ.

До основних форм непрямой підтримки, які поступово повинні витіснити важелі прямого адміністративного впливу, слід віднести: податкові пільги (або повне звільнення від податків); прискорену амортизацію; знижки, пов'язані з науково-дослідницькими роботами та підготовкою кадрів для підприємницької діяльності, тощо.

Вищезазначені форми державної підтримки тією чи тією мірою використовуються в Україні, і їх варто вважати ефективними, гнучкими важелями допомоги малим підприємствам.

Аби зробити фінансування для малих підприємств доступнішим, доцільно задіяти систему залучення позик, подібну тій, що існує в інших країнах. Замість того щоб витратити гроші на субсидії та дотації, уряд може сприяти наданню малим підприємствам, які мають у цьому потребу, позик та гарантувати їх повернення в разі неплатоспроможності реципієнта. Таким чином держава зменшує ризик для позичальника й усуває головну перешкоду на шляху надання позик.

Поки що в Україні дуже гостро стоїть проблема кредитування малих підприємств, їх доступу до фінансових ресурсів. Далеко не кожне МП спроможне сплачувати досить високі процентні ставки. Комерційні ж банки, своєю чергою, не поспішають розвивати відносини з малими підприємствами через підвищений ризик щодо повернення кредитів. Комерційні банки видають МП лише короткострокові кредити і їх не можна вважати джерелом кредитування малого бізнесу.

Якщо держава справді має намір допомагати суб'єктам малого підприємництва і бачить у ньому невід'ємний елемент системи ринкових відносин, тоді її фінансово-кредитна політика повинна стимулювати його розвиток. [1]

Важливу увагу розвитку підприємництва приділяють на Львівщині. Одним з пріоритетних напрямів роботи Львівської міської ради є створення та розвиток сприятливого бізнес-середовища у Львові. У липні 2019 року був створений Центр підтримки підприємництва Львівської міської ради. Його діяльність спрямована на консультування, навчання, підтримку бізнесу тощо.

08 липня 2020 року місто підписало Меморандум про взаєморозуміння та партнерство між Фондом розвитку підприємництва, Офісом розвитку малого та середнього підприємництва, та сімома банками-партнерами (АТ «Ощадбанк», АБ «Укргазбанк», АТ «Укрексімбанк», АТ КБ «Приватбанк», АТ «Кредобанк», АТ АКБ «Львів» та АТ «Райффайзен Банк Аваль» в рамках реалізації Програми «Доступні кредити 5–7-9%». Так, за словами міського голови Львова Андрія Садового, синхронізувавши міську програму відшкодування відсотків з державною програмою «Доступні кредити 5–7-9%», частину фінансового навантаження, яке лягає на підприємців, зможе відшкодувати міська рада.

Під час підписання меморандуму було досягнуто домовленості про проведення представниками банків, на базі Центру підтримки підприємництва Львівської міської ради, вебінарів з реалізації Програми.

Практика Центр підтримки підприємництва створений для стимулювання підприємницької активності та продуктивності бізнес-середовища в місті, збільшення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств Львова. Досягнення мети Центру забезпечується трьома напрямками діяльності:

1.Навчання Центр сприятиме зростанню компетентності львів'ян різного віку у підприємстві та зацікавленості в початку власної справи: “Вчимося бізнесу” - курс тренінгів для підприємців-початківців та осіб, які хочуть розпочати власну справу; “Шкільне підприємництво” – основи бізнесу для підлітків; Студентське підприємництво – розвиток підприємницької культури серед молоді; «Соціальне підприємництво» - створення та функціонування підприємств для забезпечення потреб соціально-вразливих категорій населення; «Жінки в бізнесі» - для жінок які створюють або розвивають власну справу.

2.Консультування В Центрі надаються безоплатні кваліфіковані консультації підприємцям та усім зацікавленим щодо юридичних, фінансових, організаційних питань започаткування та розвитку бізнесу, дозвільних процедур, налагодження ділових контактів.

3.Підтримка бізнесу Центр пропонує підприємцям участь у міських програмах сприяння розвитку підприємництва: Програма компенсації відсотків по кредитах для підприємців; Надання виставкових ваучерів; Програма розвитку місцевих товаровиробників.

Центр сприяє розвитку кластерних ініціатив, реалізації спільних проектів з підприємцями та асоціативними підприємницькими структурами. В Центрі діє послуга «Гарячий стіл» - оперативне вирішення проблемних питань підприємців при реалізації інвестиційних проектів у місті Львові. Надається інформація про ініціативи організацій інфраструктури підтримки підприємництва в різних сферах, послуги, що ними надаються для сприяння розвитку бізнесу. Центр бере участь в організації локальних та міжнародних заходів, що мають на меті розвиток економічних зв'язків малих та середніх підприємств Львова.

Послуги, що надаються Центром підтримки підприємництва Львівської міської ради, користуються високою популярністю серед діючих та потенційних суб'єктів підприємництва. Так, за час його роботи (станом на січень 2021 року) проведено 174 заходи, в яких взяли участь 1775 осіб .[2]

На Львівщині розпочинає роботу "Агенція регіонального розвитку Львівської області", яка має допомагати органам виконавчої влади реалізувати їхні основні функції, налагоджувати співпрацю з бізнесом та громадянським суспільством. За даними прес-служби Львівської ОДА, в Україні діє 17 таких агенцій, які об'єднують наявні програми та проекти розвитку в областях. Активно установа запрацює на початку червня цього року. На перших етапах роботи планують реалізувати проект подолання диспропорції в гірських територіях, запровадити моніторинг виконання діючої Стратегії Львівської області, яка була затверджена на 2016-20 роки і розроблятимуть нову Стратегію, терміном до 2027 року. [3]

Для того щоб малий бізнес зайняв, як у багатьох розвинутих країнах, належне місце в економіці, потрібні дві умови: можливість розширеного відтворення капіталу і затребуваність результатів праці.

Світовий досвід свідчить, що практично в усіх розвинутих країнах держава бере активну участь у формуванні та розвитку підприємницької діяльності, підтримці найбільш доцільних і ефективних її напрямів. Навіть у таких країнах, де склалися вікові традиції приватного підприємництва, малий бізнес потребує допомоги й одержує її на основі державних програм підтримки малого підприємництва.

Для ефективного розвитку малого підприємництва в Україні необхідно й надалі створювати механізм ефективної взаємодії між державою та підприємницьким сектором. Його відсутність засвідчується тим, що малі підприємства ще не відіграють вагомої ролі в економіці України. Це проявляється й у тому, що вони не стали одним із важливих засобів усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення нових робочих місць і

скорочення безробіття, активізації нових процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами і послугами.

Список використаних джерел

1. Донець О. Б. Банківська стратегія кредитування малого і середнього бізнесу [Електронний ресурс] / О. Б. Донець // Глобальні та 12 національні проблеми економіки № 7, 2015. – С. 686–690. – Режим доступу : <http://www.global-national.in.ua>

2. Львівська міська рада [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://city-adm.lviv.ua/lmr/tsentr-pidtrymky-pidpryemnytstva>

3. Агенція регіонального розвитку Львівської області [Електронний ресурс] .-Режим доступу: <https://ard.lviv.ua/>

МАЗУР Т.М.

ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач основ САПР виробництва

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПОБУДОВИ НАГРУДНОЇ ВИТОЧКИ ЗАСОБАМИ САПР JULIVI

Анотація. Досліджено особливості побудови нагрудної виточки в БК жіночого плечового виробу засобами модулю «Дизайн» САПР Julivi за двома методиками конструювання і подано опис побудови елементу конструкції записаний програмою. Проілюстровано якість спряження ділянок креслення.

Ключові слова. Конструювання жіночого одягу, САПР, АРМ-конструктор.

Вступ. Як відомо, проектування швейних виробів і розробка їх конструкцій займає ліву частку у виробництві одягу. Тому, визначення найоптимальнішого шляху побудови конструкції і оптимізація побудови окремих ділянок і вузлів є дуже актуальною і важливою для скорочення витрат часу на проектування базових конструкцій жіночого одягу.

При побудові конструкції, окремих вузлів чи елементів конструкції методом традиційного проектування за допомогою олівця і лінійки на папері конструктор виконує побудову конструкції згідно розрахунків і за визначеною послідовністю побудови для певної методики конструювання. Проте, при виявленні помилки в побудові на папері виконавець може повернутися до вже

накресленого вузла, точки чи лінії витерти їх звичайною канцелярською гумкою і наново накреслити, а решту креслення залишити без змін.

При проектуванні БК на комп'ютері за допомогою спеціалізованої програми, наприклад, САПР Julivi модуль «Дизайн» [11] виникає необхідність в логічній і раціональній послідовності побудови окремих елементів конструкції. Побудова конструкції розпочинається з довільно розміщеної точки на площині екрану, поступово, згідно методики конструювання, виконується побудова елементів і вузлів. Звичайно, розробники передбачили можливість внесення змін і виправлення помилок у алгоритмі побудови. Але, зміни і виправлення алгоритму не повинні порушувати послідовності ланцюжка побудови. Тому, раціональність і логічність алгоритму побудови кожного вузла конструкції є надзвичайно важливою. Адже, якісно збудувавши конструкцію, можна використовувати її безліч раз лише змінюючи вихідні параметри.

Постановка завдання. Метою даної роботи є проведення аналізу побудови нагрудної виточки БК жіночого плечового виробу за допомогою модулю «Дизайн» САПР Julivi.

Для даного дослідження було проведено оглядовий аналіз навчальних посібників з конструювання одягу і було визначено три конструкції які найчастіше використовуються при проектуванні жіночого одягу. [1, 4, 7, 9, 10]

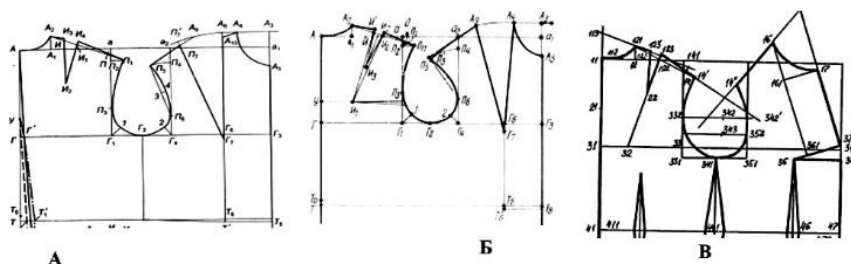

Рис.1 варіанти побудови нагрудної виточки.

Як видно на рис 1.в) Варіант В побудови нагрудної виточки значно відрізняється від А і Б, тому, в порівняльний аналіз його включати не будемо. Побудову виконуватимемо в модулі «Дизайн» САПР Julivi. [11]

Результати досліджень. Для проведення порівняльного аналізу проведено певну підготовчу роботу: збудовано БК жіночого плечового виробу до моменту коли розпочинається побудова нагрудної виточки. Побудову БК виконуємо в модулі «Дизайн» САПР Julivi [5, 11]

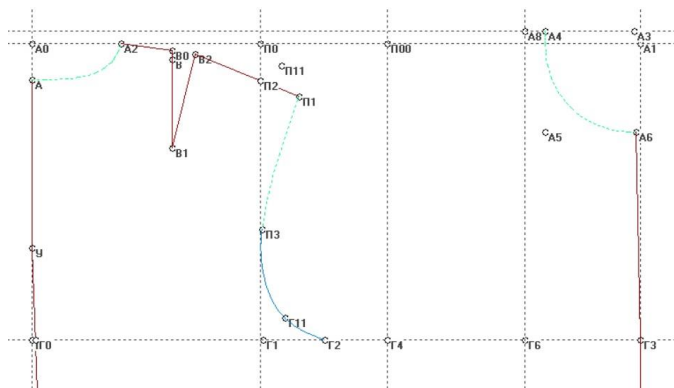

Рис.2. Побудова БК до побудови нагрудної виточки

Наступним етапом було виконано побудову нагрудної виточки. Алгоритми побудови записані програмою і представлені на рис.3 і 4.

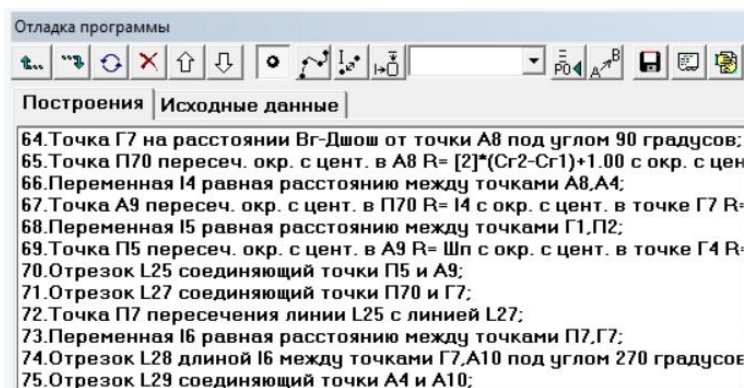

Рис.3. Алгоритм виконання побудови виточки варіант А записаний програмою

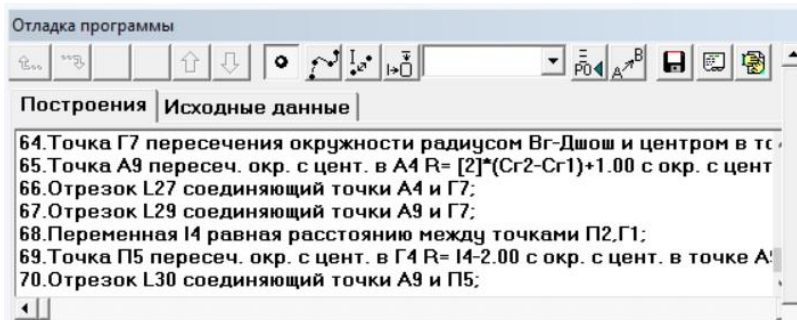

Рис.4. Алгоритм виконання побудови виточки варіант Б записаний програмою

Як видно з рис. 3 і 4 для побудови розхилу нагрудної виточки для варіанту А потрібно виконати 12 різних операцій побудови, для варіанту Б лише 7. Результати виконання алгоритмів побудови представлено на рис.5. Для повноти сприйняття і подальшої перевірки спряження побудовано лінію пройми пілочки.

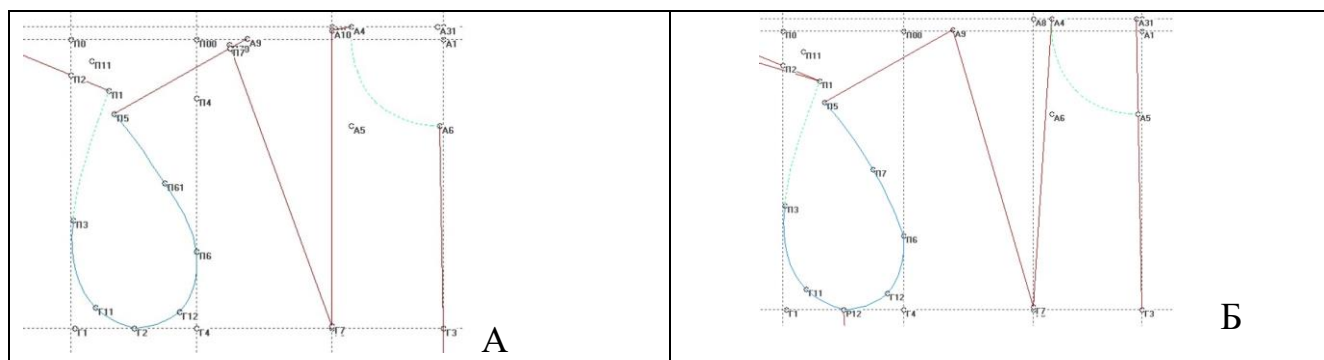

Рис.5 Побудова нагрудної виточки

Для перевірки правильності спряження сторін нагрудної виточки її розхил переведено в лінію пройми (рис.6)

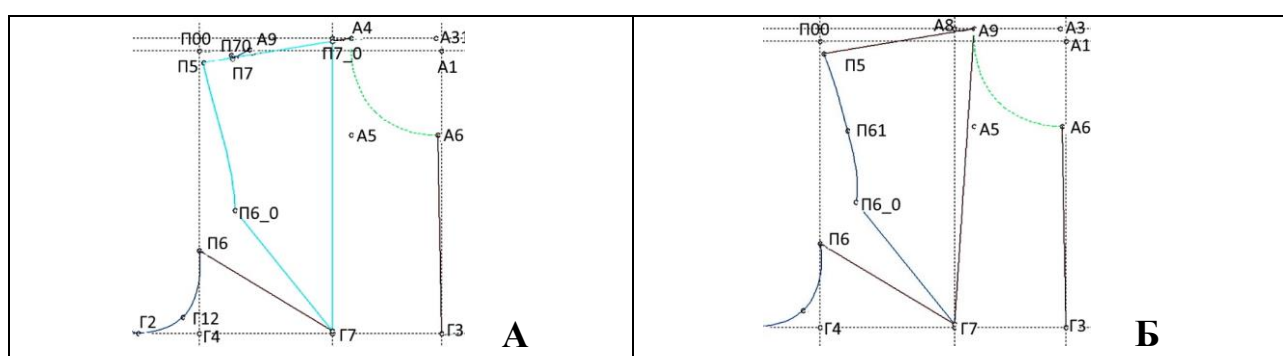
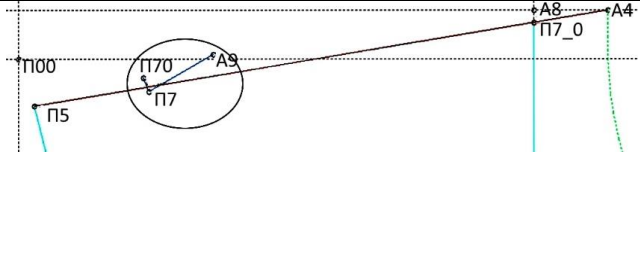
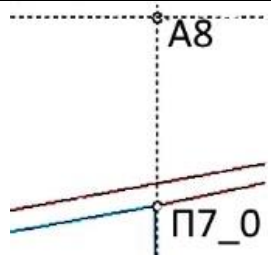

Рис.6 Переведення нагрудної виточки в пройму

При побудові лінії плеча лінія А9П5 перетинає лінію лівої сторони виточки Г7П70 (рис.6 Варіант А) внаслідок цього виникає потреба у спряженні лінії плеча при закритій нагрудній виточці. Коли побудову виконують вручну, конструктор, після закриття виточки проводить спряження лінії з'єднуючи точки А8 та П5 під лінійку і в подальшій роботі з лекалом використовує нову, спряжену лінію. На рис.6 Варіант Б сторони виточки з'єднуються точно по кінцевих точках виточки А9→А4 (А4 – точка вершини плечового зрізу). Спряження лінії проводити не треба.

При побудові конструкцій за допомогою САПР виконуємо аналогічну операцію. На рис. 7 представлено результат після проведення операції спряження плечової лінії і переведення виточки у пройму (для варіанту Б). На площині креслення, також, залишилися елементи конструкції (П70П7А9 разом з відрізками, які їх з'єднують (на рис. 7 їх обведено колом)), які не будуть використовуватися в подальших модифікаціях даної БК. Відрізок П70П7 буде давати похибку в прямолінійності плечової лінії, що можна побачити на рис.8.

	
<p><i>Рис.7 Проведення операції спряження плечової лінії шляхом проведення відрізка А4П5</i></p>	<p><i>Рис.8 Ділянка умовного зшивання сторін виточки у збільшеному масштабі (верхня лінія - це лінія спряження)</i></p>

Після проведеної операції спряження плечової лінії на конструкції залишаються елементи (на рис.7 виділені колом), які є зайвими, тобто, додають алгоритму деяку громіздкість. Проектування конструкції в програмі «Дизайн» САПР Julivi [3] виконується за певною послідовністю, де побудова кожного наступного елемента (точки, лінії чи відрізка) прив'язана до вже раніше поставлених точок та ліній. Тому, видалення точок П70, П7, А9 і ліній, які їх з'єднують, зруйнує алгоритм побудови конструкції, який виконували після їх побудови.

Висновки. В результаті проведеного дослідження виконано аналіз двох послідовностей конструктивної побудови нагрудної виточки. Спроектовано два алгоритми цього процесу інструментами модуля «Дизайн» САПР Julivi і проведено детальний аналіз якості побудови кожного з них шляхом виконання подальших модифікацій цих конструкцій. Визначено більш раціональний спосіб при однакових стартових можливостях. Запропоновано алгоритм побудови нагрудної виточки засобами САПР без операцій подальшого спряження плечової лінії.

Список використаних джерел

1. Колосніченко М.В., Щербань В.Ю., Процик К.Л. Комп'ютерне проектування одягу: Навчальний посібник. – К.: Освіта України, 2010. – 236 с.
2. Колосніченко М.В., Зубкова Л.І., Пашкевич К.Л., Полька Т.О., Остапенко Н.В., Васильєва І.В., Колосніченко О.В.. Ергономіка і дизайн. Проектування сучасних видів одягу: Навчальний посібник.- К.: ПП “НВЦ “Профі”, 2014. - 386с.
3. Офіційний сайт Сапрлегпром «Julivi»[Електронний ресурс].-Режим доступу: [http:// www.julivi.com](http://www.julivi.com) «Julivi».
4. Сивак В.Г., Калініна О.К., Харламова Г.М. Легке плаття.- К. : “Час”, 1992.- 336 с.

5. *Шершнева Л.П. Конструирование женской одежды на типовые и нетиповые фигуры. - М.: Легкая индустрия, 1980.- 232с.*
6. *Шершнева Л.П., Ларькина Л.В. Конструирование одежды: Теория и практика: Учебное пособие.- М.:ФОРУМ: ИНФА-М, 2006.-288с.*
7. *Янчевская Е.А. Конструирование одежды: Учебник для студентов высших учебных заведений.- М.: Издательский центр “Академия”, 2005.- 384с.*
8. *Куренова С.В., Савельева Н.Ю. Конструирование одежды (2-е изд.)/ Серия “Высшее профессиональное образование”. - Ростов н/Д: “Фуникс”, 2004.-480с.*
9. *Единая методика конструирования одежды СЭВ (ЕМКО СЭВ). Теоретические основы.– М.:ЦНИИТЭИЛП, 1988. – Т.1. – 165 с.*
10. *Рябуха В.Н., Морозов И.Ю., Костюкевич А.И., Головацкий В.В., Кашура А.Л. «Julivi» – система, созданная профессионалами фирмы «САПРлегпром»./ Легка промисловість. – 2002. – №2. –С. 20–21.*
11. *ОСТ 17-326-81 (1981) [Изделия швейные, трикотажные, меховые. Типовые фигуры женщин. Размерные признаки для проектирования одежды.] М.:ЦНИИЕЭИлегпром, 62с.- (Отраслевой стандарт).*

МОВЧАН В.П.

*ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
методист, викладач маркетингу*

АРОМАМАРКЕТИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ СПОЖИВАЧІВ В МАГАЗИНАХ ОДЯГУ

Вступ та постановка проблеми. В умовах сучасної конкурентної боротьби на ринку одягу кожна компанія використовує найрізноманітніші засоби впливу на споживача, привернення та утримання його уваги. Саме тому окрім традиційних маркетингових технологій, фірми намагаються знайти та використати в своїй діяльності новітні та оригінальні прийоми для удосконалення ефективності власної політики. Сьогодні невід’ємним елементом ефективної маркетингової діяльності магазинів одягу є аромамаркетинг як особлива складова сенсорного маркетингу і нейромаркетингу загалом. Аромамаркетинг – це напрям маркетингу, який використовує запахи для підвищення продаж. Закордонний досвід провідних компаній показує, що впровадження аромамаркетингу позитивно впливає на

збільшення прибутків і формування унікального фірмового стилю. Проте серед українських компаній аромамаркетинг поки не набув масового поширення. Тому наразі зростає необхідність доведення доцільності впровадження аромамаркетингу у діяльність магазинів одягу .

Ключові слова: *Аромамаркетинг, нейромаркетинг, аромат, аромадизайн, аромабрендинг, фешн-ритейл, магазин одягу, бренд.*

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аромамаркетинг є порівняно новим методом впливу на споживачів, адже лише наприкінці ХХ ст. розпочалося вивчення психологічних чинників, які позначаються на виборі покупців. Цей напрям досліджень відобразили у своїх працях такі провідні зарубіжні і вітчизняні вчені, як Р. Аксель, М. Аршамбо, Л. Бак, О. Босак, В. Вудвуд, І. Данченко, Н. Заворохіна, М. Лідстром, Д. Новіков, Т. Окландер, Л. Сагер, Л. Серас, Е. Тімашов, А. Хірш та ін. Значну частину досліджень у сфері аромамаркетингу виконали окремі компанії, які аналізували власну діяльність та довели ефективність використання засобів аромамаркетингу. Всі вони відзначили значний приріст продажів від 5% до 150% і більше. [1].

Нюх на 75% випереджає інші органи чуття за силою емоційного впливу на людину. При цьому, в 85% випадків рішення про купівлю приймається на підсвідомому рівні, вважає Мартін Ліндстром, відомий світовий експерт в галузі брендингу та нейромаркетингу, в своїй книзі «Почуття бренду» («Brand Sense»). Цей факт підтверджують в компанії Nike: 84% відвідувачів воліли робити покупки в відділі, де відчувався приємний аромат, незважаючи на 10-20% різницю в ціні товару, у порівнянні відділом без запаху. [5]

Виклад основного матеріалу. Аромати – це потужний та ефективний інструмент сучасних продажів. У світовій маркетинговій практиці аромамаркетинг в магазинах почали застосовувати в Європі і США тільки в кінці 90-х рр. На даний момент цей напрямок переживає підйом у західній роздрібній торгівлі.

Аромамаркетинг (англ. Scent marketing) - стратегія, що передбачає використання приємних ароматів для поліпшення іміджу компанії і сервісу, а, в кінцевому рахунку, для зростання продажів. Під аромамаркетингом розуміємо розроблення і підбір певного аромату для підприємства, що у гармонійній і вдалій взаємодії з ключовими маркетинговими елементами (товар, ціна, місце розташування, позиціонування, бажане враження тощо) спрямований на досягнення ментальної близькості зі споживачем та в перспективі забезпечить отримання компанією прибутку

Алгоритм впливу на споживачів за допомогою аромамаркетингу має такий вигляд: «Запах → Емоції → Образи → Асоціації → Настрій → Поведінка → Купівля». Головною відмінністю аромамаркетингу від інших видів

маркетингових комунікацій є можливість відчути клієнтом всіма органами почуттів переваг товару, послуги, корпоративного іміджу.

Професор маркетингу Пем Схолдер Еллен з університету Джорджії (США) так описує сприйняття нюхом: «При впливі подразників на різні канали сенсорного сприйняття, людина спочатку думає, а потім реагує, але у випадку з нюхом мозок реагує раніше, ніж ми встигаємо подумати». Дієвість аромаркетингу вже оцінили багато компаній [7].

За статистикою, наведеною американськими вченими, ароматизатори й ароматизація торговельного приміщень збільшує час перебування покупця в даній зоні на 15%, при цьому збільшення обсягу продажів продукції досягає 20% [3].

Активне використання аромамаркетингу обумовлено тим, що споживач постійно перебуває у стані напруги, його «бомбардують» зорові образи, які він навчився контролювати, а запах – це підсвідоме вплив, який практично неможливо контролювати. При грамотному застосуванні запаху як засобу впливу споживач не відчуває присутності запаху, його концентрація така, що дозволяє впливати на мозок відразу, а не на рецептори в носі. Вплив на покупця за допомогою запаху є можливістю збільшення часу його перебування в магазині. Людиною в даному випадку прямо не маніпулюють і вона не буде купувати більше тільки тому, що пахне, але приємний запах змушує розслабитися, допомагає звернути увагу на більшу кількість товару, а це прямий шлях до збільшення обсягу покупки та зростанню товарообігу.

Різні запахи сприяють виникненню у людей певного настрою, а приємні аромати поліпшують загальне самопочуття. Одні запахи заспокоюють, інші знімають утому, збільшують концентрацію уваги й активізують розумові процеси. Завдяки ароматам можна управляти підсвідомістю людей, адже запахи сприяють відродженню спогадів. Різні аромати можуть провокувати певні емоції, реакції, спогади й асоціації. На цьому принципі й ґрунтується механізм аромамаркетингу.

Підприємства застосовують технології аромамаркетингу для: створення особливої атмосфери в місцях перебування клієнтів (поліпшення іміджу організації); затримки клієнтів у місцях продажів на більш тривалий час; збільшення обсягу продажів; формування у клієнта образу прив'язаності до бренду компанії; підвищення лояльності клієнтів і бажання відвідати місце повторно; додаткового рекламування за рахунок відчуття аромату за межами приміщення (сувеніри, подарункова продукція); поліпшення сприйняття клієнтом якості пропонованих товарів і послуг; залучення нових клієнтів за допомогою стимулювання незапланованого придбання ними товару/послуг; підвищення ефективності праці працівників, зняття стресових станів;

забезпечення конкурентних переваг; непрямой реклами бренду ароматизованими товарами/ послугами тощо. [4]

Нині найбільш популярними інструментами ароамаркетингу є такі: звичайна ароматизація повітря, яка створює певний настрій і атмосферу. ароабрендинг, коли підбирається певний аромат, який стане певною візитною карткою бренду; ароадизайн – передбачає стимуляцію емоцій і створення певної атмосфери за допомогою різних запахів; ароаклінінг, який дає змогу позбутися будь-якого неприємного запаху в магазинах та закладах харчування і замінити його свіжим ароматом; ароапеліграфія – можна надати аромат будь-якій поліграфічній продукції; ароасувеніри - подарунки клієнтам з таким фірмовим ароматом. [3]

Найчастіше стратегію ароамаркетингу застосовують офіси організацій (банки, агентства нерухомості); магазини будь-якої спеціалізації, супермаркети, бутики; спорт і фітнес-центри, сауни, салони краси; кінотеатри, розважальні центри; клініки, медичні установи; готелі; автосалони; художні галереї, дизайнерські студії; казино, зали ігрових автоматів; промоакції, вечірки, прем'єри, покази, виставки, презентації, конференції тощо. [2]

Але дедалі частіше навіть ті бренди, які, здавалося б, “не пахнуть”, використовують унікальні аромати для своїх продуктів. Запах бренду — це така ж частина брендбуку, як логотип чи кольорова палітра.

Ароматизація магазину одягу не тільки підвищує впізнаваність і імідж, вигідно виділяючи вас серед численних схожих магазинів. Застосування ароамаркетингу створює у клієнтів переживання від покупки, стимулює купівельний інтерес. Крім того, певні аромати позитивно впливають на настрій покупців, завдяки чому вони довше перебувають магазині, а якщо клієнт розслаблений і перебуває у відмінному настрої, його купівельна спроможність підвищується, збільшується кількість імпульсивних покупок, а разом з ними і ваша прибуток.

Вибір аромату для тієї або іншої мети – це мистецтво. Більше мистецтво, ніж наука, тому що точних критеріїв вибору не існує. Необхідно враховувати традиції у регіоні, характеристики цільової аудиторії, особливості рекламного носія: чи хочуть донести аромат через сувенір, через друковану продукцію або через повітря. Наприклад, досвід західних колег показує, що жінки середнього і старшого віку віддають перевагу ароматам диких квітів, молодому поколінню більше до смаку запахи квітучих цитрусових.

Часто магазин одягу поділяють на зони, кожна зі своїм ароматом: вхідна зона, примірочні, прикасові зони і найбільша - торгова. Зазвичай застосовується ароматизація на вході (він м'яко занурить покупця в атмосферу магазину, а якщо секція знаходиться всередині торгового центру, то аромат, виходячи за

межі секції, приваблює відвідувачів всередину - кількість відвідувачів гарантовано підвищиться). Застосовуючи зональну ароматизацію всередині торгового приміщення, можна підказати відвідувачам, де знаходяться товари, що підлягають розпродажу, а де нові колекції.

Найкраще проводити ароматизацію всього приміщення, що створює певну атмосферу, яка впливає на емоції клієнтів і персоналу, підвищує впізнаваність свого бренду і імідж компанії.

При виборі аромату в магазині потрібно врахувати колір інтер'єру (теплі помаранчеві кольори асоціюються з цитрусом, персиком; відтінки червоного - запах троянди, глибокі квіткові аромати; зелені відтінки - нотки трави, ківі, шавлії, лайма; сірий і колір металік - водні, кавуново-огіркові нотки); його дизайн, матеріали, які використані в інтер'єрі; освітленість; площа магазину; спрямованість.

Спеціалісти з ароамаркетингу рекомендують використовувати в магазинах для різних груп споживачів різні аромати, а саме: в магазинах жіночого одягу - сандалове і червоне дерево, жасмин, неролі, троянда, ваніль, фрукти, бузок, лаванда, базилік, м'ята, лимон та аромати-аналоги відомих парфумерних брендів; білизни - лаванда, ваніль; ділового чоловічого одягу та аксесуарів - запах натуральної шкіри, дуба, сандала і низькі ноти тютюну, бергамоту, кедр, грейпфрута, також парфумовані актуальні запахи; спортивного, молодіжного, джинсового одягу - підбадьорливі, свіжі аромати, ноти цитрусових, морський бриз; взуття та одягу зі шкіри - запах шкіри, також вдало підкреслюють запах шкіри цитрусові, ваніль, сандал, тютюн; дитячих магазинах - фруктові і ягідні запахи - диня, полуниця, суниця; карамельні, запах молочного коктейлю, «тутті-фрутті» та інші «смачні» запахи. Підкреслити престиж магазину допоможуть запахи брендових парфумів, терпкуваті, тютюнові запахи. [3]

Провідні компанії уже давно оцінили вплив ароамаркетингу на продажі. Аромат в фешн-ритейлі - важливий атрибут, що підкреслює модну складову бренду. Не випадково фешн-будинки зазвичай мають свою лінію ароматів. Прикладами вдалого використання ароамаркетингу є такі відомі світові бренди як Dolce & Gabbana, Chanel Burberry, Yves Saint Laurent, Ralph Lauren, Hugo Boss, CK, Zara, Mango, Calvin Klein, Maxmara, Pierre Cardin, Mango, Benetton, Hugo Boss, Victoria's Secret, Mexx, Sisley [6]

Щороку кількість брендів, які ароматизують свої приміщення, зростає. Свій аромат мають магазини одягу, як-от Stradivarius, Tezenis, Zara, Bershka, Massimo Dutti. Також наділяти ароматом можна і ту продукцію, яку нюхати будуть, здається, насамкінець — одяг, взуття. Наприклад, речі бренду Massimo

Dutti мають унікальний запах шкіри, хоча не всі предмети гардероба від цього бренду зроблені з натуральної шкіри.

У Європі вже не перший рік успішно застосовують ароматизацію магазинів одягу, в Україні така практика з'явилася недавно. За словами експертів, свій аромабренд має поки 1 % українських компаній. Так, вже по-особливому пахнуть заклади компанії Inditex (бренди Zara, Massimo Dutti, Oysho, Bershka, Stradivarius), ЦУМ, Estro. [4]. Для мережі магазинів взуття та аксесуарів Estro був розроблений унікальний аромат з нотами ванілі та тютюну. В магазинах мережі VOVK використовується аромат парфум «Amor Amor» САСHAREL - легкі нотки свіжості цитрусових у поєднанні з вишуканістю амбри і кедря передають настрій свята та свіжості літнього ранку, що став прекрасним доповненням інтер'єру і підкреслив якість та стиль виробів бренду. [5]

Для здійснення задач у напрямку ароматизації повітря приміщень, підприємства роздрібною торгівлі використовують послуги компаній, які працюють на ринку аромамаркетингу. Такі компанії пропонують різноманітне обладнання для аромамаркетингу, а також мають безліч аромакомпозицій. Лідерами в виробництві систем і витратних матеріалів з ароматизації повітря для професійного застосування в громадських місцях можна назвати три великі компанії – це дві німецькі фірми Reima Air Concept й Var'a'Dor, а також австралійська компанія Air Aroma. В нашій країні також мають попит французькі фірми - Floressence, Jean Niel, і Payan Bertrand і американська компанія ScentAir. Ароматичним брендингом для бізнесу в Україні займаються п'ять провідних компаній, а саме: агентство аромамаркетингу Ol.factory, компанія "StH Group", ПП «Арома-Трейдинг» Aroma Selective АРОМАКС [3]

Висновки. Отже, у сучасних умовах аромамаркетинг є надзвичайно важливим інструментом у боротьбі за покупців на ринку одягу. Досвід багатьох провідних світових, в тому числі і українських, компаній підтверджує, що приємний запах як елемент фірмового стилю здатен збільшувати готовність клієнтів до здійснення покупки. Наразі запах, поряд із дизайном приміщень та упаковки продукції, фірмовим стилем співробітників, рекламою, персональними продажами та сервісом є дієвим інструментом підвищення конкурентоздатності підприємства

На сьогоднішній день поки що рано говорити про те, що в нашій країні аромамаркетинг отримав широкий розвиток і завоював популярність. Дорога аромамаркетингу тільки починається, і це, між іншим, на руку всім тим, хто займається роздрібною торгівлею одягом. Сьогодні за допомогою аромамаркетингу можна на кілька кроків вперед випередити своїх конкурентів, які про ароматизації торгових точок ще навіть не чули [7].

У сучасних умовах жорсткої конкурентної боротьби нехтування таким маловитратним та прогресивним методом збільшення прибутків, як ароамаркетинг, послаблює конкурентні позиції підприємства. Ароамаркетинг - це дуже хороший спосіб зробити ривок в бізнесі, особливо коли в нашій країні цей напрям малорозвинених.

Список використаних джерел:

1. Лундстром М. *Вуology: Захоплююча подорож в мозок сучасного споживача* / М. Лундстром. – М. : Эксмо. – 240 с.
2. Бутивищенко Е. О Призначення ароамаркетинга в роздрібній торгівлі / Е. Бутивищенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://trademaster.ua>.
3. Аромако. Колекція ароматів [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://scentmarketing.ru/aroma>
4. Ароамаркетинг для вашого бізнесу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.sth-gr.com/>
5. Ароматизація магазинів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vivascent.com.ua/ua/magaziny>
6. Ароамаркетинг: навіщо бренду аромат та як його обрати [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bazilik.media/aromamarketynh-navishcho-brendu-aromat-ta-iak-joho-obraty/>
7. Останні новини в світі маркетингу та економіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lenta-ua.net/novosti/14495-aromamarketing-reklamnye-tehnologii-iraznoobraznyehischreniya.html>

СТАРИЙ А.Р.

ВСП «Львівський фаховий коледж
індустрії моди КНУТД»,
викладач прикладної механіки

ОБГРУНТУВАННЯ ПАРАМЕТРІВ ДИНАМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ОЧИСТКИ ТА МИЙКИ У ВІБРАЦІЙНІЙ МАШИНІ ЗАНУРЕНИМ ПУЛЬСУЮЧИМ СТРУМЕНЕМ РІДИНИ З ТВЕРДИМИ ЧАСТИНКАМИ

Анотація. Проаналізовано способи чистки і мийки та конструкції машин і пристроїв з вібраційним приводом, які реалізують ці способи. Вибір конкретного способу очистки та мийки обумовлюється в залежності від виду та властивостей забруднень, від вимог, що ставляться щодо чистоти виробів, умов та типу виробництва. Розглянуто фізичні основи

взаємодії пульсуючого турбулентного потоку рідини з твердими частинками із забрудненою поверхнею. Розглянуто фізичні основи створення у насадку вібраційної машини пульсуючого турбулентного потоку рідини. Побудовано амплітудно-частотну характеристику коливань рідини у насадку камери пульсації вібраційної машини. Сформовані завдання подальших експериментальних досліджень.

Ключові слова: очистка, мийка забруднень, вібраційна машина, динамічні параметри процесу та машини.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На поверхні деталей і складальних вузлів в процесі їх виготовлення, експлуатації машин і устаткування утворюються технологічні та виробничі забруднення. Якісне очищення об'єктів від забруднень досягається комплексним фізико-хімічним і механічним впливом на нього, перше – забезпечується використанням хімічних речовин, що впливають на забруднення, друге – використанням механічної енергії впливу на забруднення (скребки, щітки, струмені рідини, струмені абразиву). Для забезпечення належної чистоти і якості поверхні деталей машин розроблено ряд процесів з використанням механічної дії. Частина спеціального обладнання, яке виготовляється для миття для очищення деталей досить висока. Задовольнити потреби промисловості в цьому плані можливо за рахунок впровадження очисних та мийних машин, побудованих на агрегатній і модульній елементній базі, які не поступаються подібним, спеціальним і забезпечують високу уніфікацію і гнучкість.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями теорії та практики очистки і мийки деталей при виготовленні та ремонті займалися багато вчених дослідників, а саме: Л. М. Гуревич, Ю. С. Козлов, А. А. Куликов, М.Б. Латищенко, А.П. Садовський, М. Ф. Тельнов, Р. І. Сілін, Н. А. Сівченко, але поява нових технологічних процесів виготовлення деталей, нових вимог до якості ремонту різноманітних об'єктів техніки призводить до пошуку нових технологій і методів та створення нових конструкцій установок для та мийки деталей об'єктів, особливо у серійному і дрібносерійному та одиничному типах виробництва при виготовленні деталей та ремонту обладнання.

Процесами оздоблювально-зачищувальної віброобробки займалися А. П. Бабічев, М. Е. Шаїнський, А. В. Міцик, В. А. Федоровіч, струміно-абразивною обробкою мілких деталей А. Е. Проволоцкий, А. А. Анділахай, Ф. В. Новіков, А. Б. Цигановській. У результаті проведених теоретичних та експериментальних досліджень встановлено, що гідроабразивне зношування відбувається в умовах ударної дії твердих частинок на поверхню тіла. Залежно від властивостей матеріалів і кута атаки абразивними частинками

зношування може мати природу крихкого руйнування (знос силікатного скла), мікрорізнання (знос міді), пластичного відтискування, виникнення і зростання мікротріщин. Інтенсивність зношування залежить від кута атаки [1], швидкості потоку, концентрації, розміру, твердості абразивних частинок, співвідношення твердості поверхні матеріалу і абразивних частинок. Зі зменшенням кута атаки знижується величина ударного імпульсу, збільшується ймовірність мікрорізнання поверхні.

Якісне очищення об'єктів досягається за рахунок комплексної взаємодії фізико-хімічного та механічного впливу миючого струменя на забруднення. Фізико-хімічний фактор забезпечується застосуванням нагрітих миючих розчинів, що пов'язано зі значними матеріальними витратами на придбання і нагрів цих розчинів при несприятливому впливі їх на навколишнє природне середовище. Тому, розробка технології для поліпшення якості ремонту і технічного обслуговування обладнання, з поверхні деталей та вузлів необхідно видаляти не тільки слабо і середньо зв'язані забруднення (дорожній бруд, олійно-грязьові відкладення і т.д.), але і міцно зв'язані (продукти корозійного руйнування, старе лакофарбове покриття та т.п.), які займають близько 10% загальної площі поверхні об'єктів і мають найбільшу трудомісткість видалення.

Підвищення ефективності очисних та миючих установок досягається за рахунок підвищення механічної дії струменя на забруднення. Найбільш перспективними і поширеними з існуючих на сьогоднішній день технологій очищення та миття об'єктів є технології з використанням водяних струменів високого тиску [2-4]. Останнім часом зростання ефективності очищення машин при використанні технологій струминного очищення досягається за рахунок збільшення кінетичної енергії струменя шляхом підвищення тиску подачі миючої рідини або додаванням до неї абразивного матеріалу. Як збільшення механічного фактора, використовується застосування абразиву, як окремо (сухі струмені), так і спільно з миючим розчином (водо-піскоструминна обробка) або підвищення тиску мийного струменя [5].

Дані способи забезпечують значну якість миття та очистки і високу продуктивність, але їх робота пов'язана зі значними енергетичними затратами через велику потужність приводу, яка необхідна для подачі води і абразиву. З метою очистки конкретного забруднення необхідно розробляти технології очистки, які здійснюють зрив забруднюючого матеріалу під дією додаткових напружень, створених у потоці миючої рідини за допомогою абразиву або частинок полімерної крихти. Для мийки забруднень перспективним є застосування вібраційних приводів в обладнанні та явище кавітації, яке має значну руйнівну енергією, а газові пухирці, які не

сплеснулись, збільшують силу тертя газорідного потоку на поверхні забруднення [6].

Відомі способи та конструкції машин та пристроїв з вібраційним приводом для чистки та мийки деталей та вузлів для різних забруднень, які виникають при виробництві або ремонті обладнання та техніки [7-9]. Пристрій [7] для мийки деталей містить ванну для миючої рідини, діафрагму, трубку сопло, сітку для розміщення деталей, електромагнітний вібраційний привод. Вадю даного пристрою є невелика амплітуда коливань мембрани при значній частоті (50 Гц), що створює невелику швидкість струменю з насадка, а також неможливість промивати виріб з різних боків. Пристрій [8] для мийки мілких деталей містить ванну для миючого розчину, дно якої має можливість коливатися, касету з деталями, яка встановлюється у ванну. Мийка деталей здійснюється періодичним омиванням поверхонь деталі мийною рідиною з великими швидкостями.

Створення вібраційного обладнання з пульсуючим робочим тілом на основі гідропульсатора (ГП) [6,9], у якому робоче тіло виступає як інструмент, стримується недостатністю теоретичних та експериментальних досліджень в цій області. Цим зумовлюється актуальність роботи. Як показали раніше виконані дослідження динамічних явищ у рідинних середовищах [6], підданих керованим вібраційним впливам, що вони можуть бути успішно використані для здійснення та інтенсифікації зазначених процесів.

Мета статті. Потреба у створенні спеціальних установок для виконання операції очистки та мийки деталей машин при ремонті у дрібносерійному виробництві є актуальним науково-технічним завданням. Метою роботи є створення нових способів очищення і мийки та вібраційних машин із застосуванням затоплених пульсуючих струменів рідини з твердими частинками.

Виклад основного матеріалу. Режимми очистки та мийки поверхні деталі потоком миючої рідини (оптимальну технологію) визначають, виходячи з аналізу гідродинамічної взаємодії миючої рідини з частинками з існуючим забрудненням на деталях, а також на підставі аналізу результатів експериментальних досліджень. У цьому зв'язку, розглянемо механізм видалення забруднень зануреним пульсуючим потоком миючої рідини із включеннями твердих частинок. Не применшуючи при цьому значення фізико-хімічних факторів, обумовлених активністю миючого середовища, вважається, що процес механічного впливу рідини на забруднення є однією з основних умов, що визначає ефективність очистки та мийки. Процес очистки та мийки поверхні виробу потоком рідини з твердими частинками можна розділити на наступні, зв'язані між собою, елементарні процеси: формування пульсуючого

струменю рідини з твердими частинками, подача потоку рідини до поверхні, що очищується, відрив частинок забруднень та їх змивання з поверхні, що очищається, зависання забруднень у потоці рідини, транспортування забруднень до фільтруючого пристрою.

На рис.1 представлена схема роботи вібраційної машини для очищення та мийки деталей машин у пульсуючому потоці рідини з твердими частинками [10]. Вона складається з ванни 1 у якій на дні встановлено камеру пульсації 2, яка з'єднана штоком з вібраційним приводом 4. В неї встановлено короб 7 для збору твердих частинок 11 із сіткою 6 знизу над соплом та на бічних поверхнях 9 для розтікання потоку рідини. У коробі 7 над сіткою 6 на яку направлений струмінь з насадка 5 встановлено сопло 8 із зазором h_1 для попадання твердих частинок на сітку 6, які засипаються у короб 7. Працює вібраційна машина наступним чином. Деталь 12, що очищується, розташовується на соплом 8 із зазором H (більшим за максимальний розмір твердої частинки). Включається вібропривід машини 4. Завдяки коливанням мембрани з дисками 3 у камері пульсації 2 почергово виникає стиснення рідини при ході її вгору – виникає струмінь з насадка 5, а при ході її вниз розрядження рідини – вона втягується крізь насадок 5 у камеру пульсації. Струмінь з насадка 5 проходить крізь сітку 6 і ежектує тверді частинки 11 та крізь сопло 8 потік суміші вдаряє по поверхні 12, що очищується. Тверді частинки 11, після взаємодії з поверхнею 12, потоком рідини відкидаються на стінки коробу 7 та падають на його дно. При ході мембрани з дисками 3 вниз виникає потік рідини на зрізі насадка, який затягує тверді частинки 11 на сітку 6 над соплом 5. Далі цикл повторюється.

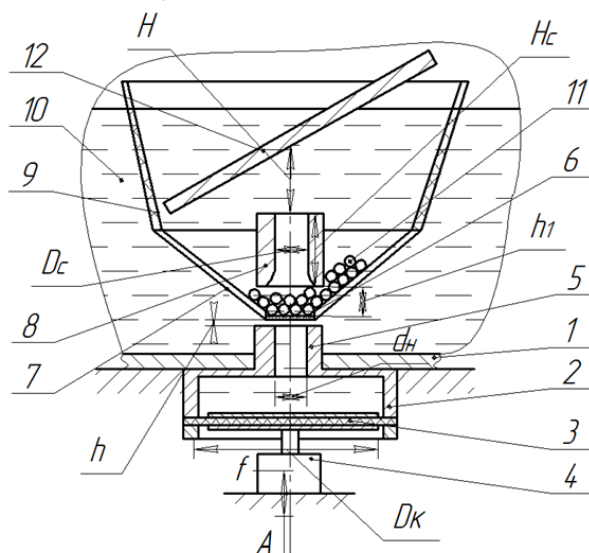

Рис.1 - Схема роботи вібраційної машини для очищення та мийки деталей машин у пульсуючому потоці рідини з твердими частинками: 1 – корпус ванни; 2 – камера пульсації; 3 – мембрана з дисками; 4 – вібропривід; 5 – насадок; 6 – сітка; 7 – короб для збору твердих частинок; 8 – сопло; 9 – сітка; 10 – м'яка рідина; 11 – тверді частинки; 12 – поверхня, що очищується; H – відстань від сопла до поверхні, що очищується; H_c – висота сопла; h – відстань від насадка до сітки; h_1 – відстань від сітки до сопла; d_n – діаметр насадка; D_k – діаметр камери пульсації; D_c – діаметр сопла; f – частота коливань віброприводу; A – амплітуда коливань віброприводу

Розглянемо процес зняття забруднення з поверхні деталі та проаналізуємо вплив різних фізичних параметрів на його продуктивність. Виходячи з результатів досліджень автора [11] продуктивність процесу очищення залежить від багатьох факторів але домінуючим є швидкість потоку рідини з твердими частинками. Величина зняття матеріалу G_{Σ} з часом обробки в залежності різних факторів визначається за залежністю:

$$G_{\Sigma} = \frac{\pi \cdot k \cdot k_V \cdot \alpha \cdot Q \cdot \rho_1 \cdot \rho_2 \cdot D \cdot V_4^3 \cdot L^2 \cdot \text{tg}^2 \beta (1 - k_2) \cdot t}{2 \cdot H_{\text{тв.м.}}}, \quad (1)$$

де k – коефіцієнт, який характеризує вид зношування; $k_V = 0,121$ – безрозмірний коефіцієнт; α – коефіцієнт, який враховує простір між частинками; Q – концентрація частинок в одиниці об'єму суспензії $\rho_1 \cdot \rho_2$ – густина матеріалу частинок і деталі; D – характерний розмір частинки; k – коефіцієнт, який характеризує вид зношування; V_4 – швидкість удару частинки по поверхні; L – відстань від сопла струменю до поверхні, що оброблюється; k – коефіцієнт, який характеризує вид зношування; $H_{\text{тв.м.}}$ – динамічна твердість матеріалу за Майєром; β – кут, нахилу зовнішніх границь струменю до її осі; t – час оброблення.

Автор [12] виходячи з аналізу залежності (1) наводить розрахункову залежність продуктивності процесу зрізання матеріалу W однією частинкою з урахуванням підвищення ефективності за рахунок збільшення кінетичної енергії частинки та зменшення умовного напруження різання і в залежності відстані від сопла струменя до поверхні, що оброблюється.

$$W = \frac{k_0 \cdot m \cdot V_4^3}{4 \cdot \sigma \cdot H}, \quad (2)$$

де k_0 – кількість абразивних зерен, які приймають участь в процесі обробки; m – маса частинки; V_4 – швидкість удару частинки по поверхні; σ – умовне напруження різання матеріалу (енергоємність оброблення); H – відстань від сопла струменю до поверхні, що оброблюється.

З аналізу залежностей (1) та (2) можна зробити висновок, що для збільшення продуктивності процесу очищення необхідно знайти оптимальне співвідношення кількості частинок у струмені при найменшій відстані від сопла до поверхні, що очищується при досягненні найменших напружень різання матеріалу та основним фактором, який впливає на продуктивність процесу є швидкість частинки, яка має у формулах (1) та (2) третю ступінь і невелика її зміна призводить до значного підвищення продуктивності.

Для запропонованої схеми рис.1 з урахуванням, що пульсуючий потік рідини утворюється вібраційним приводом у камері пульсації з насадком, швидкість руху рідини у камері пульсації знаходиться за залежністю:

$$V = 2 \cdot A \cdot f, \quad (3)$$

де A – амплітуда коливань рідини у камері пульсації;

f – частота коливань рідини у камері пульсації;

З урахуванням нерозривності потоку рідини $A \cdot S_k = A_n \cdot S_n$ та умовою, що швидкість твердих частинок дорівнює швидкості рідини на виході з насадка, V запишемо наступну залежність:

$$V = \frac{2 \cdot \varepsilon \cdot D_k^2 \cdot A \cdot f}{d_n^2}, \quad (4)$$

де ε – коефіцієнт звуження потоку у насадку; D_k – діаметр камери пульсації; d_n – діаметр насадка.

Зробивши припущення, що швидкість потоку рідини та твердих частинок незмінна при проходженні сопла та врахувавши гасіння швидкості струменю з насадка при проходженні сітки коефіцієнтом $K_c=0,9$ отримаємо наступну залежність:

$$V_{ч.0} = \frac{2 \cdot k_c \cdot \varepsilon \cdot D_k^2 \cdot A \cdot f}{d_n^2}, \quad (5)$$

На відрізку H величина швидкості круглого струменя з сопла змінюється за залежністю Абрамовича:

$$V_{ч} = \frac{0,645 \cdot V_{ч.0}}{1 + \frac{2H}{D_c} \operatorname{tg} \alpha}, \quad (6)$$

де $V_{ч.0}$ – початкова швидкість потоку рідини та частинок з сопла; D_c – діаметр сопла; α – кут одностороннього розширення струменю з сопла, $\alpha = 120$ 40%. З урахуванням залежності (6) отримаємо:

$$V_{ч} = \frac{0,645 \cdot \frac{2 \cdot k_c \cdot \varepsilon \cdot D_k^2 \cdot A \cdot f}{d_n^2}}{1 + \frac{2H}{D_c} \operatorname{tg} \alpha}. \quad (7)$$

Враховуючи зміну початкової величини швидкості та частинок при виході потоку рідини з сопла із відстанню до поверхні (6), що очищується, можна записати наступну залежність для визначення продуктивності вібраційної машини:

$$Q = \frac{k_0 \cdot m \cdot \left(1,29 \frac{k_c \cdot \varepsilon \cdot D_k^2 \cdot A \cdot f}{d_n^2} / 1 + \frac{2 \cdot H}{D_c} \operatorname{tg} \alpha \right)^3}{4 \cdot \sigma \cdot H}, \quad (8)$$

З отриманої залежності (8) встановлено, що на продуктивність процесу очищення у вібраційній машині при незмінних параметрах, які входять у залежність, впливають як конструктивні параметри машини (розміри камери пульсації та насадка, діаметр сопла, відстань від сопла струменю до поверхні, що оброблюється) так і режими роботи віброприводу (частота та амплітуда коливань).

Розглянемо фізичні основи взаємодії пульсуючого турбулентного потоку рідини з твердими частинками із забрудненою поверхнею. При вимірюванні максимальної швидкості потоку, яка виникає у вібраційній машині і має турбулентний пульсуючий характер, виникають складності фіксації швидкості процесу (наявність датчиків швидкості, їх розміри, інерційність та процес тарування). Тому для зручності оцінювання величини швидкості потоку можна перейти на вимірювання його максимального тиску. Сила тиску потоку рідини, що діє на поверхню, залежить від швидкості і визначаються за формулою Д. Бернуллі [13]:

$$P = \frac{\gamma}{g} S V^2 \sin \xi, \quad (9)$$

де γ – питома вага рідини; g – прискорення вільного падіння; S – площа перерізу потоку; V – швидкість потоку з насадка; ξ – кут нахилу площини, що очищується до лінії дії потоку.

Дійсне значення P відповідно дещо менше за розрахункове [14]:

$$P = (0,92 \dots 0,96) \frac{\gamma}{g} S V^2 \sin \xi. \quad (10)$$

Потік миючої рідини у пульсуючому струмені, при взаємодії із забрудненою поверхнею, розплющується та розтікається в сторони від центру контакту з поверхнею (рис.2). При цьому, на забруднену поверхню з боку потоку з частинками, діє осереднений гідродинамічний тиск частинки та потоку (нормальний та дотичний), який визначається за залежністю:

$$P = \frac{\rho_c \cdot V_c^2}{2} \sin \xi, \quad (11)$$

де P – осереднений тиск частинки та струменя рідини; ρ_c – щільність матеріалу твердої частинки; V_c – осереднена швидкість частинки та струменя рідини; ξ – кут нахилу поверхні до осі струменя.

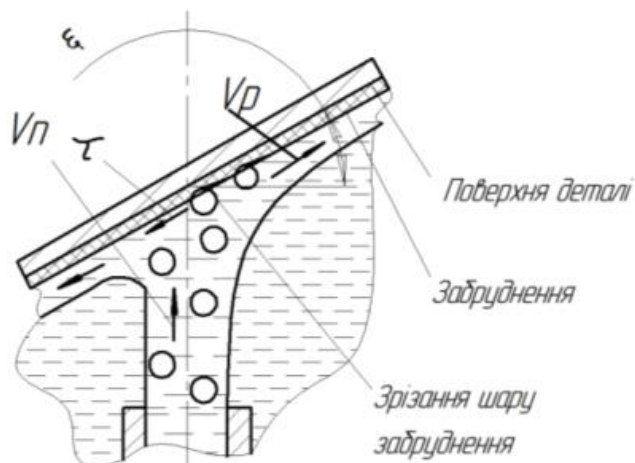

Рис.2 – Схема взаємодії потоку рідини з забрудненою поверхнею: - швидкість потоку рідини з твердими частинками на виході з сопла; - сила тертя потоку рідини з частинками; - кут нахилу поверхні деталі із забрудненням; - швидкість розтікання рідини по поверхні

При турбулентному режимі руху рідини з частинками повздовж поверхні із забрудненням відбувається енергійне хаотичне перемішування рідини та виникають дотичні напруження тертя потоку рідини. В загальному випадку осереднений турбулентний потік одночасно має молекулярну й турбулентну в'язкість. Тому повне сумарне дотичне напруження тертя потоку рідини без включень на поверхні визначається за формулою:

$$\tau = (\mu + A) \frac{du}{dy}, \quad (12)$$

де μ – динамічний коефіцієнт в'язкості несучої фази; A – коефіцієнт пропорційності, що називається динамічним коефіцієнтом турбулентного обміну;

$\frac{du}{dy}$ – градієнт швидкості.

Для двофазних середовищ (рідина з включеннями твердих частинок) широке розповсюдження має поправка Ейнштейна до динамічного коефіцієнта несучої фази.

Врахувавши її, тоді узагальнений динамічний коефіцієнт несучої фази можна виразити через відповідні коефіцієнти: μ – для чистої несучої фази; μ^* – для домішок твердих частинок із сферичною формою частинок.

Тому динамічний коефіцієнт в'язкості несучої фази прийме вигляд:

$$\mu^* = \mu \left(1 + \frac{5}{2} \alpha \right), \quad (13)$$

де α – об'ємна доля домішок твердих частинок.

З урахуванням (13) дотичні напруження тертя турбулентного потоку несучої фази з включеннями твердих частинок можна представити наступним виразом:

$$\tau = \left[\mu \left(1 + \frac{5}{2} \alpha \right) + A \right] \frac{d\bar{u}}{dy}. \quad (14)$$

Дотичні напруження тертя турбулентного потоку несучої фази з включеннями твердих частинок значно більше і залежать від об'ємної долі домішок твердих частинок.

Окрім збільшення дотичних напружень між потоком рідини та забрудненням можливий процес вдавлювання твердої частки у забруднення, а потім ініціювання процесу зрізання забруднення завдяки наявності гострих крайок на полістиролові крихті завдяки розтіканню потоку по поверхні (рис.2).

Розглянемо фізичні основи створення у вібраційній машині пульсуючого турбулентного потоку рідини. Система диференціальних рівнянь, яка описує коливання рідини у камері пульсації (рис.1) має вигляд:

$$\begin{cases} A_M dS_M = A_H dS_H; \\ m\ddot{x} + k\dot{x} + cx = F, \end{cases} \quad (15)$$

де $F = \frac{\pi \cdot D_M^2 \cdot P_{\max}(\omega)}{4}$; m – маса рідини, яка отримує коливальний рух; S_H – площа насадка; S_M – площа мембрани; P_{\max} – максимальний тиск у камері пульсації, який залежить від частоти коливань; C – жорсткість пружної мембрани; k – демпфуюча здатність.

Демпфуючу здатність k рідини знайдемо за формулою:

$$k = \frac{8 \cdot \pi \cdot D_M^4}{d_H^2} \mu \cdot l = 0,0113, \quad (16)$$

де μ – динамічний коефіцієнт щільності $\mu = 8,94 \cdot 10^{-4} \text{ Па} \cdot \text{с}$; l – довжина отвору, $l = 0,045 \text{ м}$.

Для аналізу залежності швидкості в насадку від частоти коливань приводу побудуємо амплітудно-частотну характеристику коливань рідини у насадку камери пульсації вібраційної машини. Для цього проведемо перетворення другого рівняння системи (15) поділивши його ліву та праву частину на C та провівши заміни.

$$\frac{m}{c} \ddot{x} + 2\xi \frac{k}{c} \dot{x} + x = \frac{F}{c}. \quad (17)$$

$$\frac{m}{c} = T_2^2, \quad \frac{k}{c} = T_1, \quad \frac{F}{c} = k_1.$$

Друге рівняння системи (15), після перетворень за Лапласом має наступний вигляд в операторній формі:

$$T_2^2 p^2 X_{вих}''(p) + 2 \cdot \xi \cdot T_1 p X_{вих}'(p) + X_{вих}(p) = k_1 X_{вх}(p). \quad (18)$$

Передаточна функція для рівняння (18) має наступний вигляд:

$$W(p) = \frac{X_{вих}(p)}{X_{вх}(p)} = \frac{k_1}{T_2^2 p^2 + 2 \cdot \xi \cdot T_1 p + 1}. \quad (19)$$

Підставивши заміну $p = j\omega$ отримаємо наступну залежність:

$$W(j\omega) = \frac{k_1 \left[(1 - T_2^2 \omega^2) - j T_1 \omega \right]}{(1 - T_2^2 \omega^2)^2 + (2 \cdot \xi \cdot T_1 \omega)^2}. \quad (20)$$

Амплітудно-частотна характеристика з рівняння (20) визначається наступним чином:

$$A(\omega) = \frac{k_1}{\sqrt{(1 - T_2^2 \omega^2)^2 + (2 \cdot \xi \cdot T_1 \omega)^2}}. \quad (21)$$

Визначимо необхідні данні для розрахунку: діаметр камери 100 мм; діаметр насадка 10 мм; маса рідини, що коливається $m = 0,01$ кг; жорсткість гумової мембрани $C = 0,6$ МПа [15]; $k = 0,0113$ Па·с; $F = 0,0785 \cdot P_{\max}(\omega)$; $\xi = 0,5$ - коефіцієнт, який враховує звуження потоку рідини при перетіканні з камери до насадка;

$$\frac{m}{c} = T_2^2 = \frac{0,01}{0,6} = 0,0166; \quad \frac{k}{c} = T_1 = \frac{0,0113}{0,6} = 0,0189;$$

$$\frac{F}{c} = k_1 = \frac{0,0785 \cdot P_{\max}(\omega)}{0,6} = 0,13 P_{\max}(\omega).$$

Застосувавши дослідну установку, датчик тиску MPM489 та USB осцилограф VM8020, який з'єднано з персональним комп'ютером через порт USB и обслуговується програмним продуктом «DiSco», було проведено вимірювання величини зміни максимального тиску у камері пульсації від частоти. У результаті проведених експериментів було встановлено залежність тиску у камері пульсації P_{\max} від частоти. Результати представлені на графіку рис. 3 і враховані при розрахунку.

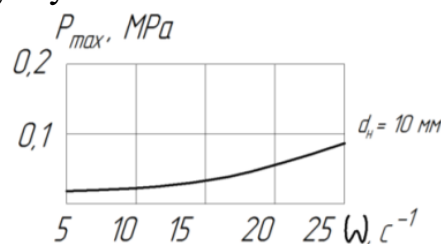

Рис.2. Залежність максимального тиску у камері пульсації діаметром 100 мм від частоти

Провівши підстановку даних у (21) та за допомогою програмного продукту MatchCad були проведені розрахунки згідно рівняння (21) і

побудовано графік амплітудно-частотної характеристики, представленої на рис.3.

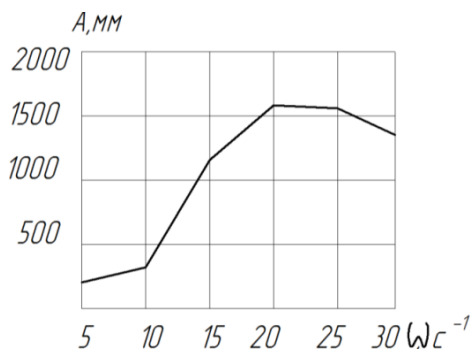

Рис.3. Амплітудно-частотна характеристика руху рідини у насадку вібраційної машини

Знаючи величину амплітуди коливання струменя у насадку можна розрахувати швидкість руху рідини на виході з насадка за формулою [16]:

$$V = \phi \sqrt{2gH}, \quad (22)$$

де ϕ - коефіцієнт швидкості, $\phi = 0,97$; g - прискорення сили тяжіння; H - геометричний натиск рідини, $H=A$

З проведених розрахунків та з графіка рис.3 встановлено, що залежність величини переміщення рідини у насадку від частоти має нелінійний характер і відповідно максимальний тиск у струмені з насадка знаходиться у межах частот від 16 до 22 $\omega, \text{с}^{-1}$ тому і струмінь з насадка має максимальну швидкість у цих межах. У результаті аналітичних досліджень встановлено, що наявність у потоці рідини частинок або газових пухирців, які утворюються при протіканні рідини через насадок з гострими крайками на вході, збільшуються дотичні напруження тертя, а мілкі газові бульбашки поведуться як «тверді частки» у двофазному середовищі, що дозволяє підвищити інтенсивність процесу мийки забруднень. А при наявності у потоці рідини частинок (полістиролової крихти), з твердістю більше ніж твердість забруднення, дозволяє збільшити нормальні та дотичні напруження потоку рідини та створити умови мікрорізання забруднення.

Усі ці фактори направлені на збільшення продуктивності очищення та мийки забруднень.

Раніше встановлено [6,12,13], що швидкість струменю значно зменшується з відстанню від сопла до поверхні, що очищується. З метою збереження максимальної швидкості потоку рідини з твердими частинками необхідно витримувати наступні рекомендації по конструктивним залежностям вузла створення потоку з твердими частинками вібраційної машини: зазор між зрізом насадка та сіткою 6 (рис.1) вибираємо за умови $h = 1 - 2\text{мм}$ відстань між

сіткою 6 (рис.1) та зрізом сопла вибираємо за умови $h_1 = (2 - 2,5)d_{\text{тв.частки}} \cdot \text{мм}$,
довжину сопла вибираємо за умови $H_c = 15 - 20 \text{ мм}$.

Висновки. Розглянуто аналітичну модель продуктивності процесу зняття забруднення з поверхні деталі та встановлено вплив різних фізичних параметрів на його продуктивність, а саме: оптимальне співвідношення кількості частинок у струмені при найменшій відстані від сопла до поверхні, що очищується, найменших напружень різання матеріалу та швидкості потоку з частинками, яка залежить від параметрів режиму роботи приводу вібраційної машини.

Розглянуто аналітичну модель взаємодії пульсуючого турбулентного потоку рідини з твердими частинками із забрудненою поверхнею та встановлено, що турбулентний пульсуючий потік рідини із частинками має більш значні сили тертя при розтіканні по поверхні із забрудненням та можливий процес його мікрозрізання твердими частками.

З аналізу побудованої аналітичної моделі коливального процесу рідини у камері пульсації з насадком в робочому органі вібраційної машини отримано амплітудно-частотну характеристику руху рідини у насадку, яка пов'язана із величиною швидкості та тиском струменя з насадка і має нелінійний характер, а у межах частот від 16 до 22 $\omega, \text{с}^{-1}$ має максимальну швидкість та відповідно тиск у струменю. Для подальшого проведення досліджень та створення методики проектування вібраційної машини для очистки і мийки необхідно виконати наступні завдання: експериментально встановити взаємозв'язок конструктивних параметрів з режимами роботи приводу вібраційної машини; визначити оптимальний об'єм твердих часток; визначити оптимальну амплітуду та частоту колювання приводу для створення струменя з максимальним тиском у насадку; провести порівняльні дослідження по продуктивності очищення та мийки модельних забруднень.

Список використаних джерел:

1. Тененбаум М.М. Сопротивление абразивному изнашиванию / М.М. Тененбаум. – М.: Машиностроение, 1976. – 270 с.
2. Козлов Ю.С. Очистка изделий в машиностроении / Ю.С. Козлов, О.К.Кузнецов, Н.Ф. Тельнов. – М.: Машиностроение, 1982. – 261 с.
3. Тельнов Н.Ф. Технология очистки сельскохозяйственной техники / Н.Ф. Тельнов. – М.: Колос, 1983. – 256 с.
4. Козлов Ю.С. Очистка автомобилей при ремонте / Ю.С. Козлов. – М.: Транспорт, 1981. – 151 с.
5. Андилахай А.А. Абразивная обработка деталей затопленными струями / А.А. Андилахай. – Мариуполь: ПГТУ, 2006. – 190 с.
6. Сілін Р. І. Вібраційне обладнання на основі гідропульсатора: монографія / Р. І. Сілін, А. І. Гордєєв. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – 386 с.

7. А. с. 1130422 СССР, МКИЗ В 08 В 3/10. Устройство для мойки мелких изделий / А.И. Гордеев, Р.И. Силин, Н.А. Сивченко (СССР). – № 3613130/28–12; заявл. 15.04.83; опубл. 23.12.84, Бюл. № 47.
8. А. с. 880519 СССР, МКИЗ В 08 В 3/10. Устройство для промывки изделий / Р.И. Силин, В.П. Кошель, А.И. Гордеев (СССР). – № 2869224/28–12; заявл. 17.12.79; опубл. 15.11.81, Бюл. № 42.
9. Пат. на корисну модель 116030 України, МПК В03В 5/02. Вібраційна машина для мийки радіотехнічних виробів / Гордєєв А. І., Гордєєв О.А. Мігаль В. Г. (Україна); заявник і патентовласник Хмельницький нац. ун-т. – и 2016 10059; Заяв. 03.10.2016; Опубл. 10.05.2017, Бюл. № 9.
10. Пат. на корисну модель № 132837, МПК В08В 3/10 Вібраційна машина для очистки забруднень потоком твердих часток та мийки деталей при ремонті обладнання. Скиба М. Є., Старий А. Р., Гордєєв А. І., Гордєєв О. А. U201810344; Заявл. 19.10 2018. Опубл. 11.03.2019. Бюл. №5.
11. Цыгановский А. Б. Производительность гидроабразивной обработки затопленными струями / А.Б. Цыгановский // Збірник наукових праць Східноукраїнського державного університету. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми електронної промисловості у перехідний період”. – Луганськ, СУДУ, 1998. – С. 48–51.
12. Андилахай А. А. Условия повышения производительности абразивной обработки / А. А. Андилахай. – Вісник НТУ "ХПІ", №53(959). 2012. – С. 42-47.
13. Бернулли Д. Гидравлика или записки о силах и движениях жидкости / Д. Бернулли. – М. : ГИТТЛ, 1959. – 248 с.
14. Садовский В. И. Очистка деталей гидравлическими струями при ремонте тракторов, автомобилей и сельскохозяйственных машин : дис. канд. техн. наук : 05.02.08 / В. И. Садовский. – М., 1972. – 146 с.
15. Сілін Р. І. Визначення характеристики деформаційної здатності мембрани пульсаційної камери устаткування для очищення / Р. І. Сілін, А. І. Гордєєв, Ю. В. Савицький // Вимірювальна та обчислювальна техніка в технологічних процесах. – 1997. – № 2. – С. 67–70.
16. Справочник по гидравлике / под ред. В. А. Большакова. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Выща школа, 1984. – 343 с.

ШНЯК О.З.

*ВСП Львівський фаховий коледж
харчової та переробної промисловості НУХТ,
викладач вищої категорії
ЦК Готельного обслуговування*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Анотація. Розглядаються інноваційні впровадження та їх вплив на підприємства готельно-ресторанного бізнесу.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, готельне підприємство, готельно-ресторанний бізнес, готельний маркетинг.

Постановка проблеми. У готельному та ресторанному бізнесі конкуренція є одним із найбільших викликів. Прагнення суб'єктів господарювання до економічного розвитку завжди наштовхується на необхідність розв'язання інноваційних завдань. І цілком очевидно, що у найближчій і довгостроковій перспективі максимізація саме інноваційного фактора стане вирішальною умовою стійкого розвитку індустрії гостинності.

Застосування новітніх технологій дозволяють підвищити ефективність готельно-ресторанного бізнесу, знаходити нові резерви підвищення якості обслуговування, ефективної охорони номерів майна гостей, надання нових послуг. Завдяки застосуванню інновацій значно полегшується процес надання послуг, який починається з інформування про них та закінчується їх кінцевим споживанням.

Мета даної роботи є розгляд сучасних тенденцій розвитку індустрії гостинності та впровадження маркетингових інновацій у діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Виклад основного матеріалу.

Як вітчизняній, так і світовій літературі властива багатогранність поглядів на сутність поняття «інновація». І це не дивно, бо як зауважив відомий американський футуролог Елвін Тоффлер, серед проблем, з якими стикається бізнес, немає важливішої і складнішої, ніж проблема нововведень [2].

Термін «інновація» був введений в науковий обіг відомим економістом І. Шумпетером. Сьогодні за ним стоять два поняття [1]:

- нововведення - новий продукт, послуга, технологія, удосконалення у виробничо-господарської діяльності, на ринку, в суспільному житті;

- нововведення - процес впровадження нововведень у різних сферах життя суспільства і здійснення пов'язаних з цим змін (в останньому полягає головний сенс інновації).

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає інновації як новостворені (застосовані) і/або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і/або соціальної сфери.

Інновації в готельно-ресторанному бізнесі є економічно доцільними та ефективними за умови, якщо вони приносять додаткові доходи, забезпечують конкурентні переваги на ринку, підвищують частку ринку, знижують витрати, вдосконалюють процес обслуговування, підвищують ефективність роботи окремих підрозділів та готелю в цілому [1].

Відокремимо чотири види інновацій, що мають місце в готельно-ресторанному бізнесі [3]:

- 1) Продуктові інновації спрямовані на створення нових послуг та впровадження нових технологій обслуговування: застосування сучасних клінінгових технологій (дозування миючих засобів, низькотемпературна побутова хімія); встановлення енергозберігаючих технологій (автоматичні системи опалення, вентиляції та подачі води); використання екологічних матеріалів (постільна білизна з антибактеріальними і бактерицидними властивостями); ароматехнологія тощо.

- 2) Маркетингові інновації пов'язані з появою технологій дистрибуції в електронних системах бронювання, що дозволяють в режимі online керувати процесом бронювання.

- 3) Ресурсні інновації передбачають застосування електронної системи управління готелем та системи планування ресурсів підприємства.

- 4) Організаційні інновації пов'язані з розвитком готельного підприємства в системі та структурі управління: новітні методики навчання персоналу, купівля готельної франшизи, створення власної готельної мережі тощо.

Можна виокремити такі основні напрямки інноваційного розвитку підприємств сектору гостинності :

- поширення сфери інтересів готельного бізнесу на продукти й послуги, що раніше надавалися підприємствами інших галузей (наприклад, організаціями харчування, дозвілля, розваг, виставкової діяльності та ін.);

- посилення спеціалізації готельного бізнесу, що дозволяє чіткіше орієнтуватися на певні сегменти споживачів з урахуванням різних ознак сегментації;

- персоніфікація обслуговування та повна концентрація на запитах і потребах клієнтів;
- широке впровадження нових засобів комунікації та інформаційних технологій, що дозволяє запроваджувати глибоку й системну економічну діагностику;
- використання нових технологій в господарській діяльності готельних підприємств, зокрема, широке використання мережі Інтернет, з метою просування готельних продуктів і послуг.

На сьогоднішній день в секторі гостинності актуальними є маркетингові інновації:

I. Методи просування готельної послуги [4]:

1. Метод «Check-in». Цей метод полягає у тому, що гість отримує безкоштовні послуги, знижки та привілеї за лайки та селфі, розміщені у соціальних мережах (Facebook, Twitter, ВКонтакте, Instagram).
2. Організація заходів (показ мод, виставка, дегустація, конференція, нагородження преміями).
3. Оригінальна реклама готелю на багажній стрічці в аеропорту.
4. Креативна реклама у спеціалізованих ділових журналах.
5. Використання таргетованої реклами в Інтернет-мережі дозволяє показувати її певній групі цільових клієнтів, виходячи з їхнього віку, географічного положення, захоплень та інших індикаторів.

II. Інноваційні програми розширення клієнтської бази [4]:

1. Збільшення кількості спецпропозицій до різноманітних свят
2. Знижки до свят – створення спеціальних акцій до різних свят.
3. Акція «Виграй знижку» – клієнти можуть виграти певний відсоток знижки на додаткові платні послуги.

III. Маркетингові інновації в ресторанному бізнесі [5]:

1. Створення віртуальних ресторанів шляхом розробки веб-сайтів та мобільних додатків.
2. Використання голосового управління.
3. Автоматизація в месенджерах (чат-боти, автоворонки і розсилки).
4. Популяризація ресторацій в соціальних мережах Facebook, Instagram та Pinterest – на своїх сторінках заклади надають інформацію про майбутні акції, заходи, новинки меню і винної карти тощо.
5. Ведення блогу – це потужний драйвер продажів.
6. Створення користувацького контенту.
7. Застосування QR-коду та Wi-Fi в закладах ресторанного бізнесу.
8. Використання візуального мерчандайзингу.
9. Створення інтерактивного меню.

10. Врахування тенденції персоналізації споживачів – люди купують бренди, які відображають їхню особистість.

Проаналізувавши наведені напрями інновацій в готельно-ресторанному бізнесі, можемо підсумувати, що найближчі десятиліття будуть актуальними впровадження у IT-сфері, у т.ч. – цифровізація комунікаційних каналів, та у психологічних інструментах впливу на вибір споживачів.

Висновки. Отже, готельно-ресторанний бізнес є одним із секторів ринку послуг, що стрімко розвиваються. Інновації виступають стимулом для подальшого розвитку сфери гостинності, дають змогу підприємствам не тільки займати лідируюче положення у своїх ринкових сегментах, але й відповідати світовим стандартам обслуговування. Ось чому підприємства готельно-ресторанного бізнесу повинні впроваджувати інновації та не боятися змін щодо організації маркетингової діяльності. Це дасть змогу виробляти конкурентоспроможний продукт, залучити нових гостей та утримати існуючих, отримувати стабільний прибуток.

Список використаних джерел

1. *Інноваційні технології в готельному господарстві: основи теорії : навчальний посібник / Т. В. Капліна, В. М. Столярчук, Л. П. Малюк, А. С. Капліна. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 357 с.*
2. *Кравченко С.І. Теоретичні основи формування механізму управління інноваційною діяльністю. / С.І.Кравченко, Т.Г.Парвіна // Економіка промисловості / 2008. - №4(43) - с.156 -161.*
3. *Роглев Х.Й. Основи готельного менеджменту: навчальний посібник. - К.: Кондор, 2008. - 408 с.*
4. *Маркетингові тренди. URL : <http://prohotelia.com/publikacii/marketing-i-prodazhi/>*
5. *Інновації в ресторанном бізнесі. URL: <http://prohotelia.com/2013/02/restaurant-innovation/>(дата звернення: 05.04.2020).*